З В І Т (*зі змінами*)
про стратегічну екологічну оцінку проєкту Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року та Плану заходів на 2026 – 2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року

ДУБОВЕ – 2026

ЗМІСТ

1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ 6

2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗИ ЗМІНУ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО 23

3. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ 86

4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ 91

5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ 97

6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ (1, 3-5 ТА 10-15 РОКІВ ВІДПОВІДНО, А ЗА НЕОБХІДНОСТІ -50-100 РОКІВ), ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ 106

7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ 117

8. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ 127

9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ 130

10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ 138

11. РЕЗЮМЕ ІНФОРМАЦІЇ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ, РОЗРАХОВАНЕ НА ШИРОКУ АУДИТОРІЮ 139

Перелік рисунків

Рис 1. Карта громади та Тячівського району Закарпатської області *23*
Рис 2. Схема природних ландшафтів Закарпатської області та Дубівської громади *24*
Рис 3. ... Викиди забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення в Закарпатській області *26*
Рис 4. Районний зріз викиду забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення в Закарпатській області в 2021 році *27*
Рис 5. Структура викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря в Закарпатській області за видами економічної діяльності *30*
Рис 6. Мережа поверхневих вод Дубівської селищної громади та Закарпатської області *31*
Рис 7. Забір і використання води в Закарпатській області *33*
Рис 8. Використання води в розрізі видів економічної діяльності *33*
Рис 9. Кількість населених пунктів, землі яких потребують оновлення нормативної грошової оцінки, 01.01.2022 ..... *38*
Рис 10. Структура ґрунтів Закарпатської області та Дубівської СТГ *42*
Рис 11. Схема об'єктів екомережі Закарпатської області та Дубівської громади *46*
Рис 12. Заповідність території Закарпатської області *47*
Рис 13. Об'єкти Смарагдової мережі на території Закарпатської області (див.нижче) *51*
Рис 14. Смарагдова мережа України *52*
Рис 15. Карта водно-болотних угідь міжнародного значення на території Закарпатської області *53*
Рис 16. Об'єкти Світової спадщини ЮНЕСКО в Україні *54*
Рис 17. Природний приріст в громадах Закарпатської області, % *70*
Рис 18. Працездатне населення Закарпатської області в розрізі громад, 01.01.2022 ..... *71*
Рис 19. Чисельність населення Закарпатської області *73*
Рис 20. Перелік найпоширеніших хвороб *73*

Перелік таблиць

Таблиця 1. Структура стратегічних, оперативних цілей та завдань Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року **7**
Таблиця 2. Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року та Плану заходів на 2026 – 2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року Державній Стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки **10**
Таблиця 3. Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року та Плану заходів на 202 – 2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року Стратегії розвитку Закарпатської області на період до 2027 року **13**
Таблиця 4. Аналіз відповідності цілей Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 027 року стратегічним цілям державної екологічної політики України на період до 2030 року **18**
Таблиця 5. Аналіз відповідності цілей Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року стратегічним цілям Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року **19**
Таблиця 6. Відповідність оперативних цілей та завдань Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року стратегічним цілям (завданням, напрямами) документів державного планування **21**
Таблиця 7. Найбільші середні і максимальні концентрації забруднюючих речовин (в кратності ГДК) в атмосферному повітрі Ужгорода в 2021 році **31**
Таблиця 8. Динаміка водокористування у Закарпатській області, млн м³ **33**
Таблиця 9. Скидання зворотних вод та забруднюючих речовин основними водокористувачами - забруднювачами поверхневих водних об'єктів **35**
Таблиця 10. Скидання забруднюючих речовин зі зворотними водами у Закарпатській області..... **36**
Таблиця 11. Земельні ресурси громади **38**
Таблиця 12. Земельні ресурси Закарпатської області..... **40**
Таблиця 13. Характеристика ґрунтів Закарпатської області за вмістом гумусу **43**
Таблиця 14. Площі еродованих земель Закарпатської області та розміщення орних земель за крутизною схилів, тис га..... **45**
Таблиця 15. Площі земельних угідь – складових національної екомережі в Закарпатській області, тис. га **48**
Таблиця 16. Розподіл територій та об'єктів природно-заповідного фонду (ПЗФ) Закарпатської області за їх значенням, категоріями та типами (станом на 01.01.2024 року) **49**
Таблиця 17. Затверджені об'єкти Смарагдової мережі на території Закарпатської області **52**
Таблиця 18. Види тваринного світу, що охороняються..... **61**
Таблиця 19. Показники управління відходами I-IV класів небезпеки у 2020 р.. ..... **65**
Таблиця 20. Кількість паспортизованих місць видалення відходів (станом на 01.01.2023 р.) **66**
Таблиця 21. Інфраструктура утилізації та оброблення відходів..... **67**
Таблиця 22. Чисельність населення громади у розрізі населених пунктів, осіб **70**
Таблиця 23. Віковий склад населення **71**
Таблиця 24. Природний приріст/зменшення населення в Закарпатській області…… **74**
Таблиця 25. Характеристика доріг..... **76**
Таблиця 26. Заклади освіти Дубівської СТГ **78**
Таблиця 27. Система моніторингу стану довкілля в Закарпатській області **84**
Таблиця 28. Вплив цілей Стратегії та Плану на компоненти довкілля..... **86**
Таблиця 29. Ключові потенційні екологічні проблеми і ризики та їхні зв'язки зі Стратегією розвитку громади та Плану заходів з реалізації 2026 – 2027 роки..... **90**

Таблиця 30. Оцінка ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року та Плану заходів з її реалізації на 2026 – 2027 роки відповідно до контрольного переліку питань ***106***
Таблиця 31. Оцінка ймовірного виливу реалізації цілей Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року на компоненти довкілля ***109***
Таблиця 32. Заходи та проєкти, передбачені для запобігання, зменшення та пом'якшення ймовірного негативного виливу на компоненти довкілля, в тому числі здоров'я населення, внаслідок реалізації цілей та завдань ДДП (Стратегії та Плану Дубівської громади) ..... Error! Bookmark not defined.
Таблиця 33. Рекомендовані показники (індикатори) моніторингу наслідків виконання Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів на 2026 – 2027 роки з її реалізації для довкілля, в тому числі для здоров'я населення ..... Error! Bookmark not defined.

1. Зміст та основні цілі документа державного планування, їх зв'язок з іншими документами державного планування

Проєкт Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року та Плану заходів на 2026 – 2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року є документом державного планування (далі ДДП), який визначає тенденції та основні проблеми соціально-економічного розвитку селищної територіальної громади, стратегічні та оперативні цілі, пріоритети розвитку селищної територіальної громади на відповідний період, основні завдання, проєкти та заходи їх реалізації, систему моніторингу та оцінки результативності.

План заходів з реалізації Стратегії включає також проєктні ідеї/проєктні картки, які відповідають завданням, які і стали основою для прийняття рішення щодо включення їх до тексту Плану заходів на 2026 - 2027 роки з реалізації Стратегії (далі План).

В Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року (далі Стратегія) визначено стратегічне бачення розвитку Дубівської селищної територіальної громади, а саме:

Дубівська селищна територіальна громада – самобутня, прогресивна і згуртована громада Тячівщини і Верхнього Потисся, що ефективно використовує своє вигідне природно-географічне розташування як центру і найбільшої громади Тересвянської долини та багатий природно-ресурсний і ландшафтно-рекреаційний потенціал - для розвитку місцевої економіки та залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій у розвиток інфраструктури та розширення туристично-оздоровчої сфери і послуг, підвищення рівня і якості життя. Громада, в якій селищна рада і мешканці селища та сіл консолідовано забезпечують зростання доступності та якості всіх видів соціальних послуг, збалансовано вирішують проблеми екологічної та енергетичної безпеки, спільно розвивають і збагачують традиції культури, духовності і гостинності. У населених пунктах громади народилось чимало видатних постатей, якими мешканці дуже пишаються. Це - лауреат Шевченківської премії Іван ЧЕНДЕЙ, що народився в Дубовому. Пам'ятають і про дубівчанина Івана МАГУЛУ, заслуженого вчителя, директора Хустської школи-інтернату (сьогоднішній Хустський багатопрофільний ліцей №1 імені Івана МАГУЛИ Хустської міської ради). Заслужив шану й перший директор ЗВВО Дмитро ПОДОЛЬСЬКИЙ. Гордістю громади є також член Спілки художників Української РСР Павло БЕДЗИР, що народився у с. Калини у 1926 році.

Дубівська селищна територіальна громада утворена у жовтні 2020 року шляхом об'єднання п'яти населених пунктів: селище Дубове та сіл Калини, Красна, Нижній Дубовець та Вишній Дубовець. Адміністративний центр – селище Дубове. Територія громади, згідно з адміністративно-територіальним устроєм України, входить до складу Тячівського району Закарпатської області.

Стратегічне бачення розвитку Дубівської селищної територіальної громади буде забезпечуватись через досягнення трьох стратегічних цілей:

1. Активація місцевого економічного розвитку та залучення інвестицій.

2. Підвищення доступності і якості соціальних послуг у громаді.
3. Забезпечення потреб громади у просторовому, інфраструктурному, енергетичному плануванні і розвитку, та в екологічній безпеці.

Стратегічні цілі будуть досягатись через реалізацію оперативних цілей та завдань (таблиця 1).

Таблиця 1. Структура стратегічних, оперативних цілей та завдань Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року.

Оперативні цілі	Завдання
Стратегічна ціль 1. Активація місцевого економічного розвитку та залучення інвестицій	
1.1.Формування ефективної системи підтримки підприємництва і фермерства у громаді	1.1.1. Сформувати ефективну систему консультацій мешканців громади у започаткуванні підприємництва, фермерства та власної справи
	1.1.2. Сприяти просуванню продукції підприємців, що базується на місцевих традиціях та локальній ідентичності
	1.1.3. Вдосконалити і осучаснити проведення масових заходів у громаді, орієнтованих на підтримку підприємництва і фермерства
1.2. Забезпечення сталого розвитку рекреаційно-оздоровчої і туристичної сфер громади	1.2.1. Забезпечити просування туристичної пропозиції громади на національний та зовнішні ринки
	1.2.2. Розширити та модернізувати туристичні пропозиції і продукти громади
	1.2.3.Планомірно розвивати інфраструктуру туристично-оздоровчих зон і об'єктів
1.3. Формування системи залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій в місцеву економіку та інфраструктуру громади	1.3.1. Сформувати систему промоції інвестиційних можливостей громади
	1.3.2. Забезпечити просування позитивного іміджу громади на національному та міжнародному рівнях
	1.3.3. Сприяти розвитку відновлюваної енергетики через залучення інвестицій у будівництво об'єктів ВДЕ
Стратегічна ціль 2. Підвищення доступності і якості соціальних послуг у громаді	
2.1.Забезпечення доступності і якості освітніх послуг у громаді	2.1.1. Забезпечити модернізацію освітнього простору в усіх населених пунктах громади
	2.1.2. Вдосконалити систему управління освітою у громаді з адаптацією до вимог часу
	2.1.3. Забезпечити покращення технічного стану будівель закладів освіти в громаді, зокрема закладів дошкільної освіти
2.2. Забезпечення якісних і доступних медичних та послуг соціального захисту у громаді	2.2.1. Підвищити лікувально-діагностичний потенціал закладів охорони здоров'я у громаді
	2.2.2. Забезпечити покращення технічного стану будівель комунальних закладів охорони здоров'я
	2.2.3. Сформувати систему профілактики захворювань та промоції здорового способу життя у громаді
	2.2.4. Підвищити рівень соціальної підтримки громади та ВПО
	2.2.5. Створення безбар'єрного середовища
2.3.Формування сучасного культурного	2.3.1. Розвинути можливості відпочинку, дозвілля і занять спортом у громаді

простору та підвалин згуртованості громади	2.3.2. Модернізувати спортивну інфраструктуру у громаді
	2.3.3. Забезпечити підтримку розвитку культури та згуртованості громади
	2.3.4. Забезпечити покращення технічного стану будівель комунальних закладів культури
Стратегічна ціль 3. Забезпечення потреб громади у просторовому, інфраструктурному, енергетичному плануванні і розвитку та в екологічній безпеці	
3.1.Забезпечення просторово-інфраструктурного планування і розвитку громади	3.1.1. Актуалізувати розробку містобудівної документації просторового розвитку громади
	3.1.2. Домогтись випереджаючої розробки та реалізації проєктів інфраструктурного розвитку громади
	3.1.3. Забезпечити якісне покращення стану внутрішніх доріг населених пунктів громади та мостів
3.2.Досягнення екологічної безпеки і раціонального природокористування як передумови сталого розвитку та адаптації до змін клімату	3.2.1. Сформувати систему ефективного **управління** ТПВ у громаді
	3.2.2. Розширити можливості формування мереж водопостачання та водовідведення і очистки стічних вод громади
	3.2.3. Сприяти раціональному лісо- і природокористуванню та розширенню екосистемних послуг на природних територіях громади
	3.2.4.Сформувати систему заходів і дій з адаптації громади до змін клімату та зниження ризиків природних та техногенних катастроф (повеней)
3.3. Формування стійкості муніципальної енергетики та енергоефективності громади	3.3.1. Створити систему енергоменеджменту і енергомоніторингу споживання теплової і електроенергії у бюджетній та комунальній сферах громади
	3.3.2. Забезпечувати зростання частки самоенергозабезпечення бюджетних і комунальних установ за рахунок відновних джерел енергії (ВДЕ).
	3.3.3. Забезпечувати зростання частки відновних джерел енергії (ВДЕ) у структурі енергетики громади через стимулювання інвестицій у ГЕС, вітрову та сонячну енергетику
	3.3.4. Домогтись зростання енергоефективності та енергоощадності в муніципальній енергетиці громади

СЕО охоплює аналіз ймовірного впливу на стан довкілля, умови життєдіяльності та здоров'я населення Дубівської селищної територіальної громади за умови реалізації Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року та Плану заходів на 2026 – 2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року. Відтак об'єктом аналізу є визначені у Стратегії стратегічні, оперативні цілі та завдання та проєкти, визначені Планом заходів з реалізації Стратегії.

Система стратегічного планування в Україні базується на координації процесів стратегічного планування на центральному, регіональному та місцевому рівнях. Під час актуалізації Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року та Плану заходів на 2026 – 2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Дубівської селищної

територіальної громади до 2027 року враховані ключові аспекти оновленої Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки[1], в якій визначено 3 стратегічні цілі:

1. Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах;
2. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів;
3. Розбудова ефективного багаторівневого врядування (таблиця 2).

Також враховано актуалізовану Стратегію розвитку Закарпатської області на період до 2027 року, в якій визначені такі 3 стратегічні цілі:

1. Розвиток орієнтований на людину;
2. Підвищення конкурентоспроможності регіону;
3. Охорона довкілля та збалансований розвиток гірських та сільських територій області.

Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року та Плану заходів на 2026 – 2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року Стратегії розвитку Закарпатської області на період до 2027 року та Державній стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки (далі ДСРР) засвідчує їх повне або часткове співпадіння зі змістом стратегічних та оперативних цілей в секторальному зрізі (освіта, охорона здоров'я, збереження культурної спадщини, спорт, розвиток економіки на інноваційних засадах, розвиток енергетичної сфери на засадах «зеленого переходу», збереження довкілля, зменшення диспропорцій між соціально-економічним розвитком сільських та міських територій тощо).

Отже, можна зробити висновок, що Документ державного планування (Стратегія та План) сформована відповідно до цілей державної регіональної політики та регіональної політики, і скерована на забезпечення її реалізації на місцевому рівні, тобто у Дубівській селищній територіальній громаді.

[1] Повідомлення про оприлюднення Проєкту оновленої Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки https://mtu.gov.ua/news/34975.html

Таблиця 2. Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року та Плану заходів на 2026 – 2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року Державній Стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки

Стратегічні та оперативні цілі ДСРР на 2021- 2027 роки	Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року											
	1.Активація місцевого економічного розвитку та залучення інвестицій	1.1.Формування ефективної системи підтримки підприємництва і фермерства у громаді	1.2. Забезпечення сталого розвитку рекреаційно-оздоровчої і туристичної сфер громади	1.3. Формування системи залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій в місцеву економіку та інфраструктуру громади	2. Підвищення доступності і якості соціальних послуг у громаді	2.1.Забезпечення доступності і якості освітніх послуг у громаді	2.2. Забезпечення якісних і доступних медичних та послуг соціального захисту у громаді	2.3.Формування сучасного культурного простору та підвалин згуртованості громади	3. Забезпечення потреб громади у просторовому, інфраструктурному, енергетичному плануванні і розвитку, та в екологічній безпеці	3.1.Забезпечення просторово-інфраструктурного планування і розвитку громади	3.2.Досягнення екологічної безпеки і раціонального природокористування як передумови сталого розвитку та адаптації до змін клімату	3.3. Формування стійкості муніципальної енергетики та енергоефективності громади
1. Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах	++	++	++	++		+			++	++	+	+
1.1. Відновлення інфраструктури, економічної активності та балансу екосистем, створення безпекових умов життєдіяльності на територіях відновлення	++				++				++			
1.2. Підтримка та ефективне використання потенціалу територій з особливими умовами для розвитку											+	
1.3. Поширення позитивного впливу регіональних полюсів	++				++				++			

зростання та територій сталого розвитку												
1.4. Формування згуртованого інформаційно-культурного та соціального простору в межах всієї території України								++				
2. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів	++	++	++	++								
2.1. Створення умов для відновлення та розвитку людського капіталу					++	++	++	++				
2.2. Відновлення та стимулювання розвитку регіональних та місцевих економік	++	+	++	++	++	+	++	++	+	++	++	++
2.3. Розвиток сталої, інклюзивної та стійкої до безпекових загроз інфраструктури										++		
2.4. Сприяння інноваційному розвитку регіональних економік		+	+	++								
3. Розбудова ефективного багаторівневого врядування												
3.1. Забезпечення стійкості та ефективності публічного управління відповідно до безпекових, демографічних та економічних викликів			+	+				++				
3.2. Підвищення ефективності та підзвітності публічного інвестування				+					+			
3.3. Відновлення системи публічного управління та												

надання послуг на деокупованих територіях												
3.4. Наближення системи управління регіональним розвитком до процедур та кращих практик ЄС									+			

*У клітинках ступінь зв'язку окремих цілей відмічається як «++» – сильний зв'язок або «+» – опосередкований зв'язок

Таблиця 3. Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року та Плану заходів на 202 – 2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року Стратегії розвитку Закарпатської області на період до 2027 року

Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Закарпатської області на період до 2027 року	**Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року**											
	1.Активація місцевого економічного розвитку та залучення інвестицій	1.1.Формування ефективної системи підтримки підприємництва і фермерства у громаді	1.2. Забезпечення сталого розвитку рекреаційно-оздоровчої і туристичної сфер громади	1.3. Формування системи залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій в місцеву економіку та інфраструктуру громади	**2. Підвищення доступності і якості соціальних послуг у громаді**	2.1.Забезпечення доступності і якості освітніх послуг у громаді	2.2. Забезпечення якісних і доступних медичних та послуг соціального захисту у громаді	2.3.Формування сучасного культурного простору та підвалин згуртованості громади	**3. Забезпечення потреб громади у просторовому, інфраструктурному, енергетичному плануванні і розвитку, та в екологічній безпеці**	3.1.Забезпечення просторово-інфраструктурного планування і розвитку громади	3.2.Досягнення екологічної безпеки і раціонального природокористування як передумови сталого розвитку та [illegible]	3.3. Формування стійкості муніципальної енергетики та енергоефективності громади
1.Розвиток орієнтований на людину												
1.1. Якісна та інноваційна українська школа, орієнтована на демографічні прогнози.				++								
1.2.Розвиток культури та збереження об'єктів культурної спадщини області на принципах інклюзії.						++						

Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Закарпатської області на період до 2027 року	Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року											
	1.Активація місцевого економічного розвитку та залучення інвестицій	1.1.Формування ефективної системи підтримки підприємництва і фермерства у громаді	1.2. Забезпечення сталого розвитку рекреаційно-оздоровчої і туристичної сфер громади	1.3. Формування системи залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій в місцеву економіку та інфраструктуру громади	**2. Підвищення доступності і якості соціальних послуг у громаді**	2.1.Забезпечення доступності і якості освітніх послуг у громаді	2.2. Забезпечення якісних і доступних медичних та послуг соціального захисту у громаді	2.3.Формування сучасного культурного простору та підвалин згуртованості громади	**3. Забезпечення потреб громади у просторовому, інфраструктурному, енергетичному плануванні і розвитку, та в екологічній безпеці**	3.1.Забезпечення просторово-інфраструктурного планування і розвитку громади	3.2.Досягнення екологічної безпеки і раціонального природокористування як передумови сталого розвитку та	3.3. Формування стійкості муніципальної енергетики та енергоефективності громади
1.3.Формування доступного, інклюзивного, здоров'язберігаючого простору для фізичного відновлення та розвитку людини.					++	+						++
1.4. Забезпечення розвитку якісних і доступних соціальних послуг у відповідності до потреб людини, підтримка ВПО.						++						
1.5. Формування згуртованого патріотичного громадянського суспільства на засадах української національної ідентичності та соціальної включеності.						+						
1.6.Розвиток інфраструктури безпеки та цивільного захисту.	+											
2.Підвищення конкурентоспроможності регіону	++											

Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Закарпатської області на період до 2027 року	Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року											
	1.Активація місцевого економічного розвитку та залучення інвестицій	1.1.Формування ефективної системи підтримки підприємництва і фермерства у громаді	1.2. Забезпечення сталого розвитку рекреаційно-оздоровчої і туристичної сфер громади	1.3. Формування системи залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій в місцеву економіку та інфраструктуру громади	**2. Підвищення доступності і якості соціальних послуг у громаді**	2.1.Забезпечення доступності і якості освітніх послуг у громаді	2.2. Забезпечення якісних і доступних медичних та послуг соціального захисту у громаді	2.3.Формування сучасного культурного простору та підвалин згуртованості громади	**3. Забезпечення потреб громади у просторовому, інфраструктурному, енергетичному плануванні і розвитку, та в екологічній безпеці**	3.1.Забезпечення просторово-інфраструктурного планування і розвитку громади	3.2.Досягнення екологічної безпеки і раціонального природокористування як передумови сталого розвитку та	3.3. Формування стійкості муніципальної енергетики та енергоефективності громади
2.1.Розвиток економіки знань та підтримка інфраструктури інвестиційної та інноваційної діяльності.	++	++										
2.2.Підтримка унікальної економічної діяльності області.	++	++										
2.3.Розвиток туристичної та оздоровчої сфери.			++									
2.4.Збалансування ринку праці у відповідності до потреб регіональної економіки.												
2.5.Розвиток транспортно-логістичної інфраструктури та сталої мобільності області.										+		
2.6.Забезпечення стійкості та ефективності регіонального публічного управління та партнерства.						+						
2.7.Енергетична сталість регіону в умовах «зеленого» переходу.											++	++

Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Закарпатської області на період до 2027 року	Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року											
	1.Активація місцевого економічного розвитку та залучення інвестицій	1.1.Формування ефективної системи підтримки підприємництва і фермерства у громаді	1.2. Забезпечення сталого розвитку рекреаційно-оздоровчої і туристичної сфер громади	1.3. Формування системи залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій в місцеву економіку та інфраструктуру громади	**2. Підвищення доступності і якості соціальних послуг у громаді**	2.1.Забезпечення доступності і якості освітніх послуг у громаді	2.2. Забезпечення якісних і доступних медичних та послуг соціального захисту у громаді	2.3.Формування сучасного культурного простору та підвалин згуртованості громади	**3. Забезпечення потреб громади у просторовому, інфраструктурному, енергетичному плануванні і розвитку, та в екологічній безпеці**	3.1.Забезпечення просторово-інфраструктурного планування і розвитку громади	3.2.Досягнення екологічної безпеки і раціонального природокористування як передумови сталого розвитку та	3.3. Формування стійкості муніципальної енергетики та енергоефективності громади
3.Охорона довкілля та збалансований розвиток гірських та сільських територій області											++	
3.1.Збереження та відтворення біологічного і ландшафтного різноманіття, природних комплексів, водних, земельних та лісових ресурсів, розширення регіональної екологічної мережі.										+	++	
3.2.Дружній до довкілля простір області.											++	
3.3. Вирівнювання диспропорцій соціально-економічного розвитку гірських та сільських територій.												

*У клітинках ступінь зв'язку окремих цілей відмічається як «++» – сильний зв'язок або «+» – опосередкований зв'язок

Стратегія та План розвитку громади пов'язані та узгоджується з низкою інших документів державного планування (ДПП), серед яких:

- Стратегічні цілі державної екологічної політики України (визначені Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII);
- Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року (схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.10.2021 № 1363-р);
- Водна стратегія України на період до 2050 року (схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.11.2022 № 1134-р);
- Державна стратегія управління лісами України на період до 2035 року (схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1777-р);
- Енергетична стратегія України до 2050 року (схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.04.2023 № 373-р);
- Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року (схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 № 526-р);
- Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року (схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.05.2018 № 430-р);
- Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року (затверджений Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.04.2021 № 443-р);
- Національний план управління відходами до 2033 року (затверджений Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2024 р. № 1353 - р).

Метою державної екологічної політики України відповідно до Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» є досягнення доброго стану довкілля шляхом запровадження екосистемного підходу до всіх напрямів соціально-економічного розвитку України для забезпечення конституційного права кожного громадянина України на чисте та безпечне довкілля, впровадження збалансованого природокористування і збереження та відновлення природних екосистем.

Досягнення мети відбуватиметься через реалізацію 3 стратегічних цілей. У таблиці 4 проаналізовано узгодженість стратегічних цілей Стратегії та Плану розвитку громади та стратегічних цілей державної екологічної політики України.

Стратегічна ціль 1 «Активація місцевого економічного розвитку та залучення інвестицій» Стратегії розвитку громади узгоджується » Стратегії розвитку громади узгоджується з усіма стратегічними цілями державної екологічної політики України. Зокрема, оперативні цілі: «Формування ефективної системи підтримки підприємництва», «Забезпечення сталого розвитку рекреаційно-оздоровчої і туристичної сфер громади», «Формування системи залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій в місцеву економіку та інфраструктуру громади» включають завдання, скеровані на підтримку розвитку підприємництва та фермерства; підтримку місцевих та локальних продуктах; підтримку; розвиток туристично-оздоровчих зон і об'єктів; формування інвестиційної промоції громади для залучення інвестицій.

Стратегічна ціль 2 «Підвищення доступності і якості соціальних послуг у громаді» Стратегії розвитку громади узгоджується з усіма стратегічними цілями державної екологічної політики України. Оперативні цілі стратегічної цілі 2 Стратегії розвитку громади включають завдання, скеровані на забезпечення доступності і якості освітніх послуг, розвиток лікувально-діагностичного потенціалу закладів охорони здоров'я, підвищення рівня соціальної підтримки мешканців громади та ВПО, створення безбар'єрного простору, а також розвиток ***культури та згуртованості громади, дозвілля та спорту.***

Стратегічна ціль 3 «Забезпечення потреб громади у просторовому, інфраструктурному, енергетичному плануванні і розвитку, та в екологічній безпеці» Стратегії розвитку громади узгоджується з цілями державної екологічної політики України. Оперативні цілі та завдання стратегічної цілі 3 Стратегії розвитку громади скеровані на підтримку впровадження енергозбереження та енергоефективності; ***забезпечення зростання частки відновних джерел енергії (ВДЕ) у структурі енергетики громади через стимулювання інвестицій у ГЕС, вітрову та сонячну енергетику.***, забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу громади, у тому числі області та України в цілому, ефективного **управління** ТПВ, формування мереж водопостачання та водовідведення, очистки стічних вод

Таблиця 4. Аналіз відповідності цілей Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року стратегічним цілям державної екологічної політики України на період до 2030 року

Стратегічні цілі державної екологічної політики	**Стратегічні цілі Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року**		
	1. Активація місцевого економічного розвитку та залучення інвестицій	**2. Підвищення доступності і якості соціальних послуг у громаді**	**3. Забезпечення потреб громади у просторовому, інфраструктурному, енергетичному плануванні і розвитку та в екологічній безпеці**
1. Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва	+	0	+
2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України	0	0	+
3. Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку	+	0	+

4. Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення	+	0	+
5. Удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління	+	0	+

Де: + – стратегічні цілі Стратегії 2027 та стратегічні цілі державної екологічної політики узгоджуються на рівні окремих оперативних цілей та завдань;

0 – стратегічні цілі Стратегії 2027 та стратегічні цілі державної екологічної політики нейтральні по відношенню одні до одних;

– – стратегічні цілі Стратегії 2027 та стратегічні цілі державної екологічної політики принципово суперечать одні одним. Необхідні термінові заходи, спрямовані на уточнення цілей Стратегії 2027.

Відтак можна стверджувати, що Стратегія розвитку громади до 2027 року відповідає визначеним до 2030 року засадам державної екологічної політики України.

З метою підвищення рівня екологічної безпеки, зменшення впливів та наслідків зміни клімату в Україні розроблено Стратегію екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року (схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.10.2021 року №1363-р). Її реалізація скерована на виконання Україною міжнародних зобов'язань в рамках Паризької кліматичної угоди щодо скорочення викидів парникових газів та адаптації до наслідків глобальної зміни клімату.

Відповідно до Стратегії екологічної безпеки найбільш вразливими до наслідків зміни клімату в Україні є такі соціально економічні сектори як: біорізноманіття, водні ресурси, енергетика, громадське здоров'я, лісове господарство, прибережні території, рибне господарство, сільське господарство, ґрунти тощо. І саме на них буде скерована основна діяльність Уряду в рамках реалізації документу.

Таблиця 5. Аналіз відповідності цілей Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року стратегічним цілям Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року

Стратегічні цілі Стратегії екологічної безпеки	**Стратегічні цілі Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року.**		
	1 Активація місцевого економічного розвитку та залучення інвестицій	2. Підвищення доступності і якості соціальних послуг у громаді	3. Забезпечення потреб громади у просторовому, інфраструктурному, енергетичному плануванні і розвитку та в екологічній безпеці
1. Зменшення рівня промисловою забруднення	+	0	+
2. Створення ефективної системи хімічної безпеки	0	0	0
3. Забезпечення раціонального використання природних ресурсів	+	0	+

4. Досягнення «доброго» екологічного стану вод	+	+	+
5. Забезпечення сталого лісоуправління та підвищення здатності лісових екосистем адаптуватися до зміни клімату	+	+	+
6. Створення правових та економічних підстав для запровадження ієрархії **управління** відходами	+	+	+
7. Підвищення ефективності державної системи оцінки впливу на довкілля та державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища	+	0	+
8. Збереження біорізноманіття та забезпечення розвитку природно-заповідного фонду в Україні	+	0	+
9. Посилення адаптаційної спроможності та стійкості соціальних, економічних та екологічних систем до зміни клімату	+	+	+
10. Стабілізація екологічної рівноваги на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях, Автономної Республіки Крим та м. Севастополя після відновлення територіальної цілісності України в межах її міжнародно визнаного державного кордону	0	0	0
11. Включення заходів з екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату в національні, регіональні стратегії, плани управління річковими басейнами	+	0	+
12. Підвищення обізнаності представників центральних і місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування, які уповноважені на прийняття рішень у сфері навколишнього природного середовища, з питань пом'якшення та адаптації до зміни клімату	+	0	+

Де: + *стратегічні цілі Стратегії 2027 та стратегічні цілі Стратегії екологічної безпеки узгоджуються на рівні окремих оперативних цілей та завдань;*

0 стратегічні цілі Стратегії 2027 та стратегічні цілі Стратегії екологічної безпеки нейтральні по відношенню одні до одних;

– *стратегічні цілі Стратегії 2027 та стратегічні цілі Стратегії екологічної безпеки принципово суперечать одні одним. Необхідні термінові заходи, спрямовані на уточнення цілей Стратегії 2027.*

У Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року визначено 12 стратегічних цілей для підвищення рівня екологічної безпеки, зменшення впливів та наслідків зміни клімату в Україні. У таблиці 5 наведено відповідність стратегічних цілей Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади на період до 2027 року стратегічним цілям Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року.

Аналіз відповідності стратегічних цілей Стратегії розвитку громади 2027 стратегічним цілям Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року показав, що:

- Стратегічна ціль 1 «Активізація місцевого економічного розвитку та залучення інвестицій» узгоджується з 9 з 12 стратегічних цілей Стратегії екологічної безпеки, з рештою – нейтральні;
- Стратегічна ціль 2 «Підвищення доступності і якості соціальних послуг у громаді» узгоджується з 4 з 12 стратегічних цілей Стратегії екологічної безпеки (переважно через зменшення ризиків для довкілля шляхом модернізації інфраструктури (транспортної, енергетичної, підтримку впровадження бізнес-екосистем на інноваційних засадах), з рештою – нейтральні;
- Стратегічна ціль 3 «Забезпечення потреб громади у просторовому, інфраструктурному, енергетичному плануванні і розвитку, та в екологічній безпеці» узгоджується з 10 з 12 стратегічних цілей Стратегії екологічної безпеки (головним чином через вдосконалення системи управління відходами, використанню раціональному лісо- і природокористуванню, заходів і дій з адаптації громади до змін клімату та зниження ризиків природних та техногенних катаклізмів, енергоефективності та енергоощадності, з рештою – нейтральні.

Отже, Стратегія розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року узгоджуються із схваленою Урядом України Стратегію екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року (особливо тісно за стратегічною ціллю 3 Стратегії 2027).

Також окремі оперативні цілі та завдання Стратегії розвитку громади до 2027 року узгоджуються з окремими цілями, завданнями та напрямами низки галузевих документів державного планування (таблиця 6).

Таблиця 6. Відповідність оперативних цілей та завдань Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року стратегічним цілям (завданням, напрямами) документів державного планування

ДДП	**Оперативні цілі та завдання Стратегії громади 2027, які найбільше узгоджуються з стратегічними цілями / завданнями /напрямами інших ДДП**
Водна стратегія України на період до 2050 року	3.2.2. Розширити можливості формування мереж водопостачання та водовідведення і очистки стічних вод громади 3.2.3. Сприяти раціональному лісо- і природокористуванню та розширенню екосистемних послуг на природних територіях громади 3.2.4. Сформувати систему заходів і дій з адаптації громади до змін клімату та зниження ризиків природних та *техногенних* катастроф (повеней)

ДДП	Оперативні цілі та завдання Стратегії громади 2027, які найбільше узгоджуються з стратегічними цілями / завданнями /напрямами інших ДДП
	3.3.3. Забезпечувати зростання частки відновних джерел енергії (ВДЕ) у структурі енергетики громади через стимулювання інвестицій у ГЕС, вітрову та сонячну енергетику
Державна стратегія управління лісами України на період до 2035 року	3.2.3.Сприяти раціональному лісо- і природокористуванню та розширенню екосистемних послуг на природних територіях громади 3.2.4. Сформувати систему заходів і дій з адаптації громади до змін клімату та зниження ризиків природних та техногенних катастроф (повеней)
Енергетична стратегія України до 2050 року	3.3.1 Створити систему енергоменеджменту і енергомоніторингу споживання теплової і електроенергії у бюджетній та комунальній сферах громади 3.3.2.Забезпечувати зростання частки самоенергозабезпечення бюджетних і комунальних установ за рахунок відновних джерел енергії (ВДЕ). 3.3.3. Забезпечувати зростання частки відновних джерел енергії (ВДЕ) у структурі енергетики громади через стимулювання інвестицій у ГЕС, вітрову та сонячну енергетику. 3.3.4. Домогтись зростання енергоефективності та енергоощадності в муніципальній енергетиці громади
Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року	1.1.1. Сформувати ефективну систему консультацій мешканців громади у започаткуванні підприємництва, фермерства та власної справи 1.1.2. Сприяти просуванню продукції підприємців, що базується на місцевих традиціях та локальній ідентичності 1.1.3. Вдосконалити і осучаснити проведення масових заходів у громаді, орієнтованих на підтримку підприємництва і фермерства 1.2.1. Забезпечити просування туристичної пропозиції громади на національний та зовнішні ринки 1.2.2. Розширити та модернізувати туристичні пропозиції і продукти громади 1.3.1. Сформувати систему промоції інвестиційних можливостей громади 1.3.2.Забезпечити просування позитивного іміджу громади на національному та міжнародному рівнях 1.3.3. Сприяти розвитку відновлюваної енергетики через залучення інвестицій у будівництво об’єктів ВДЕ 2.1.1. Забезпечити модернізацію освітнього простору в усіх населених пунктах громади 2.1.2. Вдосконалити систему управління освітою у громаді з адаптацією до вимог часу 2.1.3. Забезпечити покращення технічного стану будівель закладів освіти в громаді, зокрема закладів дошкільної освіти 2.2.1. Підвищити лікувально-діагностичний потенціал закладів охорони здоров’я у громаді 2.2.3. Сформувати систему профілактики захворювань та промоції здорового способу життя 2.2.4. Підвищити рівень соціальної підтримки громади та ВПО 2.2.5. Створення безбар’єрного середовища

ДДП	Оперативні цілі та завдання Стратегії громади 2027, які найбільше узгоджуються з стратегічними цілями / завданнями /напрямами інших ДДП
	2.3.1. Розвинути можливості відпочинку, дозвілля і занять спортом у громаді 2.3.2. Модернізувати спортивну інфраструктуру у громаді 2.3.3. Забезпечити підтримку розвитку культури та згуртованості громади 3.1.1. Актуалізувати розробку містобудівної документації просторового розвитку громади 3.1.2. Домогтись випереджаючої розробки та реалізації проєктів інфраструктурного розвитку громади
Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року	1.2.3. Планомірно розвивати інфраструктуру туристично-оздоровчих зон і об'єктів 3.1.3. Забезпечити якісне покращення стану внутрішніх доріг населених пунктів громади та мостів
Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року	2.1.1. Забезпечити модернізацію освітнього простору в усіх населених пунктах громади 2.2.2. Забезпечити покращення технічного стану будівель комунальних закладів охорони здоров'я 2.3.4. Забезпечити покращення технічного стану будівель комунальних закладів культури 3.1.1. Актуалізувати розробку містобудівної документації просторового розвитку громади 3.2.1. Сформувати систему ефективного **управління** ТПВ у громаді 3.2.3. Сприяти раціональному лісо- і природокористуванню та розширенню екосистемних послуг на природних територіях громади 3.2.4. Сформувати систему заходів і дій з адаптації громади до змін клімату та зниження ризиків природних та техногенних катастроф (повеней) 3.3.1 Створити систему енергоменеджменту і енергомоніторингу споживання теплової і електроенергії у бюджетній та комунальній сферах громади 3.3.2.Забезпечувати зростання частки самоенергозабезпечення бюджетних і комунальних установ за рахунок відновних джерел енергії (ВДЕ). 3.3.3. Забезпечувати зростання частки відновних джерел енергії (ВДЕ) у структурі енергетики громади через стимулювання інвестицій у ГЕС, вітрову та сонячну енергетику. 3.3.4. Домогтись зростання енергоефективності та енергоощадності в муніципальній енергетиці громади
Національний план управління відходами до 2033 року	3.2.1. Сформувати систему ефективного **управління** ТПВ у громаді

Загалом проєкт Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року узгоджується з основними засадами збереження довкілля та адаптації до змін клімату, визначеними в документах державного планування, які охоплюють різні складові довкілля, в тому числі здоров'я населення.

2. Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогнози зміну цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено

Загальна характеристика та географічне розташування громади

Дубівська селищна територіальна громада має єдиний представницький орган – Дубівську селищну раду Тячівського району Закарпатської області. Перші вибори депутатів Ради відбулися 25 жовтня 2020 року. До складу Дубівської селищної територіальної громади входять 2 старостинські округи: Краснянський старостинський округ №1 з центром в селі Красна та Калинівський старостинський округ №2 з центром в селі Калини.

Територія громади згідно з адміністративно-територіальним устроєм України входить до складу Тячівського району Закарпатської області. Площа — 198,5 км². Мінімальна відстань населених пунктів до адміністративного центру складає 3 км, максимальна – 18 км.

Відстань від адміністративного центру громади до районного центру (міста Тячів) – 37 км, а до обласного центру (м. Ужгород) – 180 км.

Територія громади межує з півночі із землями Усть-Чорнянської територіальної громади; із заходу – із землями Нересницької територіальної громади; із сходу – із землями Великобичківської територіальної громади; із півдня – із землями Солотвинської територіальної громади;

Закарпатська область на північному сході, сході і південному сході межує з Львівською та Івано-Франківською областями (рис.1). На північному заході, заході і півдні кордони області співпадають з державним кордоном України загальною протяжністю 467,3 км, у тому числі з Угорщиною – 130,0 км, Румунією – 205,4 км, Словаччиною – 98,5 км і Польщею – 33,4 км. В області діє 19 пунктів переходу кордону сусідніх держав.

Рис 1. Карта громади та Тячівського району Закарпатської області

Природно – ресурсний потенціал громади

Дубівська селищна територіальна громада розташована у вузькій долині річки Тересва. Поверхня – підвищена, полого хвиляста, лісова, розчленована ярами. Річки, які протікають на території ТГ: Тересва, Красношурка, Пасічний, Вишній Дзвур, Нижній Дзвур, Великий. Водність річок істотно змінюється протягом року.

З водозабезпеченості Дубівська громада займає провідне місце в Тячівському районі і має значний гідроенергетичний потенціал річок району. Оскільки значну частину території громади займають гори, то характерною особливістю земель громади є невисокий відсоток площ, придатних для виробництва сільськогосподарської продукції.

Дубівська селищна територіальна громада багата на природні та мінерально-сировинні ресурси. Найбільше багатство громади – ліси, якими вкрито 79 % її території. Територія громади – одна з найбільше екологічно чистих територій України. Відсутність екологічно шкідливих підприємств, значна площа лісистих територій сприяли збереженню природних екологічних систем.

На рисунку 2 наведено схему природних ландшафтів Закарпатської області та Дубівської селищної громади.

Рис 2. Схема природних ландшафтів Закарпатської області та Дубівської громади

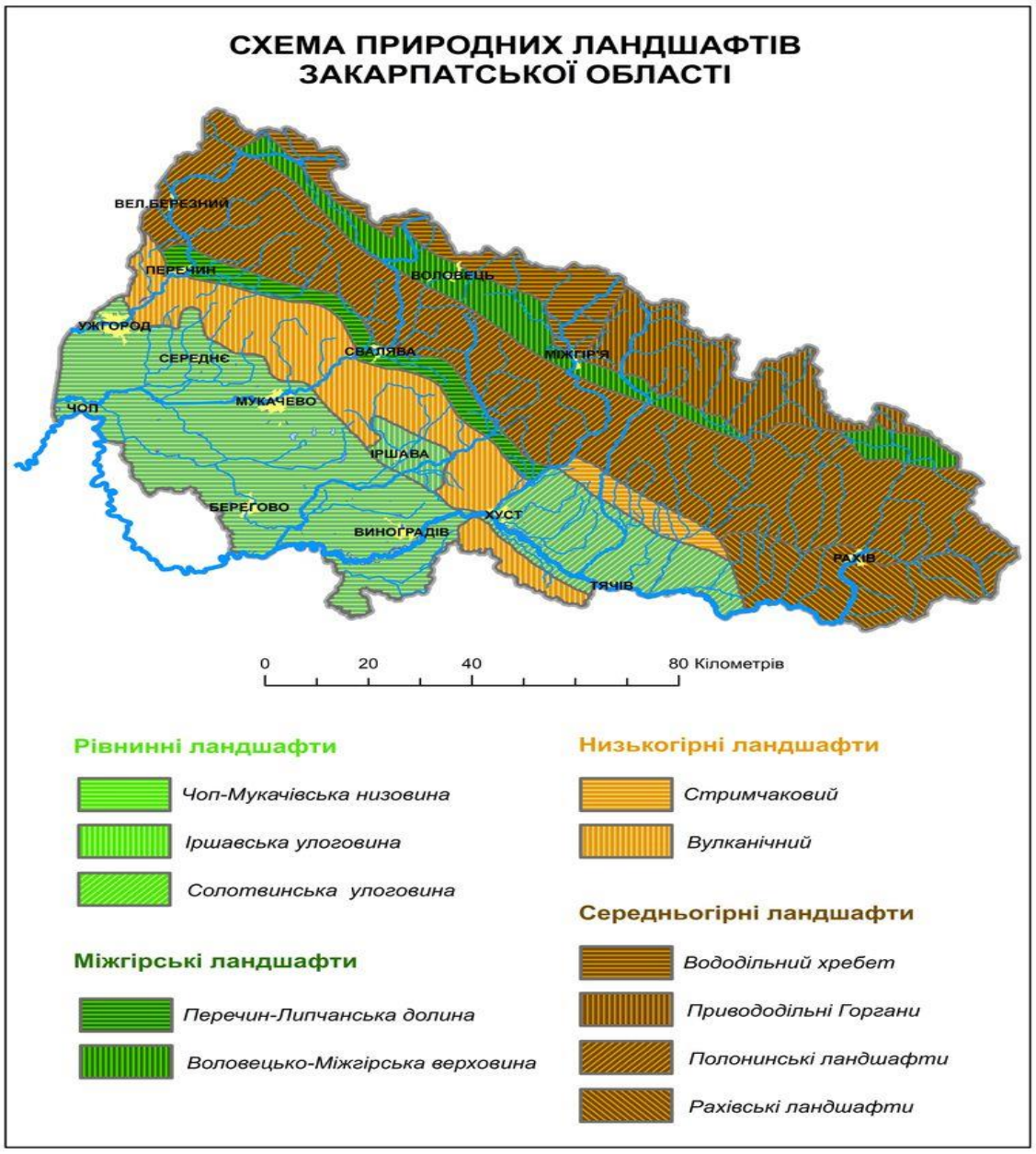

Джерело: Департамент екології та природних ресурсів Закарпатської ОДА. Схема природних ландшафтів Закарпатської області. https://ecozakarpat.gov.ua/wp-content/uploads/2014/03/Merezha_Landshafty_2013_Finish.jpg

Закарпатська область знаходиться в межах двох великих фізико-географічних одиниць – Карпатської гірської та Закарпатської низовинної тож за характером рельєфу територія Закарпатської області поділяється на дві частини: гірську і рівнинну.

Близько двох третин території Закарпаття займають гори з найвищою горою України (гора Говерла, 2061 м. н. р. м.). Область розташована на південно-західних схилах Українських Карпат (Східні Карпати) і на прилеглій до них Закарпатській низовині, яка є частиною Середньо-дунайської низовини. Гірська частина області включає три групи асиметричних хребтів з більш похилими південно-західними схилами, які прорізані численними долинами гірських річок. У центрі – ланцюг Полонинських гір з плоскими вершинами – полонинами, які вкриті гірськими

луками і частково використовуються як пасовища. Територія області є водозбірним басейном р. Тиса, яка є притокою р. Дунай.

Клімат громади та стан атмосферного повітря

Клімат громади – помірно-континентальний. Населені пункти знаходяться на висоті від 480 м над рівнем моря. Середньорічні температури: літня +22,1 °С, зимова – 8,1 °С. Кількість опадів – 340,9 мм на рік. Вітри південно-східні та північно-західні. А морозну погоду формують східні вітри. Середньо річна кількість опадів складає 800-1200 мм. Найчастіше посухи трапляються в травні, найбільше опадів випадає у вигляді дощів в липні. Висота снігового покриву 15-20 см. Перший сніг випадає, як правило, в листопаді-грудні, й довго не лежить. Наступні випадання снігу теж не утворюють постійного снігового покриву через відлиги. Тануть сніги у березні, але ще у квітні можуть бути великі снігопади. Вони, а також їхні моментальні танення можуть завдати шкоди населенню. Через випадання дощів, мряки, туману взимку утворюється ожеледь та ожеледиця, намерзання льоду на деревах, лініях електропередач. Приморозки можуть трапитися у жовтні, а заморозки – у червні. Зі стихійних явищ зимою характерні хуртовини, а влітку – буревії, град.

Населені пункти громади оточені середньої висоти горами. Так, село Калини оточене невисокими горами (600-700 м над рівнем моря), серед них — Качулка, Климбак, Плеша. Найвища гора в околицях — Магура (884 м). З усіх боків оточене горами й село Красна: Темпа (1634 м) на північному сході, Апецька (1512 м) на південному сході, Полонина Красна (1563) на північному заході. Від північних вітрів селище заслоняє гора Кобила (1177 м).

Територія громади – одна з найбільше екологічно чистих територій України. Відсутність екологічно шкідливих підприємств, значна площа лісистих територій сприяли збереженню природних екологічних систем.

Стан атмосферного повітря. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення в Закарпатській області впродовж 2016-2021 років (на час проведення СЕО дані за 2022-2023 роки не були оприлюднені у зв’язку із дією закону України «Про захист інтересів суб’єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни») характеризувалися тенденцією до зниження (рис. 3). За вказаний період вони зменшились майже на 43 % і склали 2,8 тис. тонн.

Рис 3. Викиди забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення в Закарпатській області

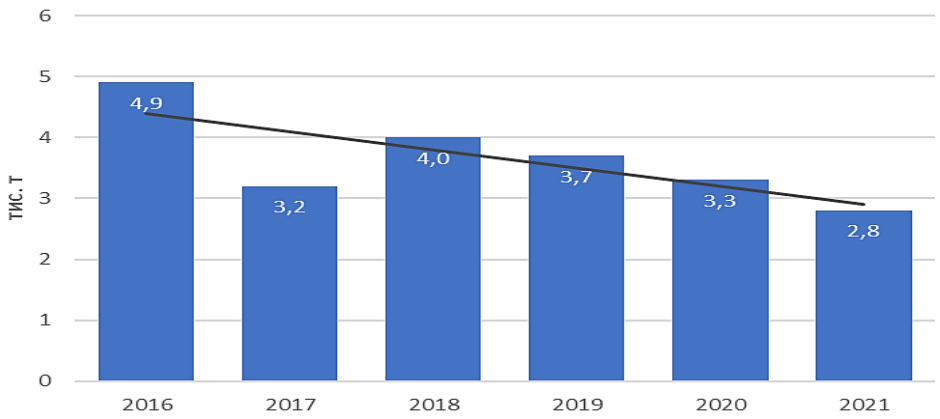

Складено за даними: Статистичний щорічник України за 2021 рік. https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2022/zb/11/Yearbook_2021.pdf

Серед забруднюючих речовин (не враховуючи діоксиду вуглецю), які потрапили в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення, домінували: оксид вуглецю (37,2% загально обсягу забруднюючих речовин), діоксид азоту (26,0%), метан (22,2%).

Серед районів Закарпатської області найбільший обсяг забруднюючих речовин від стаціонарних джерел забруднення надійшов в Мукачівському, Хустському та Ужгородському районах (рис. 4). В інших районах області викиди забруднюючих речовин були відносно незначними та не становили суттєвої загрози шкідливого навантаження на атмосферне повітря. Проте у 2021 році спостерігалося збільшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, порівняно з 2020 роком, в Хустському (на 72%), Мукачівському (на 51%) та Рахівському (на 21%) районах. Натомість зменшення було зафіксовано в Ужгородському (на 77%), Тячівському (на 33%) та Берегівському (на 26%) районах.

Рис 4. Районний зріз викиду забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення в Закарпатській області в 2021 році

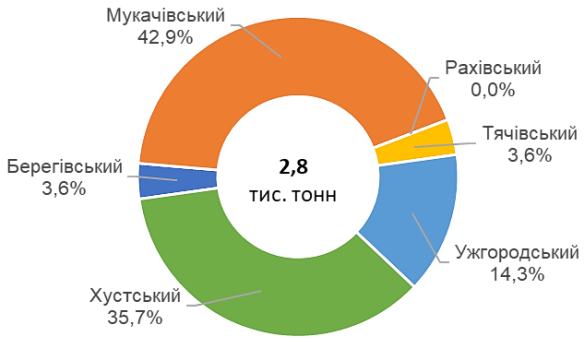

Складено за даними: Департамент екології та природних ресурсів Закарпатської ОДА. Доповідь про стан навколишнього природного середовища Закарпатської області за 2022 рік. https://ecozakarpat.gov.ua/?page_id=308

Об’єми викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел забруднення на душу населення у 2021 році в порівнянні з 2020 роком зменшились (з 2,6 кг до 2,3 кг).

На території Закарпатської області викид забруднюючих речовин, що належать до парникових газів, зокрема метану, становили у 2021 році (на час проведення СЕО дані за 2022-2023 роки не були оприлюднені у зв'язку із дією закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни») 29 % (або 0,8 тис. т) загальної кількості викидів забруднюючих речовин в регіоні. Крім того, 0,2 млн т становили викиди діоксиду вуглецю. Проте вагомим аспектом є поступове зменшення викиду діоксиду вуглецю (у 2020-2021 роках їх обсяг становив 0,2 млн т, проти 0,3 млн т у 2019 році).

Загрозою здоров'ю населення та стану біосфери є негативний вплив озоноруйнівних речовин на довкілля. Як свідчать спостереження, за загальним вмістом озону над територією України, за останні 10 років товщина озонового шару зменшилась приблизно на 5 %. Руйнування озонового шару відбувається внаслідок таких причин: активне функціонування хімічної промисловості та використання азотних добрив; хлорування питної води та використання фреонів; спалювання ракетного палива двигунами літаків; утворення смогу у великих індустріальних містах.

У разі підвищення УФ-фону (ультра-фіолетового фону) знижується врожайність багатьох культур, розвиваються серйозні захворювання людей і тварин, збільшується кількість шкідливих мутацій. Збільшення інтенсивності УФ-випромінювання призводить до додаткової генерації озону у приземних шарах атмосфери та підвищенню концентрації інших потенційно шкідливих оксидантів.

На території Закарпатської області 18 суб'єктів господарювання використовують озоноруйнівні речовини та їх замінників, що регулюються Монреальським протоколом. Водночас згідно постанови Кабінету Міністрів України від 04.03.2004 року №256 «Про затвердження програми припинення виробництва та використання озоноруйнівних речовин на 2004-2030 роки», більшість підприємств Закарпатської області здійснює комплекс заходів щодо припинення використання озоноруйнівних речовин в усіх сферах господарства та використання озононебезечних речовин.[2]

В середньому в регіоні одним підприємством у 2021 році було викинуто в атмосферу 16,8 т забруднюючих речовин. Водночас в розрізі видів економічної діяльності найбільше викидів генерували підприємства сфери транспорту, складського господарства, пошти та кур'єрської діяльності. На одне підприємство цієї сфери припадало майже 86,5 т викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря[3].

Рис 5. Структура викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря в Закарпатській області за видами економічної діяльності

[2] Департамент екології та природних ресурсів Закарпатської ОДА. Доповідь про стан навколишнього природного середовища Закарпатської області за 2022 рік. https://ecozakarpat.gov.ua/?page_id=308

[3] Департамент екології та природних ресурсів Закарпатської ОДА. Доповідь про стан навколишнього природного середовища Закарпатської області за 2022 рік. https://ecozakarpat.gov.ua/?page_id=308

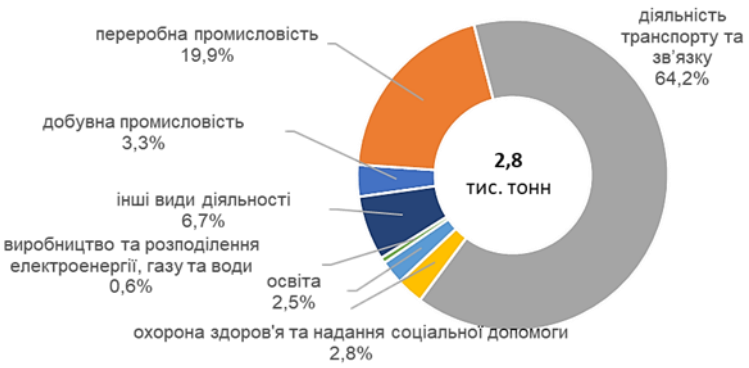

Складено за даними: Департамент екології та природних ресурсів Закарпатської ОДА. Екологічний паспорт Закарпатської області – 2022. https://ecozakarpat.gov.ua/?page_id=308

У 2022 році в Закарпатській області суб'єктам господарювання було видано 117 дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря, що є більше ніж в попередні роки (в 2020 р. – 104 дозволи, в 2021 р. – 78 дозволів).

Водночас головним забруднювачем атмосферного повітря Закарпатської області продовжує і надалі залишатися автотранспорт. У 2021 році спостерігалось збільшення на 8,1 %, порівняно з 2020 роком, викидів забруднюючих речовин в атмосферу пересувними джерелами забруднення (у 2021 році воно досягло 39,8 тис. тонн). За відсутності інформації за 2022-2023 роки, цілком закономірно припустити, що у 2022-2023 роках викиди забруднюючих речовин на території регіону від автотранспорту зросли ще більше, оскільки після початку збройної агресії росії проти України і втрати Україною морських транспортних шляхів Закарпатська область стала однією з ключових транспортних артерій держави, які сполучають Україну з країнами Європи.

Навантаження на атмосферу на території області як від легкового автотранспорту (внаслідок виїзду населення в Закарпаття, як безпечний регіон, так і транзитом за межі країни), так і від великогабаритного вантажного автотранспорту (який здійснював перевезення продукції на експорт та привозив зброю для стримування ворожої окупації території України) збільшилось.

У 2022 році на території Закарпатської області транскордонних забруднень атмосферного повітря не виявлено.

Спостереження за якістю атмосферного повітря на території в області в 2022 році проводилося Закарпатським обласним центром з гідрометеорології в м. Ужгороді на 2-ох стаціонарних постах спостереження та Закарпатською обласною санітарно-епідеміологічною станцією точково у населених пунктах області у місцях проживання і відпочинку населення.

Аналіз матеріалів спостережень за вмістом забруднювальних речовин в атмосферному повітрі протягом року показує, що пріоритетними забруднювачами атмосферного повітря міста Ужгорода в 2022 році залишаються формальдегід, діоксид азоту, пил, оксид азоту (II) та оксид вуглецю (II) (таблиці 7).

Індекс забруднення атмосферного повітря в м. Ужгороді п'ятьма основними забруднювальними речовинами у 2022 році склав 4,92 (в 2021 році – 4,82), в тому числі: індекс забруднення формальдегідом – 2,36, діоксидом азоту – 1,28, пилом – 0,46, оксидом азоту – 0,49 та оксидом вуглецю – 0,33.

Вимірювання потужності експозиційної дози (ПЕД) гама-випромінювання у повітрі проводиться Закарпатським центром з гідрометеорології на 8 стаціонарних постах спостереження. Аналіз потужності експозиційної дози у повітрі показало, що перевищень рівня дії згідно з НРБУ-97 для ПЕД, який складає 30 мкР/год, не спостерігалось.

Таблиця 7. Найбільші середні і максимальні концентрації забруднюючих речовин (в кратності ГДК) в атмосферному повітрі Ужгорода в 2021 році

Забруднююча речовина	**Середньорічна концентрація**	**Максимальна разова концентрація**
Пил	0,47 ГДКс.д.	0,52 ГДКм. р.
Діоксид сірки	0,26 ГДКс.д.	0,07 ГДКм. р.
Діоксид азоту	1,28 ГДКс.д.	1,14ГДКм. р.
Оксид вуглецю (II)	0,30 ГДКс.д.	1,22 ГДКм. р.
Сірчана кислота та розчинні сульфати	0,09 ГДКс.д.	0,07 ГДКм. р.
Оксид азоту	0,47 ГДКс.д.	0,19ГДКм. р.
Формальдегід	2,00 ГДКс.д.	0,57 ГДКм. р.

[4] Департамент екології та природних ресурсів Закарпатської ОДА. Доповідь про стан навколишнього природного середовища Закарпатської області за 2022 рік. https://ecozakarpat.gov.ua/?page_id=308

Водні ресурси громади та Закарпатської області

Поверхневий стік на території області формують правобережні притоки р. Тиса – ріки Тересва, Теребля, Ріка, Боржава, що впадають в річку Тиса та ріки Уж і Латориця, які впадають в ріки Лаборець та Бодрог на території Словаччини.

Озера в басейні Тиси, як правило, льодяникового походження. Деякі з них утворились в результаті гірських обвалів або мають вулканічне походження. Найбільшим озером є Синевир, розміщене у верхів'ях ріки Теребля на висоті 989 м над рівнем моря. Площа його водного дзеркала майже 7 га, середня глибина – 16-17 м. Загалом в області налічується 863 водні площинні об'єкти, з яких 143 – передано в оренду[4].

Дубівська селищна територіальна громада розташована у вузькій долині річки Тересва. Поверхня – підвищена, полого хвиляста, лісова, розчленована ярами. Річки, які протікають на території ТГ: Тересва, Красношурка, Пасічний, Вишній Дзвур, Нижній Дзвур, Великий. Водність річок істотно змінюється протягом року. Характерною особливістю внутрірічкового розподілу стоку є наявність паводків на річках протягом більшої часини року, нестійкої літньо-осінньої та зимової межені та нечітко вираженого весняного водопілля, сформованого талими і дощовими водами.

З водозабезпеченості Дубівська громада займає провідне місце в Тячівському районі і має значний гідроенергетичний потенціал річок району.

[4] Департамент екології та природних ресурсів Закарпатської ОДА. Екологічний паспорт Закарпатської області – 2022. https://ecozakarpat.gov.ua/?page_id=308

Оскільки значну частину території громади займають гори, то характерною особливістю земель громади є невисокий відсоток площ, придатних для виробництва сільськогосподарської продукції. У селі Красна є чотири мінеральні джерела на території Краснянського лісництва філії Мокрянське ЛМГ, які містять до 20 життєвонеобхідних для здоров'я людини мікроелементів. Об'єкт розташований на території с. Красне, у межах ДП «Мокрянське ЛМГ», Краснянське лісництво, урочище «Підчос», квартал 17, виділ 47. Площа — 0,5 га, статус пам'ятки природи отриманий у 1984 році.

Рис 6. Мережа поверхневих вод Дубівської селищної громади та Закарпатської області

Джерело: Державний водний кадастр: облік поверхневих водних об'єктів. http://geoportal.davr.gov.ua:81/#

Забір і використання води в Закарпатській області впродовж 2018-2022 років не мали чіткої тенденції до збільшення або зменшення. Річний забір води коливався в межах 39-47 млн $м^3$, а використання води – в межах 22-29,5 млн $м^3$ (рис. 7).

Рис 7. Забір і використання води в Закарпатській області

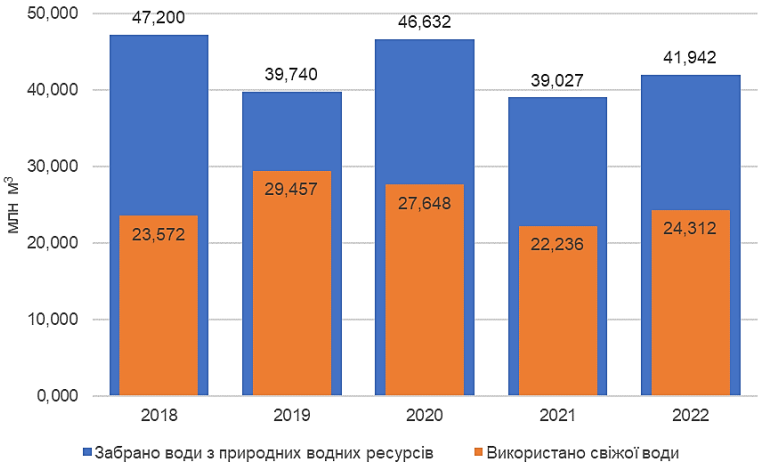

Складено за даними: Державний водний кадастр за розділом: «Водокористування». https://data.gov.ua/dataset/cadastre-water-use ; Департамент екології та природних ресурсів Закарпатської ОДА. Доповідь про стан навколишнього природного середовища Закарпатської області за 2022 рік. https://ecozakarpat.gov.ua/?page_id=308

У 2022 році основними водокористувачами області забрано із природних водних об'єктів 41,942 млн м^3 води (на 7,47 % більше, порівняно з 2021 роком) та скинуто у поверхневі водні об'єкти 42,380 млн м^3 зворотних вод (на 7,23 % більше, порівняно з 2021 роком). У 2022 р. показник використання свіжої води у всіх галузях становив 24,312 млн м^3. Споживання свіжої води у 2022 році порівняно з 2021 р. збільшилось на 9,34 %. Найбільше використано води на питні і санітарно-гігієнічні потреби – 13,602 млн м^3. На зрошення використано 0,868 млн м^3, на виробничі потреби – 4,144 млн м^3.

У таблиці 8 наведено показники використання води суб'єктами господарювання Закарпатської області, які відповідно до Порядку ведення державного обліку водокористування зобов'язані звітувати про використання води (за даними Державного водного кадастру за розділом: «Водокористування»).

Таблиця 8. Динаміка водокористування у Закарпатській області, млн м^3

Показник	2020	2021	2022
Забрано із природних водних об'єктів, всього у т. ч.	46,632	39,027	41,942
Поверхневої	*27,217*	*21,119*	*21,437*
із підземних водних об'єктів	*19,415*	*17,908*	*20,505*
Використано свіжої води, всього у т. ч.	27,648	22,236	24,312
на питні і санітарно-гігієнічні потреби	*11,838*	*11,892*	*13,602*
на виробничі потреби	*3,660*	*3,711*	*4,144*
на потреби зрошення	*0,738*	*0,851*	*0,868*
Втрачено води при транспортуванні	9,816	9,589	7,273
Загальне водовідведення	38,420	39,719	42,592
Скинуто в поверхневі водні об'єкти зворотних (стічних) вод, всього	38,134	39,521	42,380

Показник	2020	2021	2022
у т. ч.			
нормативно-очищених на спорудах	*27,529*	*26,071*	*27,072*
нормативно чистих без очистки	*7,073*	*9,557*	*11,576*
Забруднених	*3,532*	*3,893*	*3,733*
у т. ч. *недостатньо очищених*	*3,259*	*3,772*	*3,565*
без очищення	*0,273*	*0,121*	*0,168*

У 2022 році збільшилось використання свіжої води, порівняно з попереднім роком на 2,1 млн м^3. Основна частка використання води припадає на об'єкти житлово-комунального господарства – 13,885 млн м^3, що становить 57,1% загального обсягу використаної води. У сільському господарстві використано у 2022 році 4,966 млн м^3 води, що становить 20,43 % загального обсягу використаної води (рис. 8). Підприємствами промисловості використано 1,457 млн м^{3}води, або 5,99 % загального обсягу використаної води.

Рис 8. Використання води в розрізі видів економічної діяльності

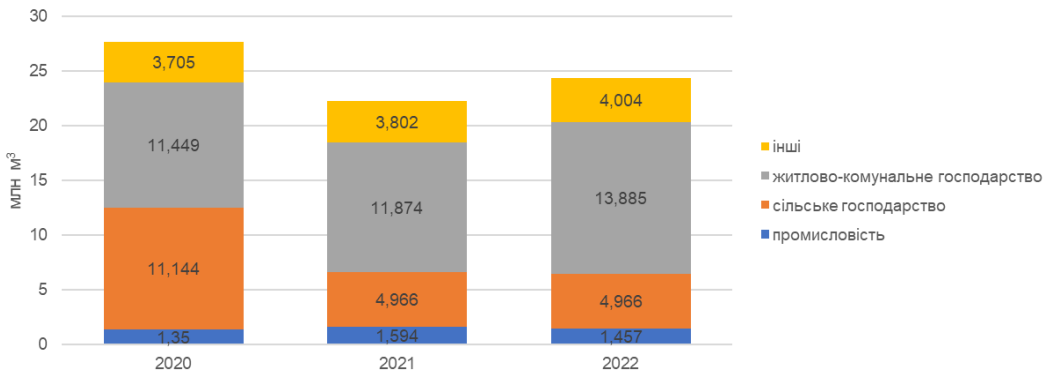

Складено за даними: Державний водний кадастр за розділом: «Водокористування». https://data.gov.ua/dataset/cadastre-water-use ; Департамент екології та природних ресурсів Закарпатської ОДА. Доповідь про стан навколишнього природного середовища Закарпатської області за 2022 рік. https://ecozakarpat.gov.ua/?page_id=308

Технічний стан систем водопостачання у сільській місцевості в цілому перебуває на незадовільному рівні. Значна кількість існуючих водопроводів побудована без проектів або з великими відхиленнями від них. Велика частина мереж за своїм технічним станом вимагає заміни, потребують модернізації споруди. З погляду санітарно-гігієнічної надійності більшість сільських водопроводів не відповідають нормативним вимогам.

Наведені дані в таблиці 9 засвідчують, що в Закарпатській області суб'єкти господарювання здійснюють скид неочищених/недостатньо очищених зворотних (стічних) вод в поверхневі водні об'єкти.

Таблиця 9. Скидання зворотних вод та забруднюючих речовин основними водокортстувачами- забруднювачами поверхневих водних об'єктів[5]

Найменування користувача - забруднювача	Наявність, потужність ($м^3$/добу), ефективність використання (використання потужності) очисних споруд	2020			2021			2022		
		об'єм скидання зворотних вод, тис. $м^3$	в т. ч. об'єм скидання забруднених (без очищення) та недостатньо	Кількість забруднюючих речовин, що скидаються разом із зворотними	об'єм скидання зворотних вод, тис. $м^3$	в т. ч. об'єм скидання забруднених (без	Кількість забруднюючих речовин, що скидаються разом із зворотними	об'єм скидання зворотних вод, тис. $м^3$	в т. ч. об'єм скидання забруднених (без	Кількість забруднюючих речовин, що скидаються разом із зворотними
Комунальне підприємство "Водоканал м.Ужгорода", м.Ужгород	50000	19331	1031	11039	17852	970	10292	18572	731	10441
ТОВ "Водоканал Карпатвіз" .м. Берегове	5280	539	367	470	533	392	277	446	370	277
ММКП "Мукачів-водоканал", м.Мукачево	16000	7720	169	4760	7670	510	4518	7630	516	3576
КП Чопської міської ради "Водоканал Чоп"	2250	223	223	309	222	222	309	213	213	226
КП "Рахівтепло", м.Рахів	10800	154	154	297	159	159	114	183	183	113
"ВУЖКГ", м.Виноградів	5500	525	525	516	526	526	665	487	487	474
ВУЖКГ, м.Тячів	1800	80	80	119	15	15	132	95	95	216
Солотвинське комунальне підприємство по водопостачанню, смт Солотвино	2500	49	49	36	115	49	517	61	61	73
КП "Комуналь-ник", м. Перечин	1200	164	164	152	150	150	134	161	161	126
ВУЖКГ, смт.Міжгір'я	80	НО	НО	81	114	114	73	124	124	77
ВУЖКГ, м. Хуст	3490	544	544	287	502	502	313	500	500	247
Комунальне підприємство "ВС Водоканал-ссрвіс", смт. Воловень	200	59	15	34	115	32	67	63	22	35
Комунальне підприємство "Комуналсервіс", смт. В.Березний	438	103	-	67	98	98	86	92	92	59

[5] Департамент екології та природних ресурсів Закарпатської ОДА. Доповідь про стан навколишнього природного середовища Закарпатської області за 2022 рік. https://ecozakarpat.gov.ua/?page_id=308

Загалом у 2022 році у водні об'єкти скинуто 27,072 млн м^3 нормативно очищених зворотних вод, що на 3,84 % більше, ніж у 2021 році, нормативно чистих без очистки – 11,576 млн м^3, що на 21,13 % більше, порівняно з 2021 роком, забруднених – 3,733 млн м^3, що на 4,11% менше, порівняно з 2021 роком. Водночас обсяг неочищених/недостатньо очищених зворотних (стічних) вод у 2022 році становив 8,8 % загального обсягу скинутих зворотних вод у поверхневі водні об'єкти області. Найбільшими забруднювачами поверхневих водойм і надалі залишаються об'єкти житлово-комунальних підприємств області. Більшість каналізаційних очисних споруд комунальних підприємств потребують реконструкції, збільшення пропускної спроможності та впровадження нових технологій очищення стічних вод.

Спорудами механічної очистки обладнані переважно підприємства харчової промисловості (переробка овочів та фруктів). Водночас є підприємства, які обладнані очисними спорудами механічної та біологічної очистки, але скидів зворотних вод безпосередньо у поверхневі водойми не здійснюють. Всі автозаправні станції на території області обладнані очисними спорудами забруднених дощових стоків (брудовідстійниками та бензомаслоуловлювачами). На території частини АЗС встановлені також очисні споруди глибокої біологічної очистки господарсько-побутових стічних вод.

Забруднюючі речовини, що скидаються разом зі зворотними водами, наведено в таблиці 10

Таблиця 10. Скидання забруднюючих речовин зі зворотними водами у Закарпатській області[6]

Забруднююча речовина, що скидається разом зі зворотними водами	**2020 рік**	**2021 рік**	**2022 рік**
	обсяг забруднюючих речовин, тис. т	**обсяг забруднюючих речовин, тис. т**	**обсяг забруднюючих речовин, тис. т**
азот амонійний	0,101	0,148	0,063
$БСК_5$	0,613	0,516	0,428
завислі речовини	0,475	0,500	0,437
Нітрати	0,233	0,279	0,306
Нітрити	0,018	0,020	0,015
Сульфати	1,837	1,807	1,824
мінералізація	13,195	13,064	12,073
Хлориди	2,215	1,983	2,322
ХСК	1,380	1,614	0,942
Залізо	0,007	0,008	0,007
нафтопродукти	0,001	0,001	0,001
СПАР	0,009	0,008	0,009
Фосфати	0,084	0,082	0,085
фосфор загальний	0,018	0,018	0,019
скинуто забруднюючих речовин, всього	20,186	20,048	18,531

[6] Департамент екології та природних ресурсів Закарпатської ОДА. Доповідь про стан навколишнього природного середовища Закарпатської області за 2022 рік. https://ecozakarpat.gov.ua/?page_id=308

Протягом 2022 року на території області надзвичайні ситуації, що призвели б до забруднення поверхневих водойм басейну р. Тиси, не спостерігалися.

Також упродовж 2022 року в басейні р. Тиса надзвичайних забруднень транскордонного характеру, які б призвели до погіршення якості води, не відбулося.

Хімічний стан масивів поверхневих вод. У 2021 році із загальної кількості водопроводів, на яких ДУ «Закарпатський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України» та його відокремлені структурні підрозділи проводили дослідження питної води, не відповідало нормам за санітарно-хімічними показниками 5,5 % проб з розподілом на відповідні водопроводи: комунальні – 4,6 %; відомчі – 14,4 %; сільські – 4,6 %; локальні – 0.

Із загальної кількості джерел нецентралізованого водопостачання, на яких проводилися лабораторні дослідження питної води, за санітарно-хімічними показниками не відповідало нормам 14,4 % проб з розподілом за видами джерел: шахтні колодязі – 12 %; каптажі – 7,9 %; артезіанські свердловини – 11,2 %.

Випадки неінфекційних захворювань, пов'язаних з хімічним забрудненням питної води як централізованого, так і нецентралізованого водопостачання в області зареєстровані не були.

Щорічно здійснюється оцінка питної води за вмістом нітратів, високі концентрації яких у воді шахтних колодязів може призводити до розвитку у дітей молодшого віку водно-нітратної метгемоглобінемії. Вміст нітратів у підземних водах у 2021 році відповідав вимогам ДСанПіНу, випадки водно-нітратної метгемоглобінемії серед дітей зареєстровано не було.

З метою вивчення можливого негативного впливу скиду стічних та поверхневих вод на якість води поверхневих водойм, відокремлені структурні підрозділи ДУ «Закарпатський ОЦКПХ МОЗ» у 2021 році проводили систематичні спостереження за станом води у 8-ми постійних створах водоймищ 1-ої категорії та у 38-ми постійних створах водоймищ ІІ-ої категорії з відбором проб води на лабораторні дослідження. За підсумками звітів у 2021 році було відібрано 262 проби води на визначення санітарно-хімічних показників (водойми 1-ої та ІІ-ої категорії), з яких 11 проб не відповідали нормам (4,2 %). Хімічні речовини, вміст яких перевищував гранично допустиму концентрацію представлені пестицидами, фенолом, синтетичними поверхнево активними речовинами.

Влітку під час оздоровчого сезону було досліджено 125 проб води в місцях масового відпочинку на водоймах на визначення мікробіологічних та фізико-хімічних показників, всі без відхилень від норми. Це зумовлено тим, що найбільш забрудненою механічно та біологічно вважається вода відкритих водоймищ під час та після опадів, тому здійснювати відбір проб для лабораторних досліджень саме в такі періоди, коли водойми не використовуються для купання, було недоцільно.

Мікробіологічна оцінка якості вод з огляду на епідемічну ситуацію. Від загальної кількості досліджених ДУ «Закарпатський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України» та його відокремленими структурними підрозділами проб водопровідної води за мікробіологічними показниками 8% не відповідало нормам з розподілом за видами водопроводів: комунальні – 5,8 %; відомчі – 15,1 %; сільські – 19,8 %; локальні – 0.

Вода джерел нецентралізованого водопостачання за мікробіологічними показниками не відповідала нормам у 25,3 % випадків, у тому числі: шахтні колодязі – 27,4 %; каптажі – 1,8 %; артезіанські свердловини – 24,1 %.

За підсумками звітів у 2021 році було відібрано 231 пробу па визначення мікробіологічних показників з водойм II-ої категорії, з яких 34 не відповідало нормам (14,7 %).

Радіаційний стан поверхневих вод перебуває в межах норм На визначення радіологічних показників ДУ «Закарпатський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України» та його відокремленими структурними підрозділами було досліджено 5 проб з водоймищ 1-ої категорії, відхилень не виявлено.

Стан земельних ресурсів

Площа Закарпатської області – 12 777 км^2, площа Тячівського району - 1874 км^2 , площа новоутвореної громади – 198,5 км^2.

Таблиця 11. Земельні ресурси громади

Категорія земель	Громада загалом	Калинський округ	Краснянський округ
Землі сільськогосподарського призначення	3725,80	993,65	1077,59
Землі житлової та громадської забудови	148,25	33,59	28,04
Землі природно-заповідного призначення	472,6	36,6	32
Землі рекреаційного призначення	15,6	-	-
Землі лісогосподарського призначення	17935,38	1392	12279,18
Землі водного фонду	248,1	30,6	121
Землі промисловості, транспорту, зв'язку	58,57	15,31	21,36

Оскільки значну частину території громади займають гори, то характерною особливістю земель громади є невисокий відсоток площ, придатних для виробництва сільськогосподарської продукції Землі лісогосподарського призначення займають значну частку в громаді.

Важливим фактором капіталізації земельних ресурсів є їх актуальна нормативна грошова оцінка. Проведення нормативної грошової оцінки земель населених пунктів передбачено статтями 13, 18 Закону України "Про оцінку земель». Її результати використовуються для визначення розміру земельного податку, орендної плати за земельні ділянки державної та комунальної власності, розробки показників та механізмів економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель.

Рис. 9. Кількість населених пунктів, землі яких потребують оновлення нормативної грошової оцінки, 01.01.2022[7]

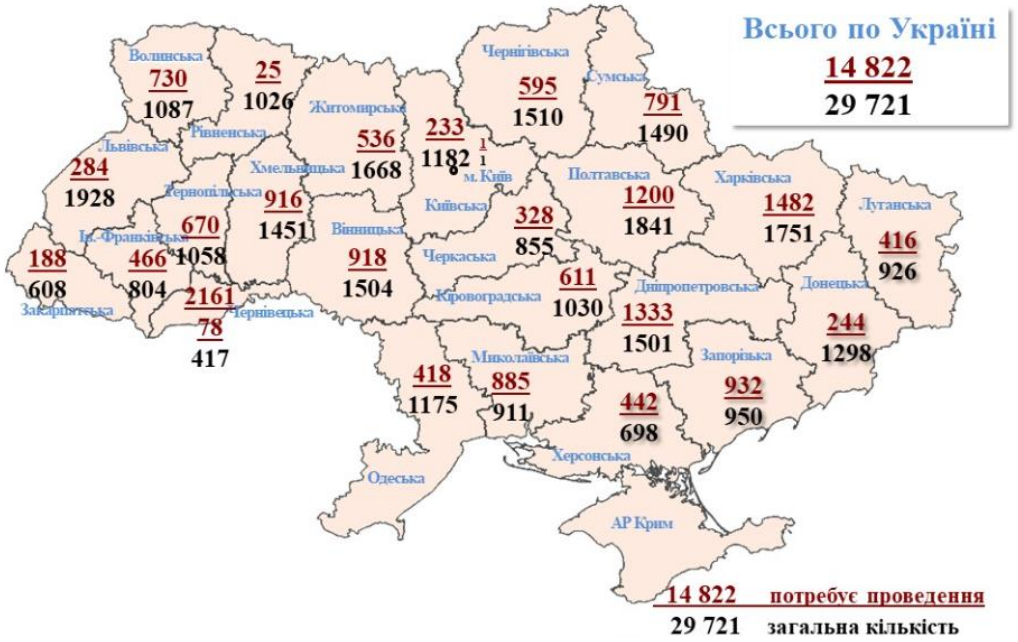

По Закарпатській області ситуація складніша. Із 608 населених пунктів, 188 потребують проведення інвентаризації землі.

Вказані роботи впливають на дохідну частину місцевих бюджетів. Проведення нормативної грошової оцінки має не тільки регуляторний характер щодо поліпшення земельних відносин, а також значний соціально-економічний аспект, оскільки за рахунок зростання надходжень від плати за землю органи місцевого самоврядування отримують додаткову можливість підвищувати соціально-економічний стан населених пунктів, сприяти виконанню регіональних програм розвитку адміністративно-територіальних одиниць, розробити механізми економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель.

Загалом ОМС мають досить обмежені можливості вирішення проблем управління земельними ресурсами. Головним ризиком для земельних ресурсів лишатиметься нераціональне землекористування, деградація та виснаження ґрунтів внаслідок інтенсивного ведення сільського господарства, самовільне землекористування без правовстановлюючих документів тощо.

Територія Закарпатської області становить 1275,3 тис га або 2,1 % території України. За даними Головного управління Держгеокадастру у Закарпатській області, станом на 01.01.2016 р.[8] 36,8 % із загальної площі земель становлять землі сільськогосподарського призначення, 56,8 % – лісові угіддя, 3,7 % території регіону забудовано, 1,4 % земель перебуває під водою, 1,2 % – відкриті землі та 0,1 % – відкриті заболочені землі (таблиця 12).

[7] За даними державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру https://land.gov.ua/dovidnyk-pokaznykiv-normatyvnoi-hroshovoi-otsinky-zemel-naselenykh-punktiv-stanom-na-01-01-2022/

[8] формування адміністративної звітності з кількісного обліку земель за формами звітності (№№ 11-зем, 12-зем, 15-зем та 16-зем) на рівні районів та міст обласного значення, а також узагальнення зазначених звітів на рівні області, починаючи з 01.07.2016 не здійснювалось

Таблиця 12. Земельні ресурси Закарпатської області[9]

Основні види земель та угідь	Станом на 01.01.2017 р.	
	усього, тис га	% загальної площі території
Загальна територія у тому числі:	1275,3	100
1. Сільськогосподарські угіддя, з них:	451,0	35,4
рілля	*200,2*	*15,7*
перелоги	-	
багаторічні насадження	*27,3*	*2,1*
сіножаті	*94,3*	*7,4*
пасовища	*129,2*	*10,2*
2. Ліси та інші лісовкриті площі	724,0	56,8
з них вкриті лісовою рослинністю	*657,8*	*51,6*
3. Забудовані землі	48,2	3,7
4. Відкриті заболочені землі	0,8	0,1
5. Відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом (піски, яри, землі, зайняті зсувами, щебенем, галькою, голими скелями)	14,8	1,2
6. Інші землі	18,4	1,4
Усього земель (суша)	1257,0	98,6
Території, що покриті поверхневими водами	18,3	1,4

У результаті перерозподілу земельних ресурсів у державній власності залишилося 77,2 % земель, передано у власність 22,5 %.

Основними власниками землі та землекористувачами є лісогосподарські підприємства, яким надано 40,2 % земельного фонду, громадяни, яким надано 29,3 % земельного фонду, 3,7 % земельного фонду належить сільськогосподарським підприємствам, 6,3 % земель належить організаціям, установам природоохоронного, рекреаційного, оздоровчого та історико-культурного значення, 1,1 % – промисловим та іншим підприємствам, 2,6 % – закладам, установам, організаціям, 0,9 % – водогосподарським підприємствам, 0,8 % – військовим частинам та організаціям і установам Міністерства оборони, 15,1 % земельного фонду складають землі запасу.

Із 1275,3 тис. га земельного фонду області 469,2 тис. га займають землі сільськогосподарського призначення, до числа яких входять 451,0 тис. га сільгоспугідь, 200,2 тис га з яких – рілля.

На території області потребують консервації 530,2849 га земель.

Також на території області орієнтовна загальна площа водоохоронних зон становить 122,20 тис. га, орієнтовна загальна площа прибережних захисних смуг – 102,2 тис. га. Встановлено межі водоохоронних зон відповідно до розроблених проектів землеустрою площею 1274,5858 га, внесено відомості до Державного земельного кадастру площею 21,6422 га.

[9] Департамент екології та природних ресурсів Закарпатської ОДА. Доповідь про стан навколишнього природного середовища Закарпатської області за 2022 рік. https://ecozakarpat.gov.ua/?page_id=308

Встановлено межі прибережних захисних смуг відповідно до розроблених проектів землеустрою площею 1274,5858 га, внесено відомості до Державного земельного кадастру площею 157,8010 га.

Ґрунти Закарпатської області та Дубівської селищної громади.

Ґрунтовий покрив території Закарпатської області сформувався під дією живих організмів на гірські материнські породи в різних умовах клімату, зволоження та рельєфу. Формування сучасних ґрунтів відбувалося протягом всього голоцену. За характером рослинності, рельєфу, клімату та зволоження територія області виразно поділяється на дві частини – гірську й рівнинну.

У гірській частині ґрунтоутворення відбувається за буроземним типом (рис. 10). Основний фактор – гірський рельєф, який перерозподіляє рослинний покрив, тепло і вологу, викликає висотну ґрунтову поясність. Ґрунтоутворення на гірських схилах зумовлює абсолютну та відносну молодість ґрунтів, незначну потужність, розвиток природної денудації, прискорює викликану людською діяльністю площинну та лінійну ерозію.

Ґрунти Дубівської селищної громади сформувались в умовах помірного клімату з достатнім зволоженням, тому переважають різновиди бурі гірсько-лісові, лучно-лісові.

У річкових долинах і пониззях вони утворилися як на давніх, так і на сучасних річкових відкладах. У межах гірської частини території чітко відслідковується вертикальна диференціація ґрунтів та рослинного покриву, яка тісно пов’язана з ярусністю рельєфу території.

У межах річкових басейнів смуга бурих гірсько-лісових ґрунтів під буковими лісами в західній гірській частині оконтурює висоти від 300 до 1681 м над рівнем моря.

Розподіл ґрунтів району наступний: гірсько-лугові (3%); гірсько-підзолисті (4%); бурі гірсько-лісові ґрунти (93%), в свою чергу розділені на підтипи: темно-бурі (80%); світло-бурі (5%); дерново-буроземні (1%). Характерним є наявність великої кількості кам'янистих розсипів на гірських схилах.

Рис. 10 Структура ґрунтів Закарпатської області та Дубівської СТГ[10]

[10] Карта ґрунтів України. https://superagronom.com/karty/karta-gruntiv-ukrainy#win2

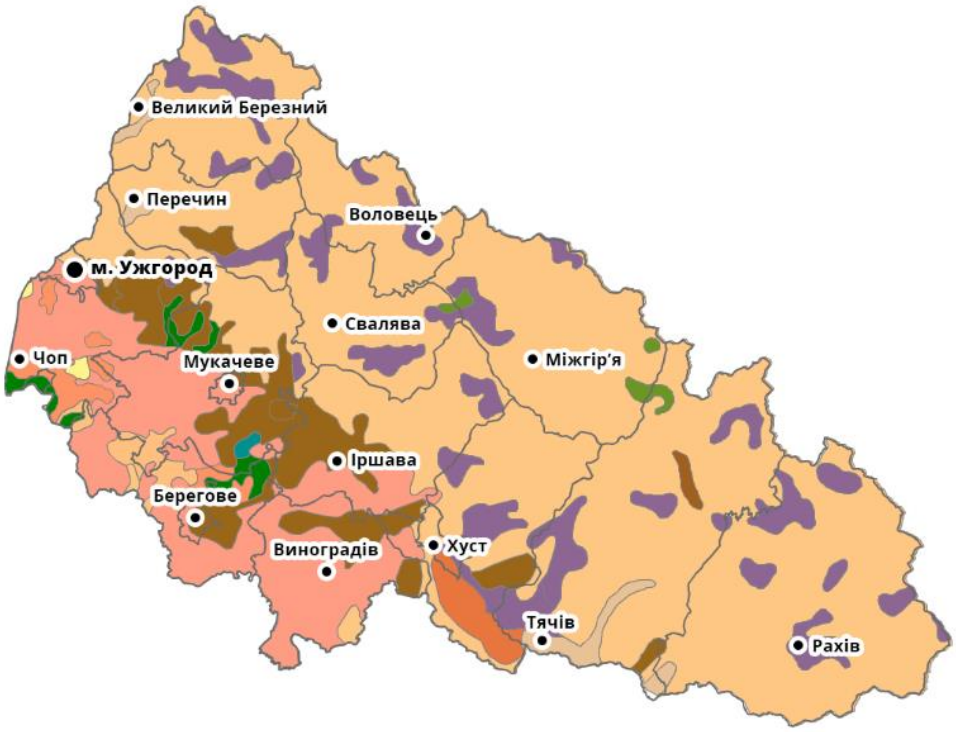

- **Дернові ґрунти**
- Дернові оглеєні ґрунти
- Дернові супіщані та суглинкові ґрунти
- Дернові опідзолені ґрунти та оглеєні їх види
- **Гірські лучні ґрунти**
- Гірські лучні оторфовані ґрунти на елювії-делювії щільних порід
- **Буроземно-підзолисті ґрунти**
- Буроземно-підзолисті ґрунти
- Буроземно-підзолисті оглеєні ґрунти
- **Бурі гірсько-лісові ґрунти**
- Бурі гірсько-лісові щебенюваті ґрунти
- Бурі гірські остеповілі щебенюваті ґрунти
- Бурі гірсько-лісові ґрунти
- Дерново-буроземні ґрунти
- Дерново-буроземні оглеєні ґрунти

На рівнинній частині ґрунтоутворення відбувається в умовах теплого та достатньо вологого клімату. Материнські породи тут давні та сучасні алювіальні, меншою мірою делювіальні відклади переважно важкого механічного складу. Рівнинність рельєфу та неглибоке залягання ґрунтових вод спричиняють значне оглеєння ґрунтів, а їх утворення під лісовою рослинністю накладає на ґрунтоутворення ще й підзолистий процес.

Проблема гумусу для ґрунтів Закарпаття надзвичайно важлива, оскільки значна кількість опадів (більше 1000 мм на рік) сприяє його вимиванню, особливо на схилових землях. Загострення проблеми викликане неповерненням органічних речовин у ґрунт, що пов’язано із постійним і тенденційним зменшенням поголів’я худоби, особливо ВРХ. Також скорочуються

площі під багаторічними травами і, зокрема, під конюшиною і люцерною, порушуються прості правила впровадження сівозмін.

Ґрунти області, в основному, середньозабезпечені гумусом, показник якого перебуває в межах від 2,20 % до 3,81 %. Простежуючи динаміку розподілу площ сільськогосподарських угідь за вмістом гумусу протягом 2016 - 2020 років, встановлено, що переважають ґрунти з низьким (56,88 тис. га або 28,1 %) та середнім (81,75 тис. га або 40,4 %) забезпеченням. Ґрунти з підвищеним вмістом займають 37,36 тис. га або 18,5 %, а з високим та дуже високим вмістом – невеликі площі 18,83 тис. га – 7,8 % та 8,52 тис. га – 4,2 % відповідно. Загалом по області середньозважений показник гумусу становить 2,73 %, що відповідає середній забезпеченості (таблиця 13).

Таблиця 13. Характеристика ґрунтів Закарпатської області за вмістом гумусу[11]

№ з/п	Район	Всі сільськогосподарські угіддя							
		Обстежена площа, га	Площа ґрунтів за вмістом гумусу, %						Середній показник, %
			0-1,0	1,1 -2,0	2,1 -3,0	3,1 -4,0	4,1 -5,0	більше 5	
1	Берегівський р-н	38338,71	0,7	20,0	36,7	22,0	11,1	9,5	3,07
2	Мукачівський р-н	32455,82	1,2	39,0	40,8	10,9	3,7	4,4	2,48
3	Рахівський р-н	5995,11	1,2	1,7	17,7	35,6	32,4	11,3	3,83
4	Тячівський р-н	16146,24	1,1	19,8	51,0	21,5	5,5	1,0	2,68
5	Ужгородський р-н	29644,96	1,7	30,7	41,6	19,0	5,3	1,8	2,58
6	Хустський р-н	13291,09	0,2	30,8	45,6	19,4	2,9	1,1	2,54
Всього по області			1,0	28,1	40,4	18,5	7,8	4,2	2,73

Сполуки азоту, що легко гідролізуються складають резерв для поповнення мінеральних форм азоту (N114 і N03), які доступні для рослин, і характеризують забезпеченість ґрунту азотом протягом всього періоду вегетації. Аналізуючи стан ґрунтів області, обстежених у XI турі агрохімічної паспортизації, відносно умісту азоту, видно, що забезпеченість сполуками, які легко гідролізуються дещо покращилась. Майже вдвічі знизилися площі з дуже низьким вмістом – 47,5 %, проти 80,5 % у X турі, та підвищилася кількість земель із низькою забезпеченістю сполуками азоту – 40,7 % проти 17,6% у попередньому турі. Середньозважений вміст сполук доступного азоту на більшості площ дуже низький та низький. Загалом по області, даний показник залишився у межах низького забезпечення 107,2 мг/кг, проти 79,9 мг/кг, що свідчить про нестачу цього елементу у ґрунтах області.

Фосфор визначає продуктивність сільськогосподарських культур та безпосередньо впливає на їх урожайність та показники якості врожаю. За XI тур агрохімічного обстеження у ґрунтах Закарпатської області помітно збільшився вміст рухомого фосфору, чому могло посприяти зменшення кислотності ґрунтового розчину. 42,2 % обстежених угідь характеризуються як дуже

[11] Департамент екології та природних ресурсів Закарпатської ОДА. Доповідь про стан навколишнього природного середовища Закарпатської області за 2022 рік. https://ecozakarpat.gov.ua/?page_id=308

низько- і низькозабезпечені сполуками рухомого фосфору. Середньозважений вміст рухомого фосфору загалом по області склав 69,3 мг/кг ґрунту, що відповідає середній забезпеченості (за методом Чирикова).

Калійний режим ґрунтів вважається більш сприятливим, ніж фосфорний, так як його кількість у ґрунтах значно більша. У Великоберезнянському та Виноградівському районах відзначено підвищення його вмісту з середнього до підвищеного рівня забезпечення. Помітно зросли середньозважені показники на рівні середнього забезпечення у Берегівському, Міжгірському, Мукачівському та Хустському районах. Середньозважений показник вмісту сполук рухомого калію загалом по області відповідає підвищеному рівню забезпечення і становить 93,0 мг/кг (за методом Чирикова).

Згідно розподілу обстежених ґрунтів Закарпатської області за класами бонітету на ґрунти високої якості припадає тільки 13,35 тис. га або 6,6 %, з яких до III класу (71 - 80 балів) відноситься лише 0,68 тис. га (0,3 %) і до IV класу (61 - 70 балів) – 12,67 тис. га (6,3 %).

Ґрунти середньої якості займають 109,18 тис. га або 54 %, з яких до V класу (51 - 60 балів) зараховано 46,63 тис. га (23 %) та до VI класу (41 - 50 балів) – 62,55 тис. га (31 %). Однак, більшу частину площ займають ґрунти низької якості – 83,47 тис. га або 41,2 %, з них до VII класу бонітету (31 - 40 балів) зараховано 63,6 тис. га (31,4 %) та до VIII класу (21 - 30 балів) – 19,87 тис. га (9,8 %). Ґрунти дуже низької якості займають 0,24 тис. га (0,1 %) і відносяться до IX класу бонітету (11 - 20 балів).

У Закарпатській області обліковано 39,6 тис. га еродованих земель. З кожного гектара щорічно зноситься 34,8 тонни родючого ґрунту. В Берегівському районі при середньорічній кількості опадів до 540 мм змив ґрунту коливається від 5 до 10 тонн з гектара. У Мукачівському районі при середньорічній кількості опадів до 780 мм цей показник складає вже 20-30 т/га. З такою кількістю ґрунту втрачається 300-340 кг/га гумусу. Особливо інтенсивно ерозійні процеси проходять на оголених від лісу та чагарників схилах в гірських районах. Тут середньорічний змив складає від 40 до 70 тонн з кожного гектару. Під час паводків, які тут нерідкі, в кожному кубічному метрі стоку міститься до 12 кг ґрунту. Розораність ґрунтів в області складає 47,9 %. Проте, в окремих районах цей показник значно вищий. Так, в Мукачівському районі земельні угіддя розорані на 66,3 %, у Виноградівському – на 70,1 %, а в Берегівському цей показник сягає 74,5 %. Менш розорані землі в гірських районах (в середньому 27,1 %), хоча в Рахівському районі рілля займає лише 7,4 %. Але тут і цей показник є занадто високим, так як більшість орних земель знаходиться на ерозійно-небезпечних схилах. Враховуючи те, що в гірській місцевості середньорічна кількість опадів досягає 1500-1600 мм, і те, що потужність ґрунтового шару невелика (здебільшого 40-70 см), кількість орних земель тут не повинна перевищувати 10 %.

У таблиці 14 наведено площі сільськогосподарських угідь Закарпатської області, що еродовані, а також площі орних земель з характеристикою по розміщенню на схилах різної крутизни. З даної таблиці видно, що навіть в низинних районах Закарпатської області є певна кількість еродованих земель, адже за останнє десятиліття показник розораності по області досяг 43,7%, а в Берегівському районі він сягає більше 73%. Зокрема на Притисянській низовині має місце розорювання земель гідрографічної мережі і, відповідно, їх змив поверхневим стоком внаслідок берегової ерозії.

Закарпатське передгір'я – це зона надмірного зволоження. Слабка водопроникність ілювіального горизонту переважаючого тут буроземно-підзолистого типу ґрунтів зумовлює їх сильний змив і розмив на схилах, де є розвинутою площинна та лінійна ерозія земель. При цьому за інтенсивністю змиву гумусового горизонту ґрунти діляться на три категорії: слабозмиті, ссрсдньозмиті та сильнозмиті. Серед обстежених на протязі останнього циклу агрохімічною паспортизацією сільськогосподарських угідь передгірної зони 944 га розміщені на буроземно-підзолистих середньо- та сильнозмитих ґрунтах. На таких угіддях без застосування протиерозійних заходів змив ґрунту може бути настільки великим, що вони стають зовсім непридатними для сільськогосподарського використання. Їх недоцільно в подальшому використовувати як ріллю і необхідно відвести під суцільне залуження.

Таблиця 14. Площі еродованих земель Закарпатської області та розміщення орних земель за крутизною схилів, тис га[12]

Назва району	Всього еродованих земель		Розміщення орних земель за крутизною схилів				
	с.-г. угіддя	в т. ч. рілля	до 1°	1-3°	3-7°	більше 7°	Всього
Берегівський	0,8	0,3	29,5	0,7	0,8	0,1	31,0
Мукачівський	3,2	3,0	22,3	2,3	3,8	0,6	29,1
Рахівський	3,8	3,4	0,2	0,7	0,4	0,4	1,6
Тячівський	4,1	4,0	3,6	1,1	0,4	0,1	5,3
Ужгородський	5,5	5,0	23,2	1,1	2,1	0,4	27,0
Хустський	0,2	0,2	7,5	0,5	0,2	0,3	8,7

На ріллі, яка розміщена на схилах крутизною 3-7° (в обстежених за останній рік Перечинському і Тячівському районах нараховується 1100 га) потрібно запровадити ґрунтозахисні сівозміни з посівами багаторічних злаково-бобових трав, а 1300 га ріллі, які розміщені на схилах крутизною більше 7°, взагалі необхідно вивести з обробітку і використовувати як пасовища та сіножаті.

У гірській зоні Закарпаття, яка охоплює близько 80% площі області, завжди спостерігаються всі види ерозії, селі та зсуви. Це найбільш критична зона для землеробства – із 517,6 тис. га в ній тільки 122,4 тис. га є придатними для сільськогосподарського використання. Ріллі тут 29,5 тис. га, з яких 17,6 тис. га розміщені на схилах крутизною більше 3°, при цьому всі вони є змитими. Такі угіддя потребують поліпшення з використанням різних протиерозійних гідротехнічних та лісомеліоративних заходів в залежності від ступеня змитості, крутизни схилів та господарського призначення ділянки.

Надра.

На території Закарпатської області налічується 285 родовищ з 27 видів різноманітних корисних копалин, з яких 2 види горючі, 3 – металічні, 4 – гірничохімічні, 4 – гірничорудні, 11 – будівельні корисні копалини 3 – підземні води. Станом на 01.01.2022 рік наявні 148 ліцензій на

[12] Департамент екології та природних ресурсів Закарпатської ОДА. Екологічний паспорт Закарпатської області – 2022. https://ecozakarpat.gov.ua/?page_id=308

користування надрами, з яких 10 – горючі, 2 – гірничохімічні, 3 – гірничорудні, 5 – металічних, 50 – будівельні корисні копалини, 78 – підземні води (таблиця 11)[13].

Вода з природного джерела є надзвичайно чистим продуктом, бо ефективнішого засобу для очищення аніж природний фільтр ґрунту поки що не існує.

У селі Красна, що входить у склад Дубівської селищної територіальної громади – є чотири мінеральні джерела на території Краснянського лісництва філії Мокрянське ЛМГ, які містять до 20 життєвонеобхідних для здоров'я людини мікроелементів. Об'єкт розташований на території с. Красне, у межах ДП «Мокрянське ЛМГ», Краснянське лісництво, урочище «Підчос», квартал 17, виділ 47. Площа — 0,5 га, статус пам'ятки природи отриманий у 1984 році.

В Закарпатській області розвідано понад 360 джерел мінеральних вод з різними хімічними та лікувальними властивостями. Мінеральні води, які можуть використовуватись з лікувальною метою, представлені близько 60 основними родовищами. Загалом із 205 родовищ мінеральних вод, освоєних в Україні, 38 основних родовищ маємо саме на Закарпатті.

Найбільш ефективно використовуються Полянське, Свалявське, Голубинське родовища Свалявського району, Шаянське Хустського району (видобуток складає близько 45-60 %). В незначній мірі Соймівське Міжгірського району, Дравецьке Ужгородського району та Драгівське Хустського району (видобуток складає близько 3-7 відсотків).

Експлуатаційні ресурси мінеральних вод становлять біля 10,0 тис. $м^3$ /добу і являють собою 20 типів вод, зокрема аналоги вод типу «Боржомі», «Нарзан», «Дарсун» та інші. Обсяги використання їх становлять у середньому 10-15% загального ресурсу.

Термальні води, що одноразово є лікувальними (температура 50-60°С) становлять майже 50,0 тис. $м^3$ /добу, видобування їх становить майже 2%.

Мінеральні води використовуються для лікувальних цілей і промислового розливу.

Станом на 01.01.2023 року на території Закарпатської області закартовано і занесено в кадастр 3305 зсувів загальною площею 385,886677 $км^2$ (385,802794+ 0,083883 $км^2$), 25 карстових лійок загальною площею 0,298 $км^2$, 534 ділянки бокової ерозії водотоків загальною довжиною 169,99 км (163,64 км + 6,35 км), 279 селенебезпечних водотоків загальною площею біля 1828 $км^2$.

Природно-ресурсний стан громади

Дубівська селищна територіальна громада багата на природні та мінерально-сировинні ресурси. Найбільше багатство громади – ліси, якими вкрито 79 % її території. Велика частина запасів – це цінні породи твердолистої деревини. У залежності від вертикального поясу переважають хвойні, дубово-грабові, дубово-букові та букові ліси.

Сільськогосподарські ландшафти складаються з сінокосів, ріллі, дворогосподарств, багаторічних насаджень – садів, незначна кількість збереглася лісових ландшафтів.

Гірські ліси в нижньому поясі складаються з дубово-букови, букових та буково-ялицевих лісів. Формація природних смерекових лісів займає найвищу висотну ступінь лісового покриву.

В межах заповідника чисті клімаксові смеречники формують верхню межу лісу в Горганах, Свидовці.

[13] Департамент екології та природних ресурсів Закарпатської ОДА. Доповідь про стан навколишнього природного середовища Закарпатської області за 2022 рік. https://ecozakarpat.gov.ua/?page_id=308

Вище лісового поясу розташовані субальпійські та альпійські луки з фрагментами заростей криволісся. Немалу площу займають криволісся з домінуванням сосни гірської (жерепу) та вільхи зеленої (лелечу).

Охороняється масив дубово-ясеневого лісу, який є місцем оселення цінних мисливських видів тварин та птахів, як-от: сарна європейська, свиня дика, вивірка лісова,норка європейська, борсук, ондатра, фазан, куріпка сіра, чапля сіра та інші. Трапляються також кіт лісовий, занесений до Червоної книги України. На території громади є іхтіологічний заказник місцевого значення «Усть-Чорна», пролягає він у межах села Красна по річці Тересва. Також є на території громади пам'ятка природи «Праліси Нересницького лісництва» площа 128,7 га, місцевого значення філії Брустурянське ЛМГ Нересницького л-ва кВ 25 (виділи 81,85), кв 26 (виділи 40-42), кВ 27 (вид 1,2), кв 28 (виділи 2,3, 12, 13,17), кв 29 (виділи 1,44,46), кв 31 (виділи 5,8,69). Масштаб 1:10000.

У 2023 році розпочато процедуру входження в Карпатський біосферний заповідник букових пралісів на площі 900 га Краснянського лісництва.

У с. Калини (урочище Великий) знаходиться туфовий кар'єр, який передано у довгострокову оренду приватному підприємцю. Крім названих корисних копалин, є на території громади значні поклади піску, піщанику, бутового каменю, гравію тощо.

Територія громади – одна з найбільше екологічно чистих територій України. Відсутність екологічно шкідливих підприємств, значна площа лісистих територій сприяли збереженню природних екологічних систем.

Біорізноманіття, природоохоронні території та об'єкти. Екологічна мережа Закарпатської області.

Метою створення національної екомережі є формування територіально єдиної системи, побудованої відповідно до забезпечення можливості природних шляхів міграції та поширення видів рослин і тварин, яка б забезпечувала збереження природних екосистем, видів рослинного і тваринного світу та їх популяцій.

Для збереження ландшафтного та біорізноманіття, місць оселення та зростання цінних видів тваринного і рослинного світу, шляхів міграції тварин через поєднання територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також інших територій, які мають особливу цінність для охорони навколишнього природного середовища районними радами колишніх районів області, які існували до 2021 року, затверджено районні схеми екомережі. Регіональну схему формування екологічної мережі Закарпатської області затверджено рішенням Закарпатської обласної ради від 10.07.2014 року №1033 «Про затвердження регіональної схеми формування екологічної мережі Закарпатської області». За даними Головного управління Держгеокадастру у Закарпатській області площа екомережі становить 983,4 тис. га, або 77,2 % загальної площі області (рис. 12).

Рис.11. Схема об'єктів екомережі Закарпатської області та Дубівської громади

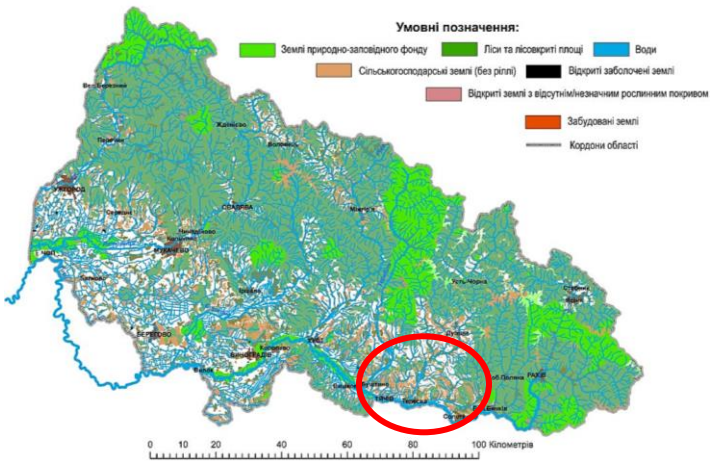

Джерело: Департамент екології та природних ресурсів Закарпатської ОДА. Схема екологічної мережі Закарпатської області. https://ecozakarpat.gov.ua/?page_id=2087

Площі земельних угідь, що входять до складу національної екомережі та складові структурних елементів екологічної мережі регіону, за останніми наявними даними Головного управління Держгеокадастру у Закарпатській області, наведено у таблиці 15

Повний перелік елементів національної екологічної мережі на території регіону наведено в Екологічному паспорті Закарпатської області за 2022 рік[14].

Таблиця 15. Площі земельних угідь – складових національної екомережі в Закарпатській області, тис. га

Категорії землекористування	2017
Землі природного призначення	178,9
Сіножаті та пасовища	223,5
Землі водного господарства (рибні ставки)	0,3
Землі водного фонду	18,3
у т. ч. площа рибних ставків	*1,4*
Землі оздоровчого призначення	1,0
Землі рекреаційного призначення	8,5
Землі історико-культурного призначення	0,1
Ліси	723,9

Природно-заповідний фонд Закарпатської області та Дубівської громади

В розвитку природно-заповідної справи в Україні Закарпатська область посідає одне з провідних місць. Відсоток фактичної площі територій та об'єктів природно-заповідного фонду до загальної площі області становить 16,18 % (при середньоукраїнському – 6,91%) (рис. 12)

Дубівська селищна територіальна громада має лісисту поверхню. Територія громади вкрита на 79 відсотків лісами. У 2023 році громада розпочала процедуру входження в Карпатський біосферний заповідник букових пралісів на площі 900 га Краснянського лісництва.

Рис. 12. Заповідність території Закарпатської області

[14] Департамент екології та природних ресурсів Закарпатської ОДА. Екологічний паспорт Закарпатської області – 2022. https://ecozakarpat.gov.ua/?page_id=308

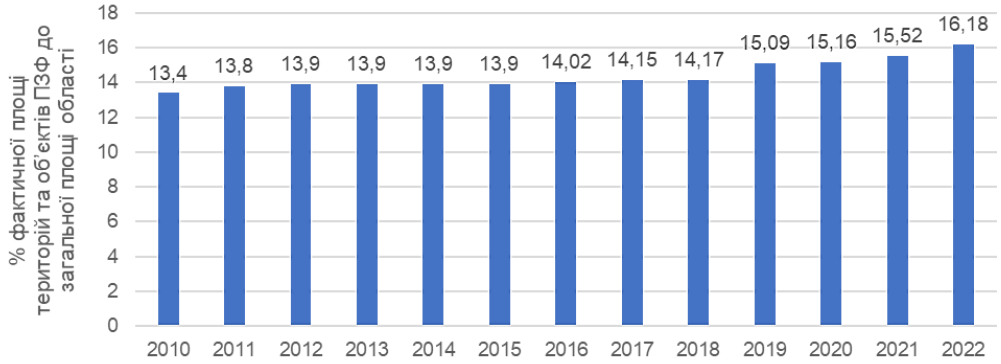

Джерело: Департамент екології та природних ресурсів Закарпатської ОДА. Доповідь про стан навколишнього природного середовища Закарпатської області за 2022 рік. https://ecozakarpat.gov.ua/?page_id=308

Станом на 01.01.2023 року в області взято на облік 504 об'єкти природно-заповідного фонду, загальною площею понад 206 тис. га, з них загальнодержавного значення – 34 об'єкти, загальною площею 176 тис. га, місцевого значення – 470 об'єктів, загальною площею 30 тис. га.

Таблиця 16. Розподіл територій та об'єктів природно-заповідного фонду (ПЗФ) Закарпатської області за їх значенням, категоріями та типами (станом на 01.01.2024 року)

Категорії об'єктів ПЗФ	**Об'єкти ПЗФ**									**% площі окремих категорій до загальної площі ПЗФ**
	загальнодержавного значення			**місцевого значення**			**разом**			
	кіль-кість, од.	**площа, га**		**кіль-кість, од.**	**площа, га**		**кіль-кість, од.**	**площа, га**		
		усього	**у т.ч. надана в постійне корис-тування**		**усього**	**у т.ч. надана в постійне корис-тування**		**усього**	**у т.ч. надана в постійне корис-тування**	
Біосферні заповідники	1	66417,4	57399,4	-	-	-	1	66417,4	57399,4	32,18
Національні природні парки	3	99680,5	61781,8	-	-	-	3	99680,5	61781,8	48,30
Регіональні ландшафтні парки	-	-	-	2	14961,9558	-	2	14961,9558	-	7,25
Заказники, усього: у т. ч.:	19	9218,0*	X	57	7196,4821*	X	76	16414,4821*	X	7,95
Ландшафтні	*1*	*1026,0*	*X*	*3*	*299,2662*	*X*	*4*	*1325,2662*	*X*	*0,64*
Лісові	*3*	*1173,0**	*X*	*18*	*4244,5159**	*X*	*21*	*5424,4159**	*X*	*2,63*
Ботанічні	*8*	*1237,0**	*X*	*23*	*1456,4**	*X*	*31*	*2693,4**	*X*	*1,31*
загальнозо-ологічні	*4*	*5071,0**	*X*	*1*	*75,0*	*X*	*5*	*5146,0**	*X*	*2,49*
орнітоло-гічні	*1*	*606,0*	*X*	*1*	*49,9*	*X*	*2*	*655,9*	*X*	*0,32*
ентомоло-гічні	-	-	*X*	*1*	*9,8*	*X*	*1*	*9,8*	*X*	*0,00*
Іхтіологічні	-	-	*X*	*5*	*524,0**	*X*	*5*	*524,0**	*X*	*0,25*
Гідрологічні	*1*	*105,0*	*X*	*5*	*530,7**	*X*	*6*	*635,7**	*X*	*0,31*
загально-геологічні	*1*	*0,0**	*X*	-	-	*X*	*1*	*0,0**	*X*	*0,0*
Пам'ятки природи, усього у т. ч.:	9	192,0*	X	363	5847,8521*	X	372	6039,8521*	X	2,93
Комплексні	*1*	*22,0*	*X*	-	-	*X*	*1*	*22,0*	*X*	*0,01*
Ботанічні	*6*	*128,0**	*X*	*40*	*65,8321**	*X*	*46*	*193,8321**	*X*	*0,09*

Лісові	*1*	*42,0*	*X*	*-*	*-*	*X*	*1*	*42,0*	*X*	*0,02*
Зоологічні	*-*	*-*	*X*	*1*	*1,0*	*X*	*1*	*1,0*	*X*	*0,00*
Гідрологічні	*1*	*0,0**	*X*	*250*	*202,22**	*X*	*251*	*202,22**	*X*	*0,09*
Геологічні	*-*	*-*	*X*	*38*	*115,2**	*X*	*38*	*115,2**	*X*	*0,06*
Пралісові	*-*	*-*	*-*	*34*	*5463,6*	*X*	*34*	*5463,6*	*X*	*2,65*
Заповідні урочища	-	-	X	12	2546,1*	X	12	2546,1*	X	1,23
Ботанічні сади	1	86,414	-	-	-	-	1	86,414	-	0,04
Дендрологічні парки	-	-	-	2	34,9	-	2	34,9	-	0,02
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	1	38,0	-	34	162,0389	-	35	200,0389	-	0,10
Разом	34	175632,314*	119181,2	470	30749,3289*	X	504	206381,6429*	119181,2	100

* - площа об'єктів природно-заповідного фонду без дублюючих територій.

На території Закарпатської області найбільшими територіями ПЗФ загальнодержавного значення є Карпатський біосферний заповідник, Національний природний парк «Синевир», Ужанський національний природний парк та НПП «Зачарований край». Детально про їх флору і фауну описано вище у цьому розділі даного Звіту.

Національна мережа біосферних резерватів Програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера» та Всесвітня природна спадщина.

Національна мережа біосферних резерватів Програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера» складається з восьми об'єктів, в тому числі чотирьох транскордонних – двох тристоронніх та двох двосторонніх[15]. Територію Закарпатської області охоплюють 2 біосферних резерватів Програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера»:

- Територія Карпатського біосферного резервату ЮНЕСКО (сертифікат ЮНЕСКО від 15.02.1993 р.) площею 58 025 га належить до гірської системи Центральної Європи. У резерваті представлено весь комплекс висотної поясності Українських Карпат – від елементів передгірних лук і дібров до альпійського поясу з лучними, скельно-лишайниковими ландшафтами;
- Польсько-словацько-український біосферний резерват ЮНЕСКО «Східні Карпати» (сертифікат ЮНЕСКО від 02.02.1999 р.) загальною площею 208 100 га – це природоохоронна територія, розташована в Східних Карпатах. Вона складається з трьох національних і трьох ландшафтних парків у трьох країнах.

Карпатський біосферний резерват включений до Всесвітньої мережі біосферних резерватів ЮНЕСКО 15 лютого 1993 року площею 58035,8 га в межах Карпатського біосферного заповідника.

У складі Карпатського біосферного резервату є шість заповідних масивів (природних ядер): Чорногірський, Свидовецький, Мараморoський, Кузій-Трибушанський, Угольсько-Широколужанський і Долина нарцисів та 2 ботанічні заказники: «Чорна Гора» і «Юлівська Гора». Ці масиви розташовані на висоті від 180 до 2061 м над р. м. і вони практично повністю репрезентують ландшафтне та біогеографічне різноманіття Східних Карпат. Тут представлені малопорушені та практично незачеплені людською діяльністю передгірні діброви, гірські букові, мішані та смерекові

[15] Програма ЮНЕСКО «Людина і біосфера». https://unesco.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/programa-lyudina-i-biosfera

ліси, субальпійські та альпійські луки з сосново-вільховим криволіссям і скельно-лишайниковими ландшафтами; майже 90% території заповідника вкрито лісами – переважно пралісами.
У заповіднику відмічено 307 видів флори і фауни, занесених до Червоної книги України, також багато видів занесені до міжнародних Червоних списків[16].

На території біосферного резервату розташований найбільший масив букових пралісів у Європі (Угольсько-Широколужанський масив) з таємничими карстовими утвореннями – вапняковою аркою, відомою за назвою «Карстовий міст», та печерою Молочний камінь. Тут також найвища вершина Українських Карпат – г. Говерла (2061 м), найвисокогірніше озеро Українських Карпат – Бребенєскул, унікальна Долина нарцисів, де збереглася найбільша рівнинна популяція високогірного виду нарцису вузьколистого.

На території Карпатського біосферного заповідника розташовані ділянки об'єкта всесвітньої природної спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси і давні ліси Карпат та інших регіонів Європи»: Чорногора, Кузій-Трибушани, Мараморош, Свидовець і Уголька-Широкий Луг; водно-болотні угіддя міжнародного значення: Долина нарцисів, Печера Дружба та Урочище Озірний-Бребенескул; має статус території Смарагдової мережі Європи. Заповідник є єдиною в Україні природно-заповідною територією, яка нагороджувалася Дипломом Ради Європи для природоохоронних територій, та ще й чотири рази поспіль: у 1997, 2002, 2007 та 2012 роках. Крім того, кілька його масивів були сертифіковані Європейським Товариством Дикої Природи (The European Wilderness Society) в якості зразків недоторканої «Дикої природи Європи».

Карпатський біосферний заповідник включає близько 20 населених пунктів з населенням близько 100 тис. осіб. Переважна частина населення Закарпаття живе в селах (62,9%), включаючи високогір'я, де традиційними видами господарської діяльності є високогірне полонинне (полонинське) господарювання та дрібне фермерство. Останніми роками інтенсивно розвивається туристична діяльність, зокрема «зелений туризм», та зростає залученість населення до надання туристичних послуг.

Об'єкти Смарагдової мережі.

Кількість українських територій, які входять до переліку об'єктів Смарагдової мережі Європи, станом на 01.11.2023 р. становив 377 територій площею майже 8 млн га. На території Закарпатської області розташовано 13 затверджених об'єктів Смарагдової мережі (рис. 15)[17]. Їх загальна площа становить 147235,5 га .

Національний природний парк «Синевир» 2001 року вперше долучився до договірної системи створення Смарагдової мережі Європи. В 2006 році парк став офіційним членом партнерства з договірними організаціями Бернської конвенції Європейського Союзу. Через природні букові ліси Національного природного парку «Синевир» проходить Пан'європейська екологічна та Смарагдова мережа. В Україні завершився проект "Смарагдової Мережі" за Програмою Європейської комісії і Ради Європи ЄЄ «NATURA-2000». Національний природний парк «Синевир» в 2017 році включений до Смарагдової марежі Європи. Однак співпраця

[16] Карпатський біосферний резерват. https://wownature.in.ua/oberihaymo/biosferni-rezervaty-v-ukraini/karpatskyy-biosfernyy-rezervat/

[17] Схема розміщення затверджених та номінованих на затвердження територій Смарагдової мережі України. http://emerald.net.ua

Євросоюзу з Україною в екологічному напрямку й справі охорони природного середовища продовжується.

На Закарпатті один із найважливіших об'єктів Смарагдової мережі – це Карпатський біосферний заповідник. Проте, найбільш відомий на цей час – полонина Боржава. Бо це один із успішних кейсів, який показав можливості Смарагдової мережі для захисту природи від антропогенного впливу людини. Також до Смарагдової мережі запропоновано 33 нові території на Закарпатті. У горах пропонуються також кілька ділянок пралісів. Загалом – близько 40 об'єктів на території Закарпатської області будуть запропоновані як об'єкти Смарагдової мережі. Вони невеличкі, але дійсно унікальні[18].

Рис. 13. Об'єкти Смарагдової мережі на території Закарпатської області (див.нижче)

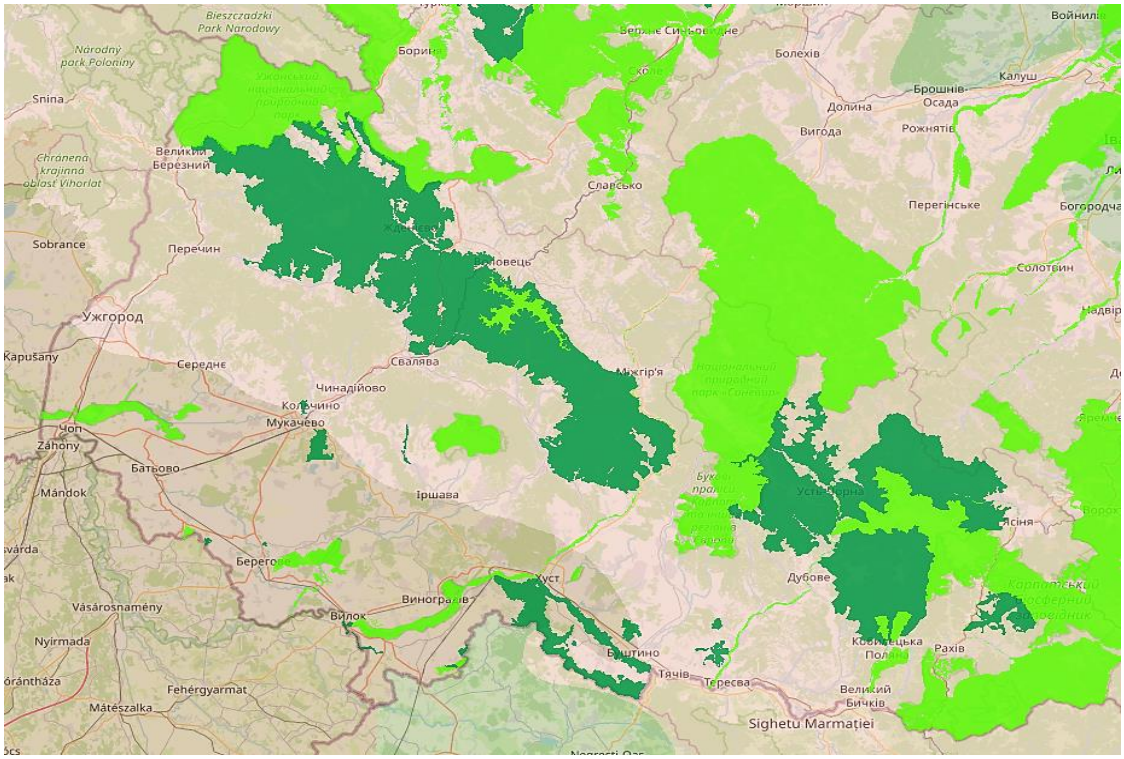

Джерело: Схема розміщення затверджених та номінованих на затвердження територій Смарагдової мережі України. http://emerald.net.ua

Таблиця 17. Затверджені об'єкти Смарагдової мережі на території Закарпатської області[19]

Код	Назва (відповідно до визначення в системі)	Площа, га	К-сть видів птахів	К-сть інших видів	К-сть оселищ
UA0000006	Carpathian Biosphere Reserve	58296	43	52	46
UA0000026	Synevyr National Nature Park	40436	35	27	32
UA0000032	Uzhanskyi National Nature Park	39500	35	38	28

[18] Захистити унікальну природу. Чому Україні потрібен «смарагдовий» законопроект. https://zaholovok.com.ua/zakhistiti-unikalnu-prirodu-chomu-ukraini-potriben-smaragdoviy-zakonoproekt

[19] Там же. А також: CONVENTION ON THE CONSERVATION OF EUROPEAN WILDLIFE AND NATURAL HABITATS. Standing Committee 43rd meeting. Strasbourg, 27 November - 1st. December 2022Updated list of officially adopted Emerald Network sites (December 2023)

Код	Назва (відповідно до визначення в системі)	Площа, га	К-сть видів птахів	К-сть інших видів	К-сть оселищ
UA0000041	Zacharovanyi Krai National Nature Park	6116	32	15	13
UA0000113	Prytysianskyi	5392	33	36	19
UA0000117	Marmaroski ta Chyvchyno-Hryniavski Hory	25108	30	36	22
UA0000259	Skhidnyi Svydovets	15138	14	24	24
UA0000263	Polonyna Borzhava	4520	14	5	12
UA0000268	Okli Hed	300	5	6	6
UA0000269	Vynohradivska Tysa	6044	24	22	14
UA0000270	Ponyzzia Borzhavy	4106	19	26	12
UA0000271	Koson	253	6	3	3
UA0000374	Shopurka river valley	322,5	0	24	11

Рис. 14. Смарагдова мережа України[20]

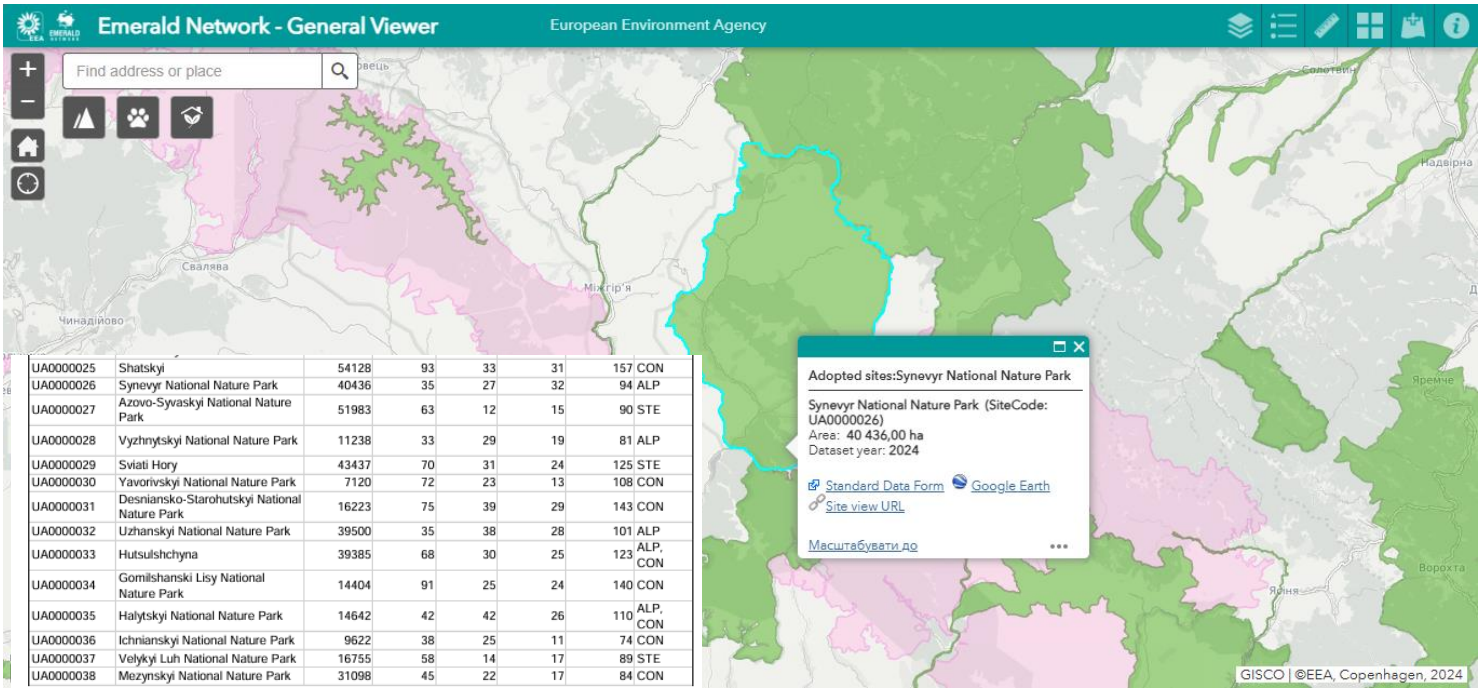

Національний природний парк «Синевир» внесений до Європейської Смарагдової мережі.

Пропозиція від України внести до переліку Смарагдової мережі Полонинський регіон площею 167072,8 га.

Водно-болотні угіддя

Перелік водно-болотних угідь міжнародного значення в Україні, затверджений Секретаріатом Конвенції про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином як середовище існування водоплавних птахів (Рамсарська конвенція).

Водно-болотні угіддя Закарпатської області відіграють значну роль у відновленні запасів ґрунтових та підземних вод, збереженні водно-болотних видів рослинного і тваринного світу, у

[20] За даними Європейського порталу Смарагдової мережі https://emerald.eea.europa.eu/

формуванні екосистем, є фактором впливу для підтримки біологічного різноманіття в цілому, джерелом забезпечення кормової бази для видів тваринного світу, відтворюючими осередками для мігруючих птахів тощо.

На виконання положень про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення (Рамсарська конвенція), в рамках виконання вимог Карпатської конвенції, відповідно до пропозицій науковців Державного природознавчого музею НАН України (м. Львів), Інституту екології Карпат НАН України та Львівського національного університету імені Івана Франка, адміністрації Карпатського біосферного заповідника Кабінетом міністрів України видано розпорядження від 21.09.2011 № 895-р та від 23.11.2011 № 147-р, якими погоджено надання водно-болотним угіддям статусу водно-болотних угідь міжнародного значення загальною площею понад 2,1 тис. га, у тому числі: «Урочище Озірний – Бребенескул» площею 1656,91 га, «Атак – Боржавське» площею 283,4 га, «Долина нарцисів» площею 256,0 га, «Дружб» площею 0,13 га, «Чорне багно» площею 15,0 га.

Бюром Рамсарської конвенції на території Закарпатської області до списку водно-болотних угідь міжнародного значення включено 6 водно-болотних угідь (рис. 17): Озеро Синевир – 29,0 га (Хустський р-н, Національний природний парк «Синевир»); Атак-Боржавське – 283,4 га (Берегівський р-н, Регіональний ландшафтний парк «Притисянський»); Чорне багно – 15,0 га (Хустський р-н, Національний природний парк «Зачарований край»); Долина нарцисів – 256,0 га (Хустський р-н, Карпатський біосферний заповідник); Печера «Дружба» – 0,13 га (Тячівський р-н, Карпатський біосферний заповідник); Урочище Озірний-Бребенескул – 1656,91 га (Рахівський р-н, Карпатський біосферний заповідник).

Рис. 15. Карта водно-болотних угідь міжнародного значення на території Закарпатської області

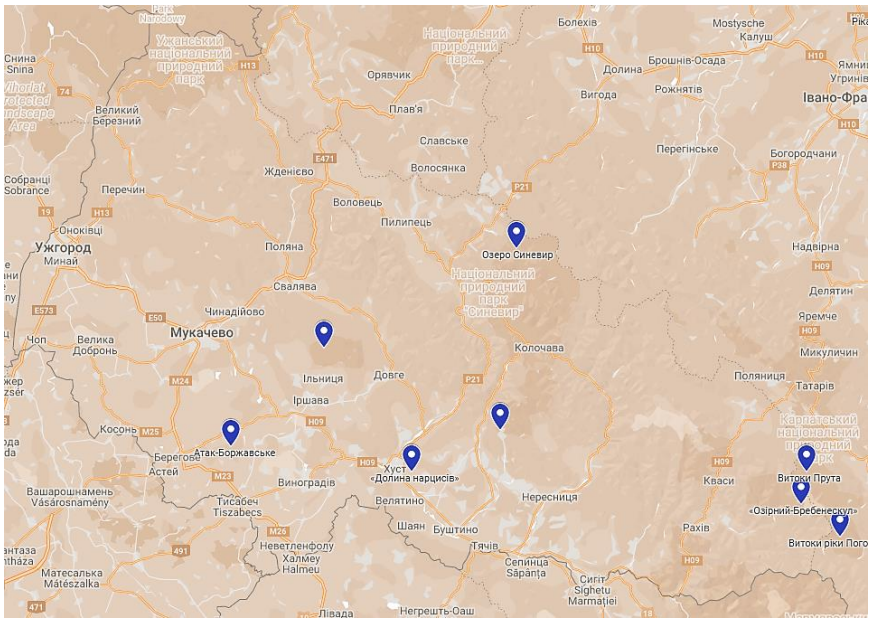

Джерело: Мапа рамсарських угідь України. https://www.google.com/maps/d/u/0/viewer?mid=1na0pkbMUgvYIJJAloRveE0mU2qL2jV5O&femb=1&ll=48.464642411631786%2C23.573500505458234&z=9

Світова спадщина ЮНЕСКО, історичні населені місця України та рекреаційні зони

Список об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО в Україні станом на 2023 рік налічує 8 найменувань (7 – культурних об'єктів/груп об'єктів, 1 – природній), що приблизно становить 0,69 % загальної кількості об'єктів Світової спадщини у світі (1157 станом на 2023 рік).

У межах Закарпатської області розташовано (рис. 18):

- частина об'єкта Світової природної спадщини ЮНЕСКО – Бу́кові пра́ліси Карпа́т та інших регіонів Європи (Чорногірський заповідний масив, Кузійський заповідний масив, Мармароський заповідний масив, Стужиця — Ужанський національний природний парк, Свидовецький заповідний масив, Угольсько-Широколужанський заповідний масив);
- кілька об'єктів Світової культурної спадщини ЮНЕСКО – Дерев'яні церкви карпатського регіону в Польщі та Україні (Церква святого Михайла (1745 р.) в селі Ужок Ужгородського району; Вознесенська церква (XVI століття) в селищі Ясіня Рахівського району).

Також 19 населених пунктів Закарпатської області входять до Списку історичних населених місць України: м. Ужгород (VIII століття), м. Берегове (XI століття), селище Буштина (середина XIV століття), селище Великий Березний (1427 рік), селище Вилок (XIII століття), м. Виноградів (IX століття), селище Воловець (XV століття), м. Іршава (XIV століття), селище Королеве (1262 рік), селище Міжгір'я (XII століття), м. Мукачеве (X століття), селище Перечин (XIII століття), м. Рахів (1447 рік), м. Свалява (XII століття), селище Солотвина (XIV століття), селище Тересва (перша половина XIV століття), м. Тячів (середина XIII століття), м. Хуст (X-XI століття), селище Чинадієве (1214 рік).

На території області розташовано 1837 пам'яток культурної спадщини: з них: 506 пам'яток археології; 524 пам'яток історії; 93 пам'ятки монументального мистецтва; 489 пам'яток архітектури та містобудування; 41 садово-паркового мистецтва; 175-ландшафтних пам'яток; 9 – науки і техніки. Занесено до Державного реєстру нерухомих пам'яток України 56 об'єктів.

Рис. 16. Об'єкти Світової спадщини ЮНЕСКО в Україні

Джерело: Ukraine. Properties inscribed on the World Heritage List. https://whc.unesco.org/en/statesparties/ua ; Список об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО в Україні. https://uk.wikipedia.org/

7 липня 2017 року у Польському місті Кракові на 41 засіданні Комітету Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО букові праліси НПП «Синевир» площею 2 865,04 га та буферною зоною 1091 га включені до Всесвітньої спадщини.

Унікальні Карпатські букові праліси – головна перлинка рослинного світу національного природного парку «Синевир». Букові праліси «Дарвайки» і «Стримби» є унікальними з погляду збереженості їх верхньої межі, яка тут має виключно природний характер, а також висотного поширення бука – до 1400 м над рівнем моря і вище, адже зазвичай у подібних умовах вона не перевищує 1350 м. Тут бук під впливом лавин та інших кліматичних чинників часто набуває форми «стелюхів».

Справжні праліси природа зберегла високо в горах, адже із-за їх недоступності в яких не проводились лісозаготівельні заходи, а також із-за відсутності на той час доріг придатних для вивезення деревини та сплаву водними шляхами, одноразово їх природа захистила від рубок і зберегла до наших часів.

Праліси являються особливо цінним природним комплексом не лише для парку але і для Карпатського регіону - вони є природним скарбом цілої Європи.

Праліси – це своєрідна природна лабораторія під відкритим небом. Саме там можна вивчати закономірності перебігу природних процесів розвитку рослинного і тваринного світу, а також розвитку окремих пралісових деревостанів їх динаміку та структурні особливості.

Через природні ліси НПП «Синевир» проходить пан'європейська екологічна мережа, яка об'єднує Західні (Чеські, Словацькі і Польські) та Східні (Румунські) Карпати. .

Рекреаційні зони

Закарпатська область має високий природно-рекреаційний потенціал, до якого належать бальнеологічні ресурси (лікувальні мінеральні і термальні води, грязі, озокерит тощо), місцеві види лікарських рослин, ліси, лікувальні кліматичні гірські та передгірські ландшафти у поєднанні з поверхневими водоймами та гірськими потоками. Туристично-рекреаційні зони впродовж останніх років набули інтенсивного розвитку. Закарпаття є надзвичайно перспективним регіоном України для розвитку рекреації та відпочинку.

У Закарпатській області виокремлюють[21] три курортно-рекреаційні зони з різною спеціалізацією, з різним ступенем освоєності та певними перспективами розвитку. Північно-західну частину області займає однойменна Північно-Західна рекреаційна зона, до складу якої входять території Ужгородського району (зокрема колишніх Велико-Березнянського та Перечинського районів), Мукачівського (зокрема колишніх Воловецького та Свалявського районів) та Хустського (зокрема колишнього Іршавського) районів. Основні мінеральні ресурси на території колишнього Велико-Березнянського району представлені чотирма родовищами мінеральних вод – Костринським, Сольським, Чорноголово-Пастильським, де переважають вуглекислі гідрокарбонатно-хлоридні та натрієві води, а також Ужоцьким і Чорноголово-Пастильським родовищами з нарзанами келечинського типу. Територія колишнього Перечинського району представлена всесвітньо відомим Заричевським родовищем вуглекислих хлоридно-гідрокарбонатних вод типу Єсентуки-17 та слабосульфідними водами с. Лумшори, на базі яких існував один з перших курортів Закарпаття (перші згадки датовані 1600 р.).

На території колишнього Іршавського району розташоване одне з найбільших родовищ термальних метанових гідрокарбонатно-хлоридних натрієвих йодо-бромних вод типу Хайдусобосло. Численні виходи цих вод є у селах Велика Ростока, Мала Ростока, Дубрівка, Кам'янське, Мідяниця, Дунковиця, Доробратово та ін. Прямих аналогів термальних метанових йодо-бромних вод Іршавського родовища в Україні немає. Тепер мінеральні води родовища використовуються для ванн у водолікарнях. Завдяки наявності в мінеральних водах органічних сполук, характерних для метанових мінеральних вод, а також з огляду на досвід інших країн з використання мінеральних вод такого типу (курорт Хайдусобосло в Угорщині) з цих мінеральних вод можна генерувати лікувальні грязі.

Другою курортно-рекреаційною зоною є Центрально-Східна, що охоплює територію Хустського району (зокрема колишнього Міжгірського), Тячівського та Рахівського районів. Так, на території колишнього Міжгірського району з вуглекислих мінеральних вод, які тут називають «буркутами», найширше представлені залізисті нарзани келечинського типу, а також вуглекислі хлоридно-гідрокарбонатні натрієві типу Єсентуки-17. Саме тут найбільше високодебітних родовищ, з них дев'ять основних: Сойминське, Вучковське, Квасовецьке, Колочавське, Речковське, Голятинське, Келечинське, Майданське, Верхньо-Бистрянське.

Схема планування території Закарпатської області передбачає розвиток оздоровчої галузі на території Тячівського району у смт. Солотвино. Однак цей населений пункт через ситуацію зі станом Солотвинського солерудника наразі не може розглядатися як курорт, однак там необхідні

[21] Габчак Н. Курортно-рекреаційні зони Закарпаття: обгрунтування сутності та складових формування. https://infotour.in.ua/gabchak2.htm

заходи з усунення наслідків провалля, яке утворилося внаслідок інтенсивного видобутку солі шахтним методом. Потребують також свого визначення зі статусом території ур. Драгобрат (Рахівський район), Синяк (Мукачівський район), Косино (Берегівський район), Берегово, Свидовець (Тячівський і Рахівський район), Боржава (територія колишніх Свалявський, Міжгірський, Воловецький райони) тощо.

Зважаючи на існування процедури з оголошення території курортною відповідно обласного та державного значення, органам місцевого самоврядування слід визначитися із таким статусом та провести відповідні дослідження, необхідні для підготовки відповідних клопотань про оголошення територій курортними.

В області опрацьовується також питання формування мережі туристичних шляхів та веломаршрутів Закарпатської області, а також обґрунтування на таких шляхах джерел мінеральних вод.

Біорізноманіття. Рослинний світ

Флора Закарпаття налічує майже 1900 видів вищих спорових і насіннєвих рослин, що становить половину видового флористичного різноманіття України. В області разом з інтродукованими видами росте понад 2600 видів. За загальними ботаніко-географічними рисами рослинного покриву територія області належить до Карпатської підпровінції Середньоєвропейської провінції Європейської широколистяної області. Закарпатська низовина належить до Центральноєвропейської флористичної провінції.

Ліси України, Українських Карпат і Закарпаття, зокрема, за своїм призначенням і розташуванням покликані виконувати переважно екологічні функції. Відтак вони мають обмежене експлуатаційне використання для заготівлі деревини. Водночас в Карпатах зосереджені значні запаси деревних ресурсів держави. У Карпатському регіоні найбільше цих ресурсів припадає на Закарпатську область (на площі 695,7 тис. га зосереджено 207 млн $м^3$ деревних запасів ростучого лісу).

Лісовий фонд ДП «Ліси України» в Закарпатській області представлений найпродуктивнішими у Карпатському регіоні деревостанами. Середній запас на 1 гектарі 350 $м^3$, середньорічний періодичний приріст по запасу 5 $м^3$. Лісові масиви Закарпатської області за лісистістю та запасами деревини займають перше місце в Україні, а за площею лісового фонду входять до першої п’ятірки серед областей. Лісові масиви на території області розташовані в основному в гірській частині, на яку припадає 80 % території. Лісистість області становить 52 % (у 1946 році цей показник складав 42 %).

Селище Дубове справедливо вважається одним із екологічно найчистіших куточків Закарпаття, адже його оточують гори і річки, які зберегли чимало лісів з багатими флорою і фауною. Гори вкриті смерековими і буковими лісами. В лісах щедро родять горіхи ліщини, на луках та в перелісках - ягоди ожини, чорниці), брусниці, малини та суниці. Цими дарами природи можна поласувати, мандруючи горами, полонинами і долинами. У лісі ж можна знайти чимало грибів, ожини та лісових ягід.

Задля збереження і відновлення лісів в області щорічно проводиться заходи з лісовідновлення.

Зокрема в 2022 році було відновлено шляхом посадки лісу та природнім відновленням 21,9 га лісу (за лісо- та землекористувачами: НПП «Синевир» – 5,0 га, Закарпатський лісотехнічний фаховий коледж – 2,0 га, ДП «Ужгородське військове лісництво» – 14,9 га).

У сучасній флорі області налічують понад 2 тисячі видів, що відповідає 50 % загальної чисельності видів України. З них 237 видів флори занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі, 22 види флори занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES). Усього на території області помічено 263 видів рослин, занесених до Червоної книги України, у т. ч. 214 видів судинних рослин, 19 видів грибів, 7 видів водоростей, 23 види лишайників, а рослинних угруповань занесених до Зеленої книги України – 27.

Найбільше різноманіття «червонокнижних» видів рослин зосереджено у басейні річки Тиса, де за даними наукових досліджень, на облік взято 145 видів судинних рослин.

Водночас на території Карпатського біосферного заповідника охороняються 225 рідкісних видів рослин та грибів, що занесені до національних та міжнародних червоних списків, які чинні для України. Міжнародні червоні списки: Конвенція про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі або Бсрнська конвенція (англ. Convention on the Conservation of European Wildlifc and Natural Habitats) – 10 видів; Конвенція про міжнародну торгівлю видами фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (англ. The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora, CITES) – 35 види. Національні червоні списки: Червона книга України (2021) – 218 види рослин та грибів. До четвертого видання Червоної Книги України (2021) внесено 218 видів, з яких 153 види вищих судинних рослин, 3 види водоростей, 10 видів мохів, 26 видів лишайників і 26 видів грибів.

Рішенням від 28.05.2015 № 1263 затверджено Переліки видів судинних рослин та оселищ (біотопів), що підлягають особливій охороні на території Закарпатської області.

Популяції переважної більшості рідкісних видів рослин і грибів на території заповідника перебувають у задовільному стані у заповідній і буферній зонах. Однак з зоні антропогенних ландшафтів дані досліджень популяцій рідкісних видів рослин свідчать про наявність відчутного негативного впливу людини.

На території Карпатського біосферного заповідника охороняється 38 рослинних угруповань, які занесені до Зеленої книги України (2009): лісових – 22, чагарникових та чагарничкових – 7, лучних – 6 і болотних – 3 угруповання. За природоохоронним статусом виявлені угруповання розподіляються наступним чином: «типові» – 1, «рідкісні» – 26, «перебувають під загрозою зникнення» – 11.

Дослідженням встановлено, що більшість рослинних угруповань на території Карпатського біосферного заповідника, занесених до Зеленої книги України (2009) знаходяться у задовільному стані. Разом з тим, варто зауважити, що більшість рідкісних фітоценозів трапляється поодиноко і потребують особливої уваги, зокрема: Tilieto (platyphyllae)-Fageta (sylvaticae), Tilieta argenteae, Fraxineto (omi)-Querceto (dalechampii)-Querceta (petraeae), Dryadeta octopetalae, Oreochloeta distichae. Для рідкісних рослинних угруповань існує ряд загроз, які пов’язані з інтенсивним пасовищним господарюванням у минулому, вирубкою лісів, зміною гідрологічного режиму, стихійним масовим туризмом, тощо. Додатковими загрозами для існування деяких лучних угруповань, що поширені серед лісового поясу, у окремих випадках, виступає припинення

багатовікового традиційного господарювання (помірне випасання худоби та сінокіс), що призводить до заростання їх деревно-чагарниковою рослинністю, а також заростання лісових ремізів-біогалявин.

Останнім часом збільшилися об'єми збору ісландського моху (Cetraria islandica), який поширений тільки у високогірному поясі. Цей вид лишайника не входить до національних чи регіональних червоних списків, однак рослинні угруповання з участю даного виду відмічені у Зеленій книзі України – Rhododendretum (kotschyi) cetrariosum (islandicae), Loiseleurietum (procumbentis) cetrariosum (islandicae). Разом з покривом ісландського моху часто під час збору знищуються особини рідкісних видів рослин, що зростають в цьому угрупованні.

На території Національного природного парку «Синевир» в залежності від негативних наслідків на видове різноманіття біологічного та ландшафтного характеру вводяться спеціальні режими охорони (під час цвітіння ранньовесняних і рідкісних зникаючих видів флори), видів рослин і грибів занесених до Червоної книги України загальною чисельністю 62 видів в т.ч.11 грибів, для збереження яких створені охоронні зони на площі 277,6 га, що підпадають під дію Міжнародних договорів.

Також, у межах Національного природного парку «Синевир», до Зеленої книги України віднесено 15 рослинних угрупувань в межах їх зростання та розташування від 440 до 1650 в. н. р. м.

В області простежуються тенденції до збільшення кількості адвентивних видів та розширення місця їх зростання і поширення. Експансія адвентивних видів гальмує процеси відновлення корінного рослинного покриву, створюючи можливості їх блокування та спричиняє умови до утворення угруповань з домінуванням адвентивних видів.

Для області найбільш поширеними інвазійними видами на сьогодні є 3 види. Це амброзія полинолиста (Ambrosia artemisiifolia L.), повитиця польова (Cusacuta campestris Junk.) та борщівник Сосновського (Heracleum sosnovskyi Manden).

Викликає занепокоєння висока кількість видів, що спричиняють засмічення природних екосистем. Найбільш біотично «засміченим» є угруповання класу Galio-Urticctca dioicac Pass ex. Kopccky. Найбільш небезпечними для заплавних природних екосистем є популяції видів або угруповань з домінуванням Acor negundo L., Fraxsimus pcnsilvanica Marsh, Echinocystis lobata L., Hcraclcum sosnovsky Manden та інші.

Управлінням ЖКГ Закарпатської обласної державної адміністрації – обласної військової адміністрації здійснюється щорічний моніторинг стану зеленого господарства за формою, затвердженою наказом Мінжитлокомунгоспу України від 24.12.08. № 401 «Звіт про зелене господарство», для інформування Мінінфраструктури України.

За результатами звітів (за 2022 рік) в області загальна площа зелених насаджень становить 4012,76 га, із якої 1393,91 га – площа зелених насаджень загального користування; 1275,76 га – площа зелених насаджень спеціального призначення; 49,96 га – площа міських лісів; 2,2 га – інвентарна площа оранжерей (теплиць).

Витрати на утримання зелених насаджень загального користування становлять 73072,2 тис. гривень.

Тваринний світ області та Дубівської селищної територіальної громади

У лісах, що густо оточують Дубівську громаду Тячівського району мешкають: лисиця, вовк, єнотовидний собака, бурий ведмідь, борсук, куниця, горностай, видра, лісовий кіт, рись, заєць, білка, дикий кабан, козуля, карпатський олень., а також сарна європейська, свиня дика, вивірка лісова,норка європейська, борсук,ондатра, фазан, куріпка сіра, чапля сіра та інші. Трапляються також кіт лісовий, занесений до Червоної книги України.

У сучасній фауні області налічують 30428 видів, що становить 68 % загальної чисельності видів України, з них 127 занесені до Червоної книги України, 12 видів занесених до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення, 237 видів занесених до додатків Конвенції про охорону дикої флори і фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції), 21 вид занесений до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, СМБ) і 21 вид охороняється відповідно до угоди про збереження кажанів в Європі (EUROBATS).

На території області поширені як безхребетні, так і хребетні тварини. Серед безхребетних є представники понад 20 типів організмів, з яких більшість – найпростіші. Майже 400 видів хребетних тварин, ссавців – 80 видів, птахів – 287 видів, з яких 197 – гніздуючі, 10 видів – плазуни, 16 – земноводні, 60 – риби, 100 – молюски.

У мисливських господарствах Закарпаття мешкають тварини, які занесені до «Червоної книги України»: борсуки, видри, лісові коти, глухарі, кількість яких останніми роками поступово збільшується.

У таблиці 18 наведено дані про види тваринного світу, що охороняються.

Таблиця 18. Види тваринного світу, що охороняються[22]

Види тваринного світу	2022 рік
Загальна кількість видів тварин, занесених до Червоної книги України, од.	163
Загальна кількість видів тваринного світу на території області, що охороняються, од.	-
Кількість видів тварин, занесених до додатків до Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), од.	12
Кількість видів тварин, занесених до додатків до Конвенції про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі (Бернська конвенція), од.	237
Кількість видів тварин, занесених до додатків до Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннська конвенція, CMS), од.	21
Кількість видів тварин, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA), од.	-
Кількість видів тварин, що охороняються відповідно до Угоди про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS), од.	21

На території Карпатського біосферного заповідники загалом виявлено 345 видів, занесених до різних національних та міжнародних «червоних» списків. За систематичними групами: Безхребетні – 55 видів; Риби – 27 видів; Земноводні – 15 видів; Плазуни – 10 видів; Птахи – 184 види; Ссавці – 54 види.

[22] Департамент екології та природних ресурсів Закарпатської ОДА. Екологічний паспорт Закарпатської області – 2022. https://ecozakarpat.gov.ua/?page_id=308

У розрізі «червоних» списків: Червона книга України – 129 видів; Червоний список Міжнародного союзу охорони природи (IUCN) – 115 видів; Європейський червоний список – 28 видів; Додатки Бернської конвенції – 207 видів; Додаток Боннської конвенції – 85 видів; Додаток Вашингтонської конвенції (CITEC) – 33 види; Червоний список Закарпаття – 44 види.

Популяції переважної більшості видів тварин на території Карпатського біосферного заповідника перебувають у задовільному стані. Деякі з них зустрічаються спорадично через особливі вимоги до екологічних умов. Це такі як сатурнія грушева (Satumia pyri), сатурнія мала (S. pavonia), сатурнія павонієла (S. pavoniella), жук-самітник (Osmoderma barnabita), вусач мускусний (Aromia moschata), дубовий бражник (Marumba quercus), альпійська тинівка (Prunella collaris), бурозубка альпійська (Sorex alpinus), снігова (Chionomys nivalis) і татранська (Microtus tatricus) полівки, мишівка лісова (Sicista betulina) та ін.Інші трапляються рідко через те, що їхні індивідуальні ділянки нерідко виходять далеко за межі території заповідника. Це в першу чергу такі хижаки як бурий ведмідь (Ursus arctos) та рись (Lynx lynx). Деякі види птахів зрідка реєструються на території заповідника під час випадкових зальотів. Це такі як гагара червоношия (Gavia stellata), лебідь-шипун (Cygnus olor), чапля руда (Ardea purpurea) та ін. За видами, які постійно використовують територію заповідника і відіграють важливу роль в екосистемах, ведеться постійний моніторинг (регулярні польові спостереження, обліки чисельності). Інші види, які зустрічаються спорадично, не входять до складу пріоритетних видів, тому постійний моніторинг за станом їх популяцій не ведеться.

Збереження деяких видів тварин на території заповідника оцінене як незадовільне. Це стосується, зокрема, мишівки лісової (Sicista betulina), яка в процесі проведення інвентаризації фауни ссавців не була виявлена жодного разу (її присутність встановлена за літературними даними), а також норки європейської (Mustela lutreola), чисельність якої критично низька по всьому ареалу. Щодо мишівки лісової, то можливо стан її популяції і задовільний, але щоб це встановити, потрібно провести спеціальні дослідження із застосуванням спеціальних методик і обладнання.

Стан популяцій деяких видів погіршується через глобальні кліматичні зміни. Наприклад, метелик стрічкар тополевий, який раніше зустрічався на висотах 400-500 м, зараз перемістився на висоти 700-1400 м.

З рідкісних видів комах у 2022 році у Карпатському біосферному заповіднику спостерігалися бабки красуня-діва (Colopteryx virgo) та кордулегастер двозубчастий (Cordulegaster bidendata), рідкісна ксилокопа звичайна (Xylocopa valga), жуки вусач альпійський (Rosalia a!pina) та жук-олень (Lucanus cervus), мнемозина (Pamassius mnemosyne), райдужниця велика (Apatura iris), люцина (Hamearis lucina), стрічкарка малинова (Catocala sponsa) та інші.
З рідкісних видів круглоротих була відмічена мінога карпатська (Eudontomyzon danfordi), з риб – харіус європейський (Thymallus thymallus), із земноводних – карпатський тритон (Lissotriton montandoni), альпійський тритон (Ichthyosaura alpestris), саламандра плямиста (Salamandra salamandra), кумка гірська (Bombina variegata) та жаба прудка (Rana dalmatina), із плазунів – полоз ескулапів (Zamenis longissimus) та мідянка (Coronella austriaca).

З рідкісних видів птахів у 2022 році на території заповідника спостерігалися чорний лелека (Ciconia nigra), беркут (Aquila chrysaetos), орябок (Tetrastes bonasia), тетерук (Lyrurus tetrix), глухар (Tetrao urogallus), голуб-синяк (Columba oenas), пугач (Bubo bubo), довгохвоста сова (Strix

uralensis), зелений (Picus viridis), білоспинний (Dendrocopos leucotos) та трипалий (Picoides tridactylus) дятли та альпійська тинівка (Prunella collaris).

У 2022 році на території Карпатського біосферного заповідника спостерігалися такі рідкісні види ссавців як бурий ведмідь (Ursus arctos), видра (Lutra lutra), горностай (Mustela erminea), норка європейська (Mustela lutreola), тхір лісовий (Putorius putorius), рись (Lynx lynx), кіт лісовий (Felis silvestris). Крім того на зимівлі у карстових печерах Угольського відділення відмічені такі види рукокрилих, як підковоніс великий (Rhinolophus ferrumequinum), підковоніс малий (Rhinolophus hipposideros), нічниця велика (Myotis myotis) та нічниця водяна (Myotis daubentonii). На території центральної садиби в літній період постійно реєструвався кажан пізній (Eptesicus serotinus), а лилик двоколірний (Vespertilio murinus) відмічений в центральній садибі на зимівлі.

На території Національного природного парку «Синевир» до Червоної книги України віднесено 92 види тварин в т. ч. безхребетних 29 видів для збереження яких створені охоронні зони на площі 637,2га. Для видів тварин занесених до Червоної книги України та тих, що підлягають під дію міжнародних договорів службою охорони природних екосистем проводиться постійний моніторинг їх чисельності та постійна охорона в межах увірених територій в розрізі ПОНДВ Національного природного парку «Синевир». У весняно-літній період припиняється господарська діяльність в лісових урочищах, створюється "Лісова тиша" під час масового розплоду диких звірів і тварин, гніздування лісових птахів та поява молодого покоління.

З метою створення умов для відтворення, охорони і збереження видів тварин, що підлягають особливій охороні на території області затверджений «Червоний список» рішенням від 2 липня 2012 року № 424 «Про затвердження Переліків видів тварин, що підлягають особливій охороні па території Закарпатської області та тих, що занесені до Червоної книги України».

В області за останні декілька десятиріч виявлено ряд не аборигенних видів ссавців та риб. Серед них: бобер європейський, собака єнотоподібний, шакал, норка американська. Виявлені представники не аборигенних видів риб в області: канальний сом світлий, канальний сом світлий, карликовий сомик, білий амур східно-азіатський, товстолоб білий амурський, товстолобик строкатий південно-китайський, окунь сонячний, форель райдужна, головешка (ротань).

Вплив інвазійних видів тварин на аборигенні потребує додаткових біологічних досліджень. Інвазійні чужорідні види тварин на території Карпатського біосферного заповідника не зареєстровані, за винятком ондатри (Ondatra zibethicus), яка іноді реєструється в Долині нарцисів.

Також на території Карпатського біосферного заповідника і прилеглих до нього ділянках виявлені види, які належать до фауни України, але раніше тут не зустрічалися. Це шакал звичайний (Canis aureus) і бобер європейський (Castor fiber). Істотного впливу на екосистеми заповідника з боку цих видів не виявлено через їх низьку чисельність.

У 2022 році інвазійних чужорідних видів тварин у фауні Національного природного парку «Синевир» не виявлено.

Управління відходами

За даними Головного управління статистики в Закарпатській області протягом 2023 року утворилось 161,5 тис тонн відходів I-IV класів небезпеки, у тому числі I-III класів небезпеки – 2,2 тис тонн.

Із загальної кількості утворених відходів I-IV класів небезпеки спалено – 4,4 тис. тонн, утилізовано – 0,3 тис. тонн та видалено у спеціально відведені місця – 184,1 тис тонн.

Утворення відходів усіх класів небезпеки у розрахунку на 1 особу склало 0,1 тонна (розрахунок проводився відповідно до статистичних даних щодо чисельності населення області станом на 1 лютого 2022 р. що становило 1243,7 тис. осіб), а на 1 км2 – 12,6 тонн.

Однією з проблем побудови нових полігонів для збирання і перероблення ТПВ, а також заводів з утилізації ТПВ на Закарпатті є малоземелля. В гірських районах практично неможливо знайти такі земельні ділянки, які б відповідали будівельним і санітарним нормам для такого будівництва. При плануванні схеми очистки області передбачається вивезення ТПВ з гірських населених пунктів в низинні, що викликає додаткову соціальну напругу серед населення цих районів. Через гірський характер, високу щільність населення, сусідство з 4 країнами Євросоюзу, єдиний водний басейн р. Тиса, заповідність території, ряд населених пунктів області позбавлені можливості вибору земельних ділянок під сміттєзвалища. Це стосується міст Рахів, Тячів, Виноградів, Берегово, Перечин, смт Великий Березний, сільських населених пунктів гірських районів.

Утилізацію відходів як вторинних матеріальних чи енергетичних ресурсів підприємства деревообробної галузі здійснюють шляхом спалювання деревних відходів у котлах як додаткового енергетичного ресурсу та використання для виготовлення брикетів/пелетів. Найбільша кількість деревних відходів утворюється в Мукачівському, Ужгородському, Рахівському районах.

На території Дубівської селищної територіальної громади утворюються всі види побутових відходів, а саме: тверді, великогабаритні, ремонтні та рідкі, окремі компоненти, що є у складі твердих побутових відходів, включаючи небезпечні відходи.

Утворювачами відходів є населення, яке проживає в багатоквартирних будинках з усіма видами благоустрою та в приватних будинках з присадибною ділянкою без централізованого теплопостачання, водопостачання та водовідведення, бюджетні заклади, організації та підприємства та підприємства небюджетної форми фінансування.

Розрахункові об’єми утворення побутових відходів на території Дубівської селищної ради станом на 2020 рік становлять 15,0 тис м³.

В індивідуальних житлових будинках за відсутності централізованого водопостачання та каналізації для збирання рідких відходів застосовуються септики та вигрібні ями, з яких рідкі відходи періодично видаляються спеціалізованою технікою КП «Дубівське».

Рівень охоплення планово-регулярною системою санітарного очищення в селищі становить 80%. Планово-подвірна система збирання побутових відходів (контейнерний метод збору відходів) застосовується для збору відходів від населення багатоквартирних будинків, організацій, установ, закладів та населення садибної забудови. У зонах садибної забудови планується впровадження планово-подвірної системи збирання із застосуванням контейнерів місткістю 0,12 м³. В окремих установах, закладах та організаціях вивіз твердих побутових відходів здійснюється за заявочною системою. Збирання ремонтних і великогабаритних відходів здійснюється за заявочною системою. Збирання рідких відходів здійснюється КП «Дубівське» за заявочною системою.

Таким чином від організацій, установ і закладів, жителів багатоквартирної забудови та приватного сектору вивезення ТПВ здійснюється за сучасною планово-регулярною системою, при якій утворювачі відходів в зручний для себе час виносять відходи в контейнери, де відходи за графіком завантажуються в сміттєвози і вивозяться для розміщення на полігоні.

Однак є частина населення, яка не користується послугою через відсутність доїзду до їхніх дворів, інші – через небажання та неспроможність оплачувати послугу. Таким чином нерідко побутові відходи селяни викидають до річок чи у лісі, створюючи стихійні сміттєзвалища. Такі звалища також негативно впливають на довкілля, забруднюють природу.

Місцева влада намагається боротися з недобросовісними мешканцями громади, штрафуючи тих, хто викидає сміття у не встановлених місцях.

Система роздільного збирання окремих компонентів твердих побутових відходів в населеному пункті перебуває в стадії проектування. За даними досліджень, проведених у селищі Дубове, у складі твердих побутових відходів знаходиться до 25-30% ресурсоцінних компонентів, які за певних умов могли би не потрапити до складу відходів, а були би відібрані і повторно використані в якості вторинної сировини. Основний шлях до зменшення їх кількості у складі ТПВ – це стимулювання населення до здавання вторсировини на приймальних пунктах. Другий шлях – роздільне збирання ресурсоцінних компонентів у окремий контейнер (чи декілька контейнерів) з подальшим транспортуванням на приймальні пункти.

Роздільний збір ТПВ (скла, пластику, макулатури та металобрухту) впроваджено у містах Ужгород, Перечин, Іршава, Рахів, Свалява, смт Великий Бичків та наступними територіальними громадами: Баранинською, Батівською, Виноградівською, Дубівською, Ясінянською, Середнянською, Вилоцькою, Вільховецькою, Королівською, Пийтерфолвівською, Жденіївською, Нижньоворітською, Вишківською, Керецьківською, Горінчівською, Драгівською, Колочавською, Синевирською, Хустською, частково Тур'є Реметівською, Оноківською, Дубівською, Ясінянською (всього в 187 населених пунктах області).

За даними Головного управління статистики у Закарпатській області протягом 2020 року[23] утворилось 145,0 тис. т відходів I-IV класів небезпеки, в тому числі I-III класів небезпеки – 1,3 тис. тонн (таблиця 19). Із загальної кількості утворених відходів спалено – 3,2 тис. т, утилізовано – 0,26 тис. т та видалено у спеціально відведені місця – 161,0 тис. тонн.

*Таблиця 19. Показники **управління** відходами I-IV класів небезпеки у 2020 р., тис. т*[24]

Показники	2020 рік
Утворено	145
Одержано від інших підприємств	-
Спалено	3,2
у тому числі з метою отримання енергії	*2,2*
Використано (утилізовано)	0,26
Направлено в сховища організованого складування (поховання)	161,0
Передано іншим підприємствам	-

[23] Інформацію за 2021 та 2022 рік органом статистики не надано у зв'язку з дією воєнного стану на території України.

[24] Департамент екології та природних ресурсів Закарпатської ОДА. Екологічний паспорт Закарпатської області – 2022. https://ecozakarpat.gov.ua/?page_id=308

Втрати відходів внаслідок витікання, випаровування, пожеж, крадіжок	0,0
Наявність на кінець звітного року у сховищах організованого складування та на території підприємств	5,5

За основними групами відходів у 2020 році найбільш питому вагу, із загального обсягу утворених відходів, становили побутові та подібні відходи – 133,8 тис. т або 92,3 %; деревні відходи – 5,6 тис. т або 3,8 %; скляні відходи – 0,1 тис. т або 0,007 %; паперові та картонні відходи – 2,0 тис. т або 1,4 %; пластикові відходи – 0,9 або 0,6 %; текстильні відходи – 0,6 тис. т або 0,4 %. Утворення відходів усіх класів небезпеки у розрахунку на 1 особу склало 115,8 кг, а на 1 км^2 – 11,4 тонна.

Серед підприємств, найбільша кількість відходів у 2020 році утворилась в процесі діяльності заводів із виробництва електричних приборів «Флекстронікс ТзОВ» (1752,2 тонн I-IV класів небезпеки, з яких: 1226 т макулатури та пластмасових відходів пакувальних) та ТОВ «Джейбіл Сьоркіт Юкрейн Лімітед» (1341,8 т I-1V класів небезпеки, з яких: 1050 т макулатури та відходів пластмасових), ТОВ «ЕВК», що займається лісопильним та стругальним виробництвом (843 т відходів II, IV класів небезпеки, з яких 838 т припадає на утворення деревинних відходів), ТОВ «Перспектива», що займається виробництвом шпона, фанери, плит і панелей (770 т відходів IV класу небезпеки, з яких 745 т – тирса деревинна).

На початок 2021 року на територіях підприємств було накопичено 5486 тонн відходів I-IУ класів небезпеки, з яких найбільше накопичення припадає на відходи IV класу небезпеки (99 % від загального обсягу накопичених відходів).

Відповідно до статистичної звітності, станом на кінець 2020 року упродовж виробничої діяльності на території ТДВ «Перечинський Лісохімічний комбінат» накопичено 4775,0 тонн тирси.

Більша частина тирси даним суб'єктом господарювання утилізується власними силами у твердопаливному котлі «UNIKONFORT».

За даними Головного управління статистики в Закарпатській області, у 2020 році утворилося 1,3 тис. тонн відходів I-III класів небезпеки, з них: передано іншим підприємствам – 1,2 тис. тонн, що становить 92 % від загально утворених.

Згідно із даними реєстру місць видалення відходів (МВВ), станом на 01.01.2023 року на території Закарпатської області обліковано 62 паспортизованих МВВ, з яких 59 місць видалення твердих побутових відходів (таблиця 20), 2 – відходів деревини (тирси деревинної) та 1 – відходи штучного хутра.

Таблиця 20. Кількість паспортизованих місць видалення відходів (станом на 01.01.2023 р.)[25]

Назва одиниці адміністративно-територіального устрою регіону (район)	**Кількість паспортизованих МВВ, од.**
Берегівський район	2
Мукачівський район	7
Рахівський район	13
Тячівський район	9
Ужгородський район	25
Хустський район	6
Усього:	62

[25] Департамент екології та природних ресурсів Закарпатської ОДА. Екологічний паспорт Закарпатської області – 2022. https://ecozakarpat.gov.ua/?page_id=308

Більшість діючих МВВ вичерпали свої потужності, заповнені на 80-85 %, а термін експлуатації сміттєзвалищ м. Виноградова закінчився.

Через гірський характер, високу щільність населення, сусідство з 4 країнами Євросоюзу, єдиний водний басейн р. Тиса, заповідність території, ряд населених пунктів області позбавлені можливості вибору земельних ділянок під сміттєзвалища. Це стосується міст Рахів, Тячів, Виноградів, Берегово, Перечин, селище Великий Березний, села Колочава та інших сільських населених пунктів гірських районів.

Потужності з утилізації побутових відходів відсутні.

Роздільний збір ТПВ (скла, пластику, макулатури та металобрухту) впроваджено у містах Ужгород, Перечин, Іршава, Рахів, Свалява, селище Великий Бичків та наступними територіальними громадами: Баранинською, Батівською, Виноградівською, Дубівською, Ясінянською, Середнянською, Вилоцькою, Вільховецькою, Королівською, Пийтерфолвівською, Жденіївською, Нижньоворітською, Вишківською, Керецьківською, Горінчівською, Драгівською, Колочавською, Синевирською, Хустською, частково Тур'є Реметівською, Оноківською, Дубівською, Ясінянською (всього в 187 населених пунктах області).

Ресурсоцінні складові ТПВ передаються спеціалізованим підприємствам (всього 52 суб'єкти господарювання в області). Зібрані відходи переважно передаються на утилізацію за межі області.

Згідно з даними Головного управління статистики в області функціонує 1 установка для утилізації небезпечних відходів, 24 установки для спалювання відходів з метою отримання енергії, 5 установок для спалювання відходів з метою теплового перероблення, 35 інших установок для видалення (крім спалювання) відходів.

В таблиці 21 наведено інфраструктуру утилізації та оброблення відходів на Закарпатті.

Таблиця 21. Інфраструктура утилізації та оброблення відходів[26]

Назва одиниці адміністративно-територіального устрою регіону (район)	Пункти приймання/збирання зношених шин. од.	Пункти приймання/ збирання відходів електронного та електричного обладнання, од.	Пункти приймання вторинної сировини, од.	Пункти приймання транспортних засобів на утилізацію, од.	Пункти та установки централізованого знешкодження медичних відходів, од.
Берегівський район	0	0	8	0	0
Мукачівський район	2	0	10	1	0
Рахівський район	0	0	7	0	0
Тячівський район	0	0	3	0	0
Ужгородський район	6	1	16	3	1
Хустський район	1	0	7	0	0
Усього:	9	1	51	4	1

Утилізація відходів деревинних вирішується шляхом брикетування та спалювання в котлах як додаткового енергетичного ресурсу.

Виробничі потужності з переробки та утилізації відходів деревини створені на таких найбільших деревообробних підприємствах області: ТОВ «Шкала-Енерджі», МПП «Нікос» (Тячівський район), ТОВ «Інтерсорс», ТОВ «Еко-Блейз», ТОВ «Лісоіндустрія» (Берегівський район), ТОВ «ВГСН», ТОВ «Карпати» (Рахівський район), ТОВ «Екран ЗЛК», ТОВ «К*Лен»

[26] Департамент екології та природних ресурсів Закарпатської ОДА. Екологічний паспорт Закарпатської області – 2022. https://ecozakarpat.gov.ua/?page_id=308

(Хустський район), «Інтер-Каштан», (м. Мукачево), ТОВ «Тріо-Транс», УВП «Синевір» УТОГ, ТОВ «Ено Меблі» ЛТД Ужгородська філія № 1, ТОВ «Еліт Вуд» (м. Ужгород).

Упровадження нових технологій з переробки тирси здійснюється за рахунок власних коштів підприємств та інвестицій.

Діють невеликі цехи з переробки ресурсоцінних матеріалів, виробничі потужності яких складають від 1 до 3 тонн вторсировини в місяць.

Виробничі потужності з переробки ПЕТ-тари та інших полімерних відходів (установки, преси, дробарки) функціонують на підприємствах: КП «Води Хустщини», ПП «Бреннер» (м. Хуст), КП «Вторма», ТОВ «Карпати ЛТД» (м. Мукачево), ПП «Пластор» (Берегівський район), ТДВ «Виноградівський завод пластмасових сантехнічних виробів» (м. Виноградів), Станція заготівлі вторсировини «Проектна, 3», ТОВ «Еко Карпати Плюс» (м. Ужгород). Утилізацію зношених шин здійснюється ФОП Бреза О. О. (Ужгородський район).

Технологічне обладнання для утилізації небезпечних відходів наявне у ТОВ «Нью Екосвіт» (м. Ужгород, місцезнаходження: Ужгородський район, с. Кінчеш, мікрорайон «Бази»).

Для максимального використання ресурсоцінних складових відходів в області створюються відповідні умови для залучення інвесторів з метою будівництва сміттєпереробних заводів, впровадження технологій з використання альтернативних видів палива, налагодження системи збору, сортування та переробки ТПВ, зменшення кількості місць видалення відходів.

Тривають також переговори із зарубіжними інвесторами щодо будівництва заводу із зберігання, сортування, утилізації ТПВ (без права спалювання) у м. Тячів, ур. Боршоньпоток.
У селі Сусково ур. Явірки на території Полянської сільської ради заплановано будівництво смігтєпереробного заводу. Основною метою та завданням заводу є тотальний збір ТПВ з 16-ти гірських територіальних громад Закарпатської області, переробка обсягу ТПВ шляхом їх сортування та подальшого використання як вторинного матеріалу відповідними підприємствами, переробка органічної частини в біогаз з подальшим виробництвом електроенергії та теплової енергії, органічного добрива, переробка полімерних відходів в пічне паливо та продаж його стороннім організаціям для подальшого застосування або переробки. Потужність проекту становить 60 тис. тон на рік та виготовлення 1,5 МВт електроенергії на год.

Також для будівництва сміттепереробного об’єкта наявні земельні ділянки у м. Мукачево, вул. Крилова та на території Іршавської міської громади, за межами с. Дубрівка.

Однією з проблем побудови нових полігонів для збирання і перероблення ТПВ, а також заводів з утилізації ТПВ на Закарпатті є малоземелля. В гірських районах практично неможливо знайти такі земельні ділянки, які б відповідали будівельним і санітарним нормам для такого будівництва. При плануванні схеми очистки області передбачається вивезення ТПВ з гірських населених пунктів в низинні, що викликає додаткову соціальну напругу серед населення цих районів. Отримати згоду населення при громадських слуханнях згідно діючого законодавства вкрай важко. Тому департаментом екології запропоновано на законодавчому рівні врегулювати дану проблему для Закарпатської області, як виняток, щоб виділення таких земельних ділянок проходило як заходи з упередження екологічних та техногенних катастроф.

Сміттєсортувальні станції заплановано встановити на територіях Драгівської, Колочавської ТГ Хустського району та Ясінянської ТГ Рахівського району.

На території Закарпатської області зберігання непридатних та заборонених до використання пестицидів та отрутохімікатів відсутнє. Однак, за даними Мукачівської райдержадміністрації, на території 8 населених пунктів Мукачівського району знаходиться 41 залізобетонний контейнер, в яких зберігалися хімічні засоби захисту рослин. В місцях зберігання даних контейнерів мають місце різкі запахи невідомих речовин, що негативно впливає на здоров'я мешканців даних населених пунктів та містить небезпеку для навколишнього природного середовища.

Також у с. Рокосово Хустського району зберігається 225 тонн забрудненого пестицидами ґрунту, який за висновком Українського науково-дослідного інституту екологічних проблем (м. Харків) є токсичними відходами I, II класів небезпеки для здоров'я населення та потребує термінового вивезення за межі області. З метою врегулювання питання очищення від забрудненого пестицидами ґрунту департаментом надано пропозиції до проекту Національного плану управління відходами із конкретними заходами, одним із яких є вивезення забрудненого пестицидами ґрунту, що зберігається на території с. Рокосово Хустського району.

В рамках реалізації проекту Європейського Союзу «Управління відходами - Європейський інструмент добросусідства і партнерства» у 2010 році розроблена та затверджена рішенням одинадцятої сесії VI скликання Закарпатської обласної ради 16.11.2012 № 537 «Стратегія поводження з відходами в Закарпатській області на 15-річний період».

Згідно із Стратегією **управління** відходами, кардинальним шляхом вирішення проблеми відходів в регіоні, є роздільний збір, сортування та їх переробка. Створення в гірських районах «пунктів» збору ТПВ та будівництво сміттєпереробних заводів у низинних частинах області.

Для здійснення комплексу заходів щодо приведення території населених пунктів області у належний санітарний стан та залучення широких верств населення в області прийнято розпорядження голови Закарпатської облдержадміністрації від 14.04.2022 року № 118 Про благоустрій населених пунктів, проведення акції «Закарпаттю – чисте довкілля», місячника «Чисті узбіччя» та встановлення єдиного санітарного дня з очищення території області.

Відповідно до розпоряджень Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 року № 820 «Про схвалення Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року» та від 27.12.2024 № 1353-р «Про затвердження Національного плану управління відходами до 2033 року» в області розроблено Регіональний план управління відходами до 2034 року, який затверджено розпорядженням голови ОВА від 23.06.2025 №424. В плані передбачено створення та розбудову системи управління відходами у регіоні на зразок європейської моделі.

Стан довкілля у громаді

Для визначення найгостріших проблем та реальних можливих шляхів їх вирішення у сфері охорони атмосферного повітря населених пунктів громади можливо лише на рівні регіональної влади Закарпатської області.

Найгострішою проблемою у сфері охорони атмосферного повітря є використання застарілих технологій виробництва теплової енергії для обігріву житлових приміщень, що спричиняє негативний вплив на стан довкілля та здоров'я населення та викидів від автомобільного транспорту, який проїжджає через селище. Найбільш прийнятним для влади способом вирішення зазначеної проблеми є використання програмно-цільового підходу.

Найбільш вразливою складовою, що зазнає негативного впливу викидів в атмосферне повітря, є здоров'я населення.

Для Дубівської громади, зокрема, для селища Дубове характерним є й ще один вид забруднення навколишнього середовища – забруднення стічними водами річки Тересва. У 80-х роках у Дубовому розбудовано інфраструктуру: зведено багатоповерхівки – 14 багатоквартирних будинків та ряд соціальних закладів – садочки, школа тощо. Поряд з цим, було збудовано централізоване водопостачання та водовідведення, каналізаційну мережу й очисні споруди. Також покладено головні колектори загальною протяжністю 3,2 км. Установлена пропускна спроможність каналізацій – 10,4 тис. куб м. за добу. Однак паводками 1998, 2001 років очисні споруди зруйновано. І всі ці роки каналізаційні стоки з 14 багатоповерхівок, зокрема 468 квартир, де проживає понад 1400 мешканців, та з ряду соціальних закладів та інших підприємства, що приєднанні до каналізаційної мережі, не проходять очистки та забруднюють річкові води басейну річки Тересви. Наразі загальний добовий скид стічних вод перевищує 500 м3 за добу. Через це забруднюється річка, грунт прибережної зони, погіршується екологія регіону, зменшується популяція флори та фауни у річці. Селищна рада у 2023 році розпочала розробку проєктно-кошторисної документації з будівництва очисних споруд.

Санітарне очищення території населених пунктів Дубівської селищної ради регламентується чинним законодавством України і нормативно-правовими актами та «Правилами благоустрою території територіальної громади Дубівської селищної ради», затвердженими рішенням Дубівської селищної ради від 13.04.2021 № 169.

Правила благоустрою території установлюють, регулюють порядок благоустрою та утримання територій об'єктів благоустрою селище Дубове, сіл Красна, Калини, Нижній Дубовець та Вишній Дубовець, визначають комплекс заходів, необхідних для забезпечення чистоти і порядку на територіях громади.

Дубівська громада має важливі природні ресурси, які потребують збереження та ефективного використання. Екологічні заходи в громаді спрямовані на збереження природних ландшафтів, чистоту водних ресурсів і охорону лісів. Зокрема, важливим аспектом екологічної політики є підтримка ініціатив щодо захисту і відновлення природних територій.

Що стосується техногенної безпеки, у громаді регулярно проводяться заходи для попередження надзвичайних ситуацій, таких як затоплення, пожежі та інші природні лиха, враховуючи гірський рельєф території. Ведеться співпраця з відповідними службами для забезпечення захисту населення від потенційних ризиків.

Віковий зріз населення громади.

Для з’ясування демографічної ситуації впродовж тривалого періоду варто проаналізувати такі показники:

Таблиця 22. Чисельність населення громади у розрізі населених пунктів, осіб

Населений пункт	Кількість населення
с. Дубове	9945
с. Калини	5844

с. Красна	2960
с. Вишній Дубовець	714
с. Нижній Дубовець	1
Всього у громаді:	***20824***

Таблиця 23. Віковий склад населення

Категорія	Кількість осіб
Діти дошкільного віку	770
Діти шкільного віку	2927
Особи з інвалідністю	349
Пенсіонери	5011
Працездатне населення	12513
Всього у громаді:	***20824***

За даними Дубівської селищної громади на початок війни у громаді налічувались понад 1500 внутрішньо переміщених осіб. Наразі кількість ВПО, що залишились проживати в громаді становить 240 осіб, які поступово соціалізуються та працевлаштовуються у населених пунктах громади. Понад 20 ВПО працюють у приватних підприємствах громади.

Чисельність постійного населення у громаді станом на 1 січня 2024 року складає 20824 осіб, у тому числі мешканці Дубового — 9945 осіб, населення села Калини – 5844 осіб, **населення села Красна –** 2960 осіб, населення села Вишній Дубовець – **714** осіб, населення села Вишній Дубовець - **1121** осіб.

Для статевої структури населення громади залишається характерною стабільна перевага жінок. На початок року їх було на 341 особу більше, ніж чоловіків. Діти дошкільного віку – 770 осіб. Діти шкільного віку – 2927 учнів. Особи з інвалідністю – 349 осіб. Пенсіонери – 5011 осіб.

Працездатне населення – 12513 осіб, з них близько 1,5 тисяч осіб працевлаштовані у державних та соціальних установах.

Рис. 17. Природний приріст в громадах Закарпатської області, %[27]

[27] https://tdukr.maps.arcgis.com/apps/dashboards/4d2f68782e5644cc9b74bebf102b7a3e

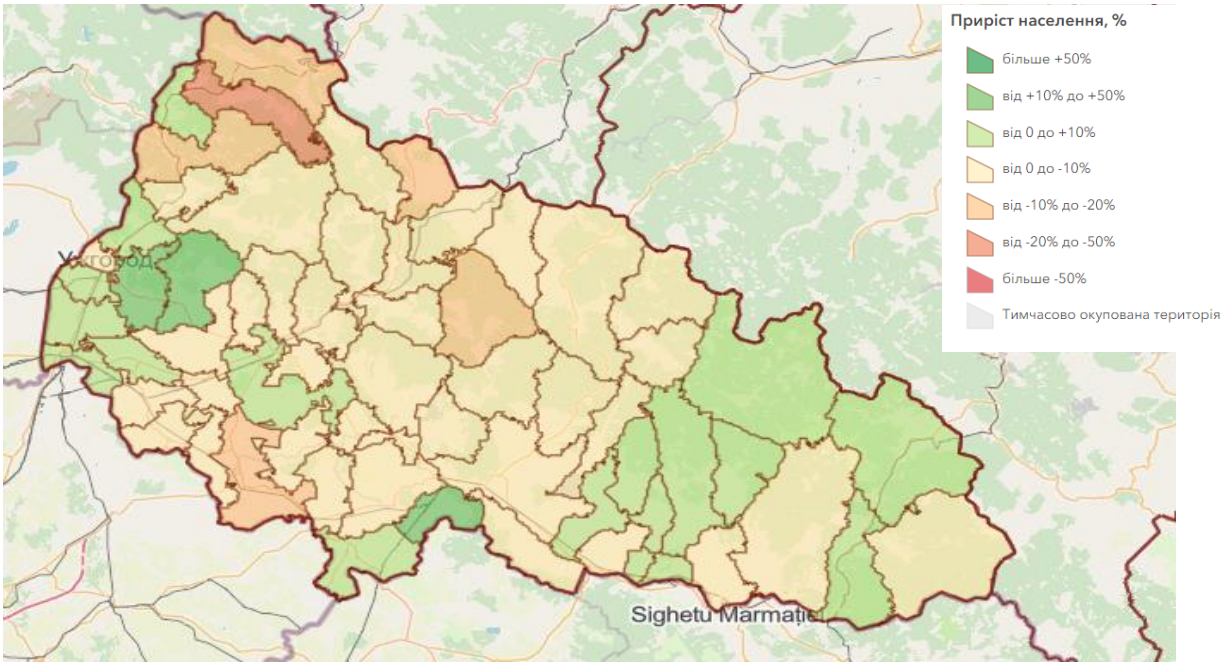

За даними офіційного сайту https://tdukr.maps.arcgis.com/apps/dashboards/7fd1021939d540fca77f08d4540de0d3 - кількість осіб працездатного віку у Дубівській селищній громаді працездатного віку становить 12 450, частка осіб працездатного віку – 61,35, що у порівнянні із іншими громадами Закарпатської області має середні значення і знаходиться в діапазоні 61,4 % у порівнянні з іншими діапазонами.

Рис. 18. Працездатне населення Закарпатської області в розрізі громад, 01.01.2022[28]

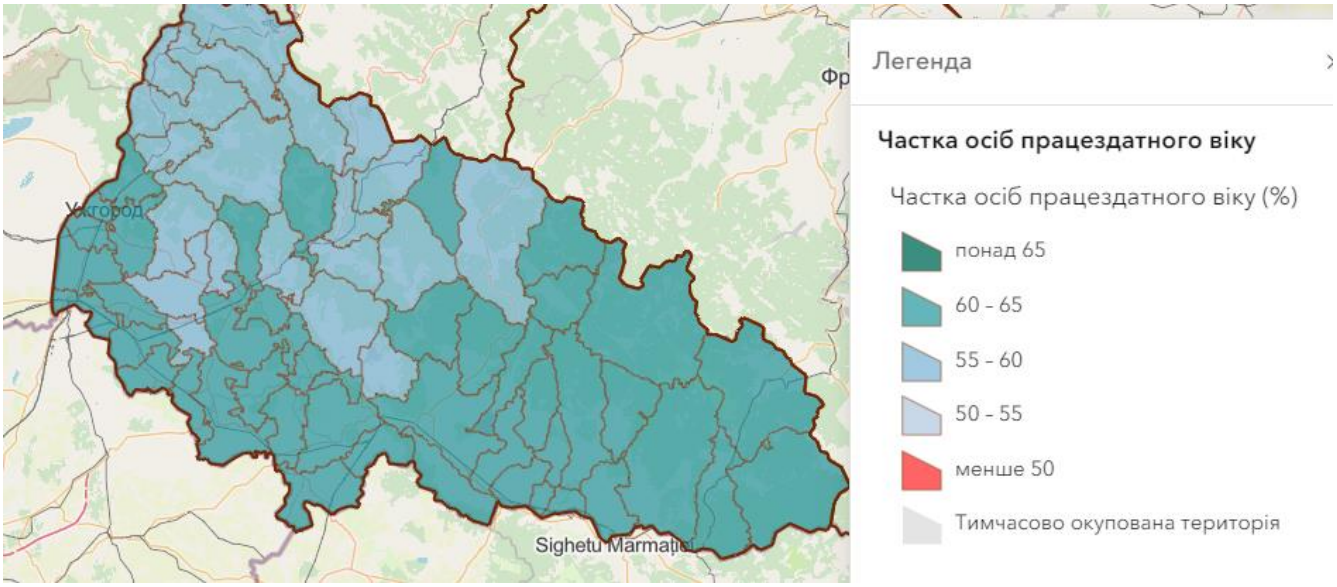

Демографічна ситуація у громаді в 2022 році змінювалась основним чином під впливом міграційних процесів, викликаних війною – виїзд місцевих мешканців за кордон та поповнення

Складено за даними: Державна служба статистики України. https://www.ukrstat.gov.ua/

населення громади за рахунок внутрішньо переміщених осіб (ВПО), переважна більшість яких жінки з дітьми.

Починаючи з 2016 року (1259,2 тис. осіб) чисельність наявного населення області також зменшилась на 14,7 тис. осіб (рис. 24). За районами населення розподілено нерівномірно та змінюється в сторону збільшення від гірської частини до низовинної.

Рис 19. Чисельність населення Закарпатської області

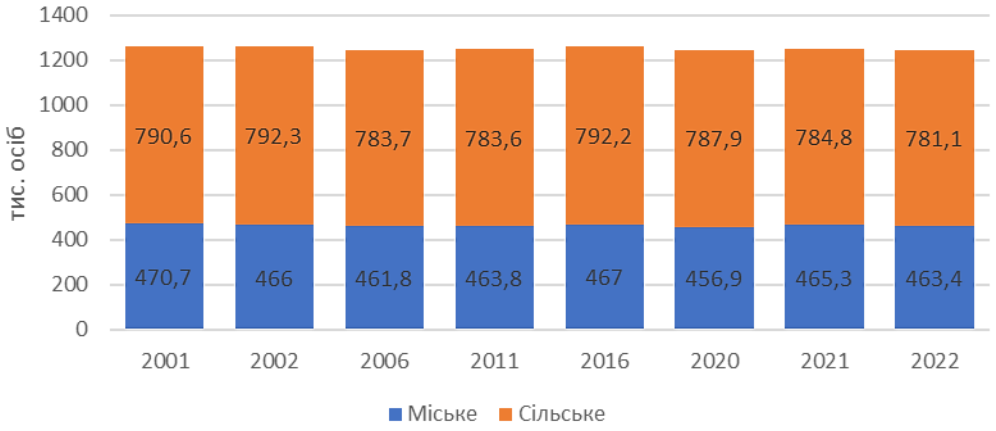

Серед основних причин смертності у 2021 році в Закарпатській області домінували хвороби системи кровообігу (10162 померлих, або 55,1% загальної чисельності померлих) (рис. 25). Також значні втрати населення були спричинені внаслідок злоякісних новоутворень (1988 осіб).

Рис 20. Перелік найпоширеніших хвороб

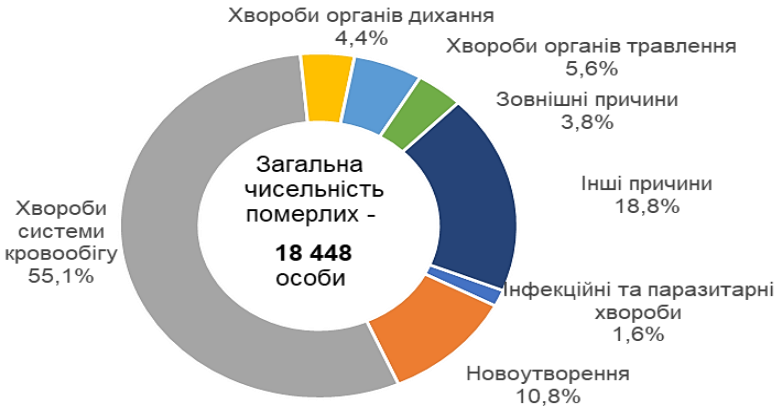

Складено за даними: Статистичний щорічник України за 2021 рік. https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2022/zb/11/Yearbook_2021.pdf

У гендерному зрізі серед населення області також переважають жінки. Співвідношення жінок : чоловіків становить відповідно 51,9 % : 48,1 %. В останні передвоєнні роки область також характеризувався депопуляційними процесами (як природним приростом населення, так і міграційним) Зокрема у 2021 році перевищення померлих над народженими становило понад 5,8 тис. осіб (таблиця 24).

Таблиця 24. Природний приріст/зменшення населення в Закарпатській області

	2000	2005	2010	2015	2019	2020	2021
Кількість живонароджених, осіб	14481	15750	18301	16788	13016	13503	12631
Кількість померлих, осіб	13984	16456	14947	15549	15527	16756	18448
Природний приріст/ зменшення (+/-), осіб	497	-706	3354	1239	-2511	-3253	-5817

Міграційний приріст по області значною мірою залишався негативним довгий час, починаючи із 2002 року. Тільки за 2021 рік міграційний приріст отримав позитивне значення (плюс 164 особи). Водночас після початку війни область поповнилась значною кількістю внутрішньо переміщених осіб. В період з 24 лютого по 25 листопада 2022 року в Закарпатській області було зареєстровано понад 162,4 тис. ВПО.

Охорона здоров'я в громаді

Реформа фінансування системи охорони здоров'я України передбачає зміну парадигми фінансування медицини. За старої моделі фінансування кошти, які направлялись на медичний заклад, обчислювалися у відповідності до кількості населення що проживає на території обслуговування даного закладу.

Метою політики у сфері децентралізації є відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування. Відповідно до загальної ідеї медичної реформи в Україні створюються госпітальні округи, щодо яких висунуто спеціальні вимоги:

1) прибуття до багатопрофільних лікарень інтенсивного лікування не повинно перевищувати 60 хвилин;

2) зона обслуговування повинна бути еквівалентна радіусу зони обслуговування 60 кілометрів за умови наявності доріг з твердим покриттям.

Медичну допомогу в громаді надають КНП «Дубівська лікарня», три амбулаторії загальної практики сімейної медицини, пункт екстреної медичної допомоги.

Комунальне некомерційне підприємство «Дубівська лікарня» обслуговує близько 50 тисяч мешканців населених пунктів Дубівської територіальної громади та сіл сусідніх громад, які проживають в умовах високогір'я, віддаленості на 40-60 км від опорного медичного закладу КНП «Тячівська районна лікарня». Заклад надає медичні послуги як амбулаторно-консультативні в умовах поліклініки, так і стаціонарну медичну допомогу.

Заклад налічує ***17,5*** посад лікарів, ***35*** молодших медичних спеціалістів, ***17*** посад молодшого медичного персоналу та **20** посад іншого персоналу. Ведеться лікарський прийоми за напрямками: терапія, інфекційні хвороби, ортопедія та травматологія, неврологія, акушерство та гінекологія, дерматовенерологія, стоматологія. У лікарні також наявне терапевтичне відділення на ***30*** ліжок, в складі якого розгорнуто ***4*** ліжка палати інтенсивної терапії та ***8*** ліжок для надання паліативної допомоги. У відділенні працює ***2*** лікарі-терапевти, ***2*** лікарі-анестезіологи, лікар-психолог, ***11*** посад середнього медичного персоналу та ***4,5*** посади молодшого.

У 2024 році заклад уклав з НСЗУ **5** договорів, а саме: «Стаціонарна допомога дорослим та дітям без проведення хірургічних операцій», «Мобільна паліативна медична допомога дорослим

та дітям», «Стаціонарна паліативна медична допомога дорослим та дітям», «Профілактика, діагностика, спостереження, лікування та реабілітація пацієнтів в амбулаторних умовах», «Ведення вагітності в амбулаторних умовах», «Стоматологічна допомога дорослим та дітям», «Зубопротезування окремих категорій осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України».

За грантові кошти програми «Кусаноне» у 2022 році було придбано сучасний цифровий рентгенапарат. У 2023 році від чеських благодійників отримала автомобіль швидкої допомоги марки Volkswagen.

Засновником, власником та органом управління майном підприємства є Дубівська селищна рада.

Будівля закладу споруджена у 1986 році. За ці роки ремонтні роботи проводилися лише частково. Так, за донорські кошти було відремонтовано перший поверх лікарні під прихисток для ВПО. Однак ще є необхідність провести капітальну заміну даху будівлі. У 2024 році на території лікарні встановлено сонячні панелі, які надають безперебійне енергопостачання для поліклініки. На території громади діють три АЗПСМ, які входять до складу КНП Тячівської районної ради "Центр первинної медико-санітарної допомоги".

У Дубівській АЗПСМ працюють 7 лікарів, 13 медичних сестер.

У Калинівській АЗПСМ працюють 4 лікарі та 9 медичних сестер.

У Краснянській АЗПСМ працюють 2 лікарів та 5 медичних сестер.

У жовтні 2020 року збудовано будівлю Краснянській АЗПСМ та облагороджено територію перед входом до закладу.

У кінці 2023 року в Закарпатській області функціонувало 78 комунальних медичних закладів, із них: 28 закладів охорони здоров'я первинного рівня надання медичної допомоги; 29 закладів охорони здоров'я вторинного рівня надання медичної допомоги; 21 заклади охорони здоров'я третинного рівня надання медичної допомоги.

48 медичних закладів (63 % загальної кількості комунальних медичних закладів) забезпечено швидкісним доступом до Інтернету, більшість закладів підключено до медичних інформаційних систем, а в 12 медичних закладах було відновлено доступ до порталу «Дія» для надання послуги єМалятко. Також в регіоні створена оперативно-диспетчерська служба КНП «Закарпатський територіальний центр екстреної медичної допомоги», яка оснащена спеціалізованим обладнанням та програмним забезпеченням. До центральної оперативної диспетчерської (103) підключені всі райони області. Інформація з центральної оперативної диспетчерської безперервно та у повному обсязі надходить до електронної медичної інформаційно-аналітичної системи з оптимізації роботи оперативно-диспетчерських служб «Централь-103». Бригади екстреної медичної допомоги працюють за принципом екстериторіальності. Всі бригади екстреної медичної допомоги області забезпечені стільниковими мобільними телефонами та смартфонами; працює «Телеметричний кардіологічний комплекс ЮНЕТ», розміщений у центральній оперативній диспетчерській, звідки цілодобово лікар-кардіолог надає своєчасні кваліфіковані консультації.

Всі 105 бригад оснащені електро-кардіографами з можливістю телеметричної передачі, адже вбудований в електрокардіограф телеметричний модуль передачі даних дозволяє передавати зареєстровану електрокардіографію, незалежно від відстані і міста знаходження пацієнта.

Власні веб сайти мають 42 медичних заклади області. Закуплено та передано 236 комплектів телемедичного обладнання для закладів, що надають первинну медичну допомогу.

Спеціалізовану медичну допомогу надає 38 комунальних некомерційних підприємств сфери охорони здоров'я області, які є самостійними та надають медичну допомогу відповідно до укладених договорів з НСЗУ за пакетами медичних гарантій.

Крім того, на території області функціонують два державні заклади охорони здоров'я Міністерства охорони здоров'я Україні, а саме: Державна установа «Українська алергологічна лікарня Міністерства охорони здоров'я України»; Державна установа «Науково-практичний медичний центр «Реабілітація» Міністерства охорони здоров'я України.

У 2022 році в області було розгорнуто 6272 ліжок, забезпеченість якими складала 50,39 на 10 тис. населення.

На 01.11.2023 року аналіз ведення електронних направлень показав про створення 8,7 млн. направлень по Закарпатській області, з них виконано 6,0 млн. (69,73% до створених). Первинною медичною допомогою створено 3,7 млн, а 4,97 млн – спеціалізованою медичною допомогою.
Екстрену медичну допомогу мешканцям області надає Закарпатський територіальний центр екстреної медичної допомоги. У складі комунального некомерційного підприємства «Закарпатський територіальний центр екстреної медичної допомоги» Закарпатської обласної ради функціонує: 11 станцій, 3 підстанції та 64 пункти постійного базування бригад ЕМД, де працюють 106 бригад ЕМД, з яких 33 лікарські та 73 фельдшерські.

Наявна транспортна інфраструктура в громаді

Транспорт є важливою складовою частиною ринкової інфраструктури, бо створює умови для формування загальнодержавного й місцевих ринків. Економічна роль транспорту проявляється, перш за все, в тому, що він є органічною ланкою кожного виробництва, виконує неперервну і масову постановку всіх видів сировини, палива і продукції з пунктів виробництва до споживача, а також здійснює розподіл праці, спеціалізацію й кооперацію виробництва. Транспорт - важливий фактор економічної інтеграції країн і розвитку міжнародної торгівлі.

Через населені пункти громади проходить обласна автодорога місцевого значення Колачава-Усть-Чорна-Калини-Бедевля (у межах громади – 21,8км), а через село Калини (урочище Орсаг) - обласна автодорога місцевого значення Калини-Верхнє Водяне протяжністю 8,5 у межах громади.

Таблиця 25. Характеристика доріг

№	Вид покриття	Довжина, м	Площа, м²	Кількість вулиць, од	Частка площі, %
1	Асфальтобетонне покриття	10670	48015	15	24,7
2	Ґрунтове покриття	15340	53690	27	34,9
3	Покращене покриття	17899	71899	19	40,7
Всього		**43909**	**290535**	**61**	**100**

У громаді відсутнє залізничне, водне та повітряне сполучення. Діють приміські автобусні маршрути загального користування:

Рейс № 07-317 «Тячів-Дубове» (через Вільхівці), протяжність автобусного маршруту – 46 км, періодичність руху – постійно, за днями тижня та залежно від періоду року 1-6 днів.

Рейс № 07-317-1 «Тячів-Дубове» (через Терново), протяжність автобусного маршруту – 46 км, періодичність руху – постійно, за днями тижня та залежно від періоду року 1-5 днів. Рейс № 07-318-1 «Дубове-Лопухово», протяжність автобусного маршруту – 28 км, періодичність руху – постійно, за днями тижня та залежно від періоду року 1-5 днів.

Рейс № 07-318-2 «Дубове-Німецька Мокра», протяжність автобусного маршруту – 32 км, періодичність руху – постійно, за днями тижня та залежно від періоду року - 1-5 днів.

Через Дубове також пролягає маршрут Ужгород-Лопухів, рейс №726.

Крім того, здійснюють перевезення пасажирів й приватний транспорт та надають послуги таксі.

Транспортний комплекс громади представлений ***29*** приватними підприємцями, з них 15 – це послуги перевезення пасажирів, 14 – вантажний автомобільний транспорт.

За кошти бюджету громади було проведено капітальний ремонт поточний та капітальний ремонт частини комунальних доріг у селищі Дубове та селах Красна і Калини. Під час ремонту доріг комунальної власності у громаді місцеві жителі об'єднали зусилля, забезпечуючи фінансову та фізичну підтримку, щоб ефективно завершити цю важливу для громади інвестицію.

У 2021 році проведене реконструкцію вуличного освітлення вздовж головних вулиць сіл Калини, Красна та Дубового.

Зв'язок (пошта та інтернет)

Пошта. На території громади функціонують 3 стаціонарні відділення поштового зв'язку «Укрпошти», в яких надаються близько 25 видів послуг. Крім цього, жителі громади користуються послугами компанії «Нова пошта», діють 4 відділення – два у Дубовому та по одному у Калинах і Красній.

Інтернет. Доступ до мережі Інтернет здійснюється провайдерами: ПАТ «Укртелеком», «Інфобайт».

Також інформування населення здійснюється через офіційний сайт громади та фейсбук сторінки громади та місцеву газету «Дубове» (до березня 2022 року, через воєнний стан тимчасово не виходить).

Працюють ретрансляційні станції «Дубове» та «Красна», які забезпечують ретранслянцію ефірних каналів. Також діють вежі мобільного зв'язку «Київстар», «Лайф» та «Водафон». Також надає послуги зв'язку ПП «Телерадіокомпанія Данканич».

Житлово-комунальна інфраструктура

Галузі житлово-комунального господарства громади притаманні проблеми, які є типовими для України в цілому, а саме: високий рівень зношеності основних засобів, у тому числі житлового фонду, інфраструктури, несвоєчасні розрахунки споживачів за отримані послуги. Темпи нового будівництва є вкрай низькими. На території громади будівництво комунального житла не ведеться, житлове будівництво здійснюється індивідуальними забудовниками.

У комунальній власності селищної громади знаходяться: адміністративна будівля селищної ради та 2 будівлі колишніх сільських рад (старостинські округи), приміщення клубу в с. Нижній

Дубовець, 2 будинки культури, будівлі лікарні та поліклініки, 2 амбулаторії, будівлі 5 садочків та 5 закладів загальноосвітніх шкіл та 2 філії до шкіл, будівля водозабору, будівля стадіону, комунальна установа "Інклюзивно-ресурсний центр", Калинівський міжшкільний ресурсний центр, зубопротезна лабораторія, будівля відділення Тячівського управління соціального захисту населення.

Комунальний житловий фонд селищної громади обслуговується КП «Дубівське».

Житловий фонд налічує 14 багатоквартирних житлових будинків.

Послуги з централізованого водопостачання та водовідведення надаються комунальним підприємством «Дубівське». Загальна кількість об'єктів КП «Дубівське»: насосно-фільтрувальна станція, протяжність водопровідних мереж – 34,1 км, з них потребують заміни 29,9 км, протяжність каналізаційних мереж – 18,6 км, потребують заміни – 12,4 км.

Теплопостачання інфраструктури переважно автономне із застосуванням різних джерел – електричної енергії, твердого палива.

Електропостачання забезпечує Тячівський РЕМ.

На території громади збирання та вивіз ТПВ здійснює ТОВ «КВ-Консалт».

Паспортизовані сміттєзвалища на території громади відсутні.

Освіта

Мережа закладів освіти Дубівської селищної територіальної громади охоплює дошкільну, загальну середню, професійну (професійну-технічну), позашкільну освіту та Комунальна установа «Інклюзивно-ресурсний центр». Узагальнена інформація щодо стану освітньої сфери наведена у таблиці нижче.

Таблиця 26. Заклади освіти Дубівської СТГ

Показники	2024 – 2025 навчальний рік
Кількість закладів дошкільної освіти (самостійні), одиниць	5
Кількість дітей в закладах дошкільної освіти, осіб	433, з них 12 ВПО
Кількість закладів загальної середньої освіти (*опорні заклади, заклади загальної середньої освіти, гімназії, початкові школи*), одиниць	5
Кількість учнів у ЗЗСО, осіб	2898, з них 36 ВПО
Кількість закладів професійної (професійно-технічна) освіти	2
Кількість студентів закладів професійної (професійно-технічна) освіти	390
Кількість вихованців у закладах позашкільної освіти, осіб	268
Кількість вихованців у інклюзивно-ресурсному центрі, осіб	65

* - дані Дубівської селищної ради.

На території Дубівської селищної громади функціонують: 5 закладів дошкільної освіти, 5 закладів загальної середньої освіти, 2 заклади професійної (професійно-технічної) освіти, школа-мистецтв (позашкільна освіта) та КУ «Інклюзивно-ресурсний центр» Дубівської селищної ради розпочав свою діяльність у 2021 році. Це установа, яка забезпечує права дітей з особливими

освітніми потребами на здобуття дошкільної та загальної середньої освіти. наразі на обліку в ІРЦ знаходяться 65 осіб з особливими освітніми потребами.

Професійно-технічна освіта

Для забезпечення реалізації права громадян на здобуття професійно-технічної та повної загальної середньої освіти на території громади діє Калинівський міжшкільний ресурсний центр. Діяльність МРЦ спрямована на реалізацію потреб учнів 10-11 класів шляхом допрофесійної підготовки і професійно-технічного навчання. Тут здобувають професійну та допрофесійну освіту 390 учнів за такими спеціальностями: оператор комп'ютерного набору, швачка, автосправа, тракторна справа.

Діє на території громади Дубівська школа мистецтв – спеціальну освіту здобувають 268 учнів. У школі діють 3 напрямки: музичне, хореографічне і образотворче мистецтва (фортепіано, баян, акордеон, гітара, духові інструменти, сольний спів, образотворче мистецтво, хореографія). На території громади діє Закарпатський політехнічний фаховий коледж, де випускники після 9-11 класів можуть здобути освіту – фаховий молодший бакалавр за такими спеціальностями: будівництво та цивільна інженерія, електроенергетика, електротехніка та електромеханіка, інженерія програмного забезпечення. У 2005 році Закарпатський політехнічний фаховий коледж уклав угоду про співпрацю з Львівським національним лісотехнічним університетом та Тернопільським державним технічним університетом ім. Івана Пулюя. За бажанням студенти після навчання в Закарпатському політехнічному фаховому коледжі можуть продовжити навчання в цих університетах і здобути вищу освіту. До 2021 року Закарпатський політехнічний фаховий коледж мав назву Закарпатський машинобудівний технікум, а в 2021 році його було перекваліфіковано

Фізична культура і спорт

Підтримці та розвитку фізичної культури і спорту громада приділяє значної уваги. Основним пріоритетним напрямком розвитку фізичної культури та спорту є залучення всіх верств населення до постійних занять фізичною культурою і спортом, зміцнення їх здоров'я, пошук талановитих спортсменів серед молоді, школярів.

На території громади є два стадіони – у селищі Дубове та село Калини. На подвір'ях Дубівського ліцею та Дубівської гімназії №2 облаштовано міні-футбольні поля зі штучним покриттям. У 2021 році встановлено воркаут на території Дубівської гімназії №1 та майданчик з тренажерами на території Калинівського ліцею. Також діє ГО «Футбольний клуб «Карпати-Дубове». До структури футбольного клубу входять: доросла, юнацька і 4 дитячі команди.

Розвиток культури в громаді

На території громади діють 2 будинки культури та 3 бібліотеки. Робота закладів культури спрямована на збереження і розвиток української національної культури, активізації діяльності закладів культури, шляхом збереження існуючої мережі і посилення їх ролі в розгортанні процесів національно-культурного відродження, поліпшення матеріально-технічної бази.

Мережа культурних закладів є оптимальною і при умові повноцінного функціонування спроможна забезпечити потреби населення громади у культурному обслуговуванні.

У громаді проводяться різноманітні фестивалі, заходи культурного, мистецького, спортивного, краєзнавчого спрямувань, як-то: «Яфина-фест», «Чендей-Фест», «Кубок Дмитра Подольського», велопробіг «Пий буркут – крути педалі», «Весняний полонинський хід», концерти до дня Незалежності України, до Дня молоді і Конституції України, до Дня захисту дітей тощо. Через воєнний стан у 2022 році не проводився фестиваль «Яфина-фест». Однак тематичні та державні свята були проведені з мінімальним залученням аудиторії.

У 2023 році створено КУ «Молодіжний центр «МолодьДій», який впродовж року своєю програмною діяльності охопив понад 3 тис. молодих людей віком від 14 до 35 років.

Соціальний захист та адміністративні послуги

Одним із напрямків соціально-економічного розвитку громади є соціальний захист населення, надання соціальних послуг відповідно до стандартів. Реалізацію держаної політики на території громади забезпечують: ЦНАП, Служба у справах дітей Дубівської селищної ради, відділ соціального захисту населення Дубівської селищної ради, центр надання соціальних послуг Дубівської селищної ради. Також на території громади діють відділення Тячівського управління соціального захисту населення, відділ обласного центру реабілітації дітей-інвалідів та Тячівський районний центр зайнятості населення адмінбудинок смт Дубове.

Відповідно до Закону України «Про адміністративні послуги» з метою спрощення процедур надання адміністративних послуг та підвищення їх якості, створення зручних умов для громадян та суб'єктів господарювання при отриманні адміністративних послуг, створений сучасний ЦНАП, який відповідає європейським стандартам у форматі «відкритий простір».

В ЦНАПі за принципом “єдиного вікна” надається понад 120 адміністративних послуг. У приміщенні Центру працює співробітник пенсійного фонду, який приймає документи для призначення пенсії та надає консультації (3 пенсійні послуги). Утворено віддалені робочі місця в селах Калини та Красна, покладені обов’язки адміністратора на старост, де надаються найбільш популярні послуги (64 адміністративні послуги).

15 березня 2021 року ЦНАП розпочав свою роботу.

Тячівське УСЗН надає близько 70 послуг, серед яких: надання допомоги при народженні дитини, надання допомоги на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування, надання допомоги на дітей одиноким матерям,, надання державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім’ям, надання державної соціальної допомоги інвалідам з дитинства і дітям-інвалідам, надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, твердого та рідкого пічного побутового палива тощо.

Тячівський районний центр зайнятості адмінбудинок в смт Дубове надає близько 30 послуг, зокрема, інформування про стан, основні тенденції та процеси на локальному ринку праці, інформування роботодавців про осіб, які шукають роботу шляхом розміщення відомостей про них (без наведення прізвищ) на спеціальних стендах у секторі по роботі з роботодавцями, вивчення потреб роботодавця та надання допомоги щодо укомплектування підприємств персоналом., професійне навчання безробітних на замовлення роботодавців під конкретні робочі місця як у навчальних закладах, так і безпосередньо на виробництві, проведення семінарів для керівників підприємств та представників кадрових служб, розміщення в центрах зайнятості у

паспортах ПОУ відомостей про підприємства, їх історію, продукцію, що вони випускають, соціально-економічне становище, інформації про вакансії тощо.

Відділ обласного центру реабілітації дітей-інвалідів відкрито в 2016 році в селищі Дубове. Ініціював його створення керівник МСРЦ «Дорога життя» Олег Кириленко.

Соціально-правовий захист прав дитини забезпечується Службою у справах дітей Дубівської селищної ради. Служба у справах дітей діє відповідно до повноважень наданих ст.4 Закону України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», є юридичною особою. Штатна чисельність служби у справах дітей становить 1 особа.

Служба у справах дітей працює над реалізацією державної політики з питань соціального захисту дітей, запобігання дитячій бездоглядності та безпритульності, підтримки форм сімейного виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; забезпечення контролю за дотриманням вимог чинного законодавства у сфері захисту прав дітей; підвищення рівня правової культури територіальної громади у сфері охорони дитинства. З цією метою організовували розробку і здійснення на території Дубівської ТГ заходів, спрямованих на поліпшення становища дітей, їх фізичного, інтелектуального і духовного розвитку, запобігання дитячій бездоглядності та безпритульності, вчиненню ними правопорушень.

Одним із напрямків соціально-економічного розвитку громади є соціальний захист населення, надання соціальних послуг відповідно до стандартів. Реалізацію держаної політики на території громади забезпечує відділ соціального захисту населення Дубівської селищної ради, який здійснює прийняття від суб'єктів звернень документів, які необхідні для надання соціальних послуг.

Також у громаді діє Центр надання соціальних послуг, який надає наступні види соціальних послуг: соціальний супровід сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах; консультування; соціальна профілактика; супровід під час інклюзивного навчання; інформування.

Безпека в громаді

На території громади діє пункт 8-ї ДПРЧ Управління ДСНС України у Закарпатській області, а також Дубівське відділення поліції Тячівського відділу поліції та поліцейська станція.

Енергетична інфраструктура

Дубівська селищна територіальна громада активно впроваджує інноваційні рішення у сфері енергозабезпечення.

Одним із досягнень є встановлення сонячних панелей на даху будівлі Дубівської селищної ради у 2023 році та встановлення сонячних панелей у КНП «Дубівська лікарня» у 2024 році, що сприяє підвищенню енергоефективності й використанню відновлюваних джерел енергії. Це лише початок запровадження більш стійких енергетичних рішень для громади.

У селі Красна функціонує міні-ГЕС, яка використовує потенціал гірської річки Красношурка для генерації електроенергії. Водночас громада планує подальші інвестиції в розвиток відновлюваних джерел енергії, зокрема розглядаються можливості встановлення додаткових сонячних панелей на інших об'єктах інфраструктури, що дозволить зменшити залежність від викопного палива та підвищити стійкість енергозабезпечення.

Туристично-рекреаційна сфера громади

У Дубівській селищній територіальній громаді є унікальні можливості для розвитку туристичної й рекреаційної інфраструктури, що пов'язано з наявністю пам'яток архітектури, історії, культури, природи.

У громаді створюються умови для відпочинку подорожуючих. Є два готелі та з десяток садиб. Місцеві підприємці займаються розведенням риби, одне з форельних господарств «Гірська форель» на своїй території створило куток дикої природи. Також тут знаходиться пам'ятник Григору Пинті.

У Дубовому бере початок популярний туристичний маршрут на гору Апецька (1511 м). До туристичних магнітів громади належить церква Успіння Присвятої Богородиці у селі Красна, де зберігся унікальний іконостас, створений Ігнатом Рошкевичем. Також на території села є упорядковане фронтове поховання часів Першої світової війни, а у смт. Дубовому – єврейське кладовище.

У селі Калини діє етнографічний музей «Калинка», на базі Дубівського ліцею облаштована кімната-музей письменника, лауреата Шевченківської премії Івана Чендея, а у Калинівському ліцеї діє музей старожитностей.

У громаді розвинутий зелений туризм, є понад 15 садиб. Узимку любителі активного відпочинку можуть покататися на гірських лижах. Такі послуги надає турбаза «Великий», що діє у Калинах. На території с. Красна є 4 мінеральні джерела, які містять до 20 життєвонеобхідних для здоров'я людини мікроелементів. Найпопулярніші джерела знаходиться в урочищі Підчос та в урочищі Бесарабик (Красношурка). Проводять у громаді й етнографічні фестивалі на кшталт «Яфина-фест», велозабіг «Пий буркут – крути педалі» тощо.

Структура економіки громади

Ситуація на ринку праці протягом останніх років визначалась загальним соціально-економічним станом та формувалась під впливом як загальнодержавних, так і регіональних тенденцій розвитку. Не останню роль відіграла війна. Проблеми безробіття супроводжуються збільшенням тіньової зайнятості, низьким рівнем розвитку малого бізнесу та підприємницької діяльності, ряд ФОПів та ТОВ припиняють свою діяльність через складні умови ведення бізнесу: погіршення логістики, неможливість реалізовувати свою продукцію. Відтак, йде скорочення постійних робочих місць, що призводить до зниження трудової активності, збільшується міграція за кордон у пошуках робочих місць, а також проблема молодіжного безробіття, молодь без досвіду роботи зазнає найбільших труднощів у пошуку роботи, особливо офіційного працевлаштування. З такими ж труднощами зустрічаються й ВПО, які або продовжують працювати дистанційно, або й зовсім втратили роботу через бойові дії.

За кількістю суб'єктів господарювання найбільша кількість СГД представлена в сфері торгівлі та послуг, а саме: ***245*** суб'єктів торгівлі, в тому числі: продовольчі магазини – ***90,*** непродовольчі – ***95***, роздрібна торгівля з лотків на ринках – ***32***, оптова торгівля деревиною – ***18,*** кіоски – ***10*** та ***51*** суб'єкт ресторанного господарства, зокрема: ресторани – ***5***, діяльність ресторанів надання послуг мобільного харчування ***- 12,*** кафе – ***29***, піцерія – ***2***, кав'ярні – ***3***.

Ринкова інфраструктура представлена ***2*** ринками в селищі Дубове на понад ***500*** торгових місць.

Об'єктів сфери послуг понад ***50***, в тому числі салонів краси та перукарень – ***7***, фотосалонів - ***1***; об'єктів з ремонту та обслуговування автомобілів – ***8***; геодезичні послуги надає ТОВ «Дубове-Земля Карпат».

Послуги туризму надає кемпінг «На небі», ***15*** підприємців здійснюють перевезення пасажирів, ***14*** підприємців займаються вантажним автомобільним транспортом та інші послуги (діяльність у сфері права, у сфері архітектури, послуги перекладу, надання житла в оренду тощо).

Екологічне управління та моніторинг

Суб'єктами системи обласного екологічного моніторингу є спеціально уповноважені органи міністерств й відомств, управління обласної державної адміністрації, підприємства, установи та організації, які відповідно своїй компетенції здійснюють спостереження за станом компонентів довкілля.

Моніторинг довкілля на території області реалізується через декілька незалежних відомчих систем спостережень. Моніторингові спостереження здійснюються суб'єктами екологічного моніторингу за їх відомчими програмами і планами робіт відповідно до функціональних завдань (таблиця 43).

Регулярно виконуються роботи із підтримки модулів геоінформаційних систем «Моніторинг поверхневих вод», «Природно-заповідний фонд», «Біотопи (оселища)» як складових веб-інструменту моніторингу довкілля Закарпатської області. З даними модулями можна ознайомитися на сайті інформаційно-аналітичної системи моніторингу довкілля в Закарпатській області за веб-адресою: ecozakarpat.net.ua.

Департамент екології та природних ресурсів Закарпатської обласної державної адміністрації (уповноважений територіальний орган) здійснював оцінку впливу на довкілля видів планованої діяльності та об'єктів, які віднесені до другої категорії (частина 3 статті 3 Закону).

Протягом 2022 року розглянуто 63 повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля (далі – ОВД) внесених суб'єктами господарювання до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля з яких 14 було відхилено в зв'язку з не врахуванням вимог нормативно-правових актів, що регулюють питання оцінки впливу на довкілля планової діяльності.

Надано 32 висновки оцінки впливу на довкілля планової діяльності планованої діяльності в т. ч. 29 висновків оцінки впливу на довкілля якими визнано допустимість планової діяльності та 3 висновки яким визнано їх недопустимість.

Таблиця 27. Система моніторингу стану довкілля в Закарпатській області[29]

Суб'єкти моніторингу довкілля	Кількість точок спостережень, од.						
	Атмосферне повітря	Стаціонарні джерела викидів в атмосферне повітря	Поверхневі води	Джерела скидів зворотних вод у поверхневі води	Підземні води	Джерела скидів зворотних вод у глибокі підземні водоносні горизонти	Ґрунти
Державна екологічна інспекція у Закарпатській області	-	-	12	-	-	-	-
Басейнове управління водних ресурсів ріки Тиса	-	-	32	-	-	-	-
Головне управління Держспоживслужби України у Закарпатській області	46	-	63	-	95	-	338
Закарпатській обласний державний проектно- технологічний центр охорони родючості ґрунтів і якості продукції	-	-	-	-	-	-	24
Закарпатський обласний центр з гідрометеорології	10	-	-	-	-	-	-

У випадку, якщо Стратегію розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року та План заходів на 2026– 2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року не буде затверджено, рівень ризику погіршення екологічної ситуації в громаді та його негативного впливу на здоров'я населення може зрости. Водночас не затвердження Стратегії розвитку громади 2027 спричинить не вирішення низки проблем, які б дозволили знизити ймовірність настання цих ризиків, а поступальний рух у напрямку сталого розвитку та підвищення рівня екологічної безпеки навколишнього природного середовища, умов життєдіяльності та здоров'я населення буде припинено. Зокрема:

- не розвиватиметься система роздільного сортування відходів на території громади;
- екологічна освіченість населення громади залишатиметься на низькому рівні, як наслідок може зрости негативний вплив на довкілля;
- може зрости забруднення ґрунтів та довкілля через появу несанкціонованих сміттєзвалищ та недосконалу систему управління відходами;
- зберігатиметься значна амортизація об'єктів житлово-комунальної інфраструктури, що не будуть модернізовані. Як наслідок, зростатиме забруднення поверхневих вод;
- зростуть ризики негативного впливу природних катаклізмів (повеней, паводків, підтоплень, селей, зсувів тощо) на території громади;
- інерційний розвиток закладів охорони здоров'я спричинить до неефективного функціонування системи охорони здоров'я в громаді;

[29] Департамент екології та природних ресурсів Закарпатської ОДА. Доповідь про стан навколишнього природного середовища Закарпатської області за 2022 рік. https://ecozakarpat.gov.ua/?page_id=308

- низькою залишатиметься енергоефективність комунальних будівель, повільно впроваджуватиметься система муніципального енергетичного менеджменту, енергомоніторингу та енергетичного планування, що і далі спричинятиме до забруднення атмосферного повітря;
- погіршуватиметься якість дорожнього покриття та дорожньої інфраструктури доріг загального користування місцевого значення, на цьому фоні зростатиме негативний вплив транспорту на атмосферне повітря і здоров'я населення;
- на низькому рівні залишатиметься доступність інфраструктури громади для маломобільних груп населення.

В разі неприйняття Стратегії розвитку громади 2027, інерційний характер розвитку ситуації в економіці та соціальному житті громади спричинятиме накопичення екологічних проблем, що можуть у підсумку стати причиною появи негативних наслідків дії загроз техногенного характеру. Може виникнути кумулятивний ефект з проблем, що загострить екологічну ситуацію в громаді.

3. Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу

Розвиток людського потенціалу громади, підтримка економічної діяльності в громаді, в т. ч. у сфері туризму, розвиток транспортно-логістичної та енергетичної інфраструктури відбуватиметься в поєднанні із зусиллями, спрямованими на запобігання та пом'якшення несприятливого впливу на довкілля.

Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, в межах території громади наведена у розділі 2 цього звіту.

У Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року та Плану заходів на 2026 – 2027 роки з її реалізації не проведено поділу, конкретизації та локалізації територій громади, в межах яких будуть реалізуватися ті чи інші заходи. Конкретні заходи та проєкти, які реалізуватимуться для досягнення цілей та виконання завдань Стратегії та Плану, у разі необхідності, якщо це передбачено чинним законодавством, будуть проходити процедуру стратегічної екологічної оцінки чи оцінки впливу на довкілля.

Водночас для оцінки потенційного впливу реалізації завдань Стратегії та Плану на довкілля та здоров'я населення громади (в розрізі компонентів довкілля), пропонується умовний поділ території громади на: території житлової та нежитлової забудови; землі промисловості (території, на яких розташовані промислові підприємства, в т. ч. підприємства переробки с/г продукції); автомобільні дороги та прилеглі території (до 1 км); землі сільськогосподарського призначення; заліснені території.

У таблиці 28 наведено можливий вплив завдань Стратегії розвитку громади 2027 та Плану заходів з її реалізації на стан довкілля на територіях, які ймовірно відчують такий вплив, у розрізі означених вище територій та компонентів довкілля (клімат і атмосферне повітря, водні ресурси, земельні ресурси та ґрунти, біорізноманіття та природоохоронні території, образ ландшафту, здоров'я населення).

Таблиця 28. Вплив цілей Стратегії та Плану на компоненти довкілля

Території	Компоненти довкілля, що зазнають впливу					
	Клімат і атмосферне повітря	Водні ресурси	Земельні ресурси та ґрунти	Біорізноманіття та природоохоронні території	Образ ландшафту	Здоров'я населення
Території житлової та нежитлової забудови	-/+	-/+	-	0	-	+
Землі промисловості (території, на яких розташовані промислові підприємства, в т. ч. підприємства переробки с/г продукції);	+	0	-	0	0	0
Автомобільні дороги та прилеглі території (до 1 км)	-/+	-/0	-/+	-/+	-	+
Землі сільськогосподарського призначення	0	+	+	+	0	+
Заліснені території	+	+	+	+	0	+

Де: (--) – сильний довгостроковий або постійний негативний вплив, (-) – незначний тимчасовий короткостроковий негативний вплив, (0) – нейтральний вплив, (+) – позитивний вплив.

Стратегія та План спрямовані на економічний і соціальний розвиток громади, а також на мінімізацію ймовірних негативних природних та антропогенних впливів на довкілля.

Впливи на довкілля та умови життєдіяльності населення можливо очікувати при реалізації скерованих на досягнення оперативних та стратегічних цілей Стратегії розвитку громади та Плану заходів з її реалізації завдань, які будуть виконуватися із використанням будівельної техніки на території житлової та нежитлової забудови, землях промисловості (територіях, на яких розташовані промислові підприємства, в т. ч. підприємства переробки с/г продукції), на територіях, де пролягають автомобільні дороги та прилеглих до них територіях (до 1 км). При цьому очікуються короткочасні тимчасові незначні негативні впливи на стан атмосферного повітря, водні об'єкти, ґрунти, шумове навантаження, а подекуди й незначний вплив на образ ландшафту. Серед таких завдань:

- формування ефективної системи консультацій мешканців громади у започаткуванні підприємництва, фермерства та власної справи;
- просуванню продукції підприємців, що базується на місцевих традиціях та локальній ідентичності;
- забезпечення просування туристичної пропозиції громади на національний та зовнішні ринки;
- забезпечення просування позитивного іміджу громади на національному та міжнародному рівнях;
- розширення та модернізація туристичних пропозицій і локальних продукцій;
- планомірний розвиток інфраструктури туристично-оздоровчих зон і об'єктів;
- сприяння розвитку відновлюваної енергетики через залучення інвестицій у будівництво об'єктів ВДЕ;
- забезпечення покращення технічного стану будівель закладів освіти, закладів охорони здоров'я в громаді;
- створення безбар'єрного середовища;
- забезпечення підтримки розвитку культури та згуртованості громади;
- формування системи ефективного **управління ТПВ** у громаді;
- якісне покращення стану внутрішніх доріг населених пунктів громади та мостів;
- сприяння раціональному лісо- і природокористуванню та розширенню екосистемних послуг на природних територіях громади;
- формування системи ефективного **управління** ТПВ у громаді;
- формування системи заходів і дій з адаптації громади до змін клімату та зниження ризиків природних та техногенних катастроф (повеней);
- створення системи енергоменеджменту і енергомоніторингу споживання теплової і електроенергії у бюджетній та комунальній сферах громади;
- забезпечення зростання частки відновних джерел енергії (ВДЕ) у структурі енергетики громади через стимулювання інвестицій у ГЕС, вітрову та сонячну енергетику;
- зростання енергоефективності та енергоощадності в муніципальній енергетиці громади.

Компоненти довкілля на територіях земель сільськогосподарського призначення можуть зазнати тимчасового короткострокового негативного впливу під час реалізації завдань Стратегії та Плану, пов'язаних із збільшенням внутрішньої переробки сільськогосподарської продукції, локального виробництва. Проте цей негативний вплив може бути компенсований через підтримку розвитку рослинництва із застосуванням інноваційних технологій вирощування рослин, зокрема через формування культури виробництва та споживання продукції органічного сільського господарства, сприяння науковим дослідженням, навчанню і консультуванню агровиробників з питань органічного сільського господарства тощо.

Компоненти довкілля – ґрунти, підземні води, ландшафти, біорізноманіття – на територіях житлової та нежитлової забудови, зокрема у гірській місцевості, землі промисловості та деякі інші, на яких матимуть місце природні катаклізми (повені, паводки, підтоплення, селі, зсуви тощо), можуть зазнати тимчасового короткострокового негативного впливу важкого спеціалізованого автотранспорту під час усунення наслідків цих катаклізмів (відновлення підтопленої інфраструктури та комунікацій, розчищення та ремонт автошляхів тощо), а також в разі будівництва / реконструкції дамб для берегоукріплення річок.

Компоненти довкілля на заліснених територіях можуть зазначати тимчасового короткострокового негативного впливу під час розвиток туристичної та оздоровчої інфраструктури (зокрема модернізації/реконструкції будівель санаторіїв, розташованих поблизу таких територій). Водночас як компенсація такого впливу у Стратегії та Плані передбачено сприяння покращенню екологічного стану рекреаційних зон та водних об'єктів.

Загалом для підтримання належного стану атмосферного повітря на території громади необхідне чітке дотримання вимог природоохоронного законодавства. Компенсаційними заходами негативного впливу на атмосферне повітря, які з-поміж іншого передбачені в Стратегії та Плані, є стимулювання ВДЕ в сфері генерації енергії, підтримка впровадження енергозбереження та енергоефективності, розвиток екологічної мережі, формування еколого-орієнтованого багатофункціонального наближеного до природи лісівництва та захист лісів від впливу кліматичних змін.

Основний негативний вплив на ґрунти на вищевизначених територіях відбувається при підготовці території для будівництва будівель та споруд. Він обумовлений виїмкою ґрунту при влаштуванні підземних конструкцій будівель, автошляхових покриттів, прокладання підземних мереж, відведення поверхневих стічних вод, а також родючого ґрунту для озеленення території.

Вплив на ґрунти від утворених в процесі планованої діяльності відходів не відбуватиметься, оскільки передбачається удосконалення роботи з управління відходами.

Автомобільний транспорт, який проїжджає автошляхами на території громади, окрім викидів забруднюючих речовин в атмосферу, спричиняє також акустичне забруднення, яке є одним з чинників розвитку серцево-судинних захворювань (що є основною причиною смертності населення). Особливо уражені шумовим забрудненням території населених пунктів, через які проходять магістральні автошляхи, і на яких наявні ділянки житлової забудови незахищеної або недостатньо захищеної шумоізолюючими засобами – зеленими насадженнями чи шумозахисними екранами. Відтак розвиток лісозахисних смуг та розробка містобудівної документації громади, а також іншої планувальної документації відповідно до змін екологічного і природоохоронного

законодавства та потреб громади сприятиме мінімізації вищезазначених негативних впливів на довкілля, зокрема атмосферне повітря.

Територія Дубівської громади знаходиться в межах території Смарагдової мережі України у Закарпатській області – UA0000259 Східний Свидовець. Існує необхідність забезпечення збереження відповідних видів флори і фауни та типів природних оселищ, зокрема включених до Резолюції 6 та Резолюції 4 Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернська конвенція).

«Східний Свидовець» охоплює високогір'я масиву Свидовець, букові праліси та річку Тересва, захищаючи 24 типи оселищ та рідкісні види флори/фауни.

Розташування: Рахівський та Тячівський райони, охоплює частину масиву Свидовець та прибережні смуги річок Тересва, Брустурянка і Мокрянка.

Біорізноманіття: Містить червонокнижні лишайники (лобарії), гриби (геріцій коралоподібний) та унікальні карпатські праліси.

Річка Тересва: Є еталоном гірських річкових екосистем, де нерестяться 12 видів риб, занесених до Червоної книги України.

Екологічні загрози: Територія перебуває під загрозою через плани будівництва каскаду ГЕС на р. Тересва та інфраструктури для курорту.

Східний Свидовець є ключовою природоохоронною ділянкою, що забезпечує збереження екосистем, які не представлені в інших заповідниках

Оцінка ризиків:

1. Вирубка лісів, на території Смарагдової мережі становить особливо велику загрозу, оскільки ці ділянки мають високу природоохоронну цінність і є середовищем існування багатьох рідкісних видів флори та фауни, що охороняються на європейському рівні. Знищення лісових масивів призводить до втрати біорізноманіття, порушення структури цінних оселищ, деградації ґрунтів та змін гідрологічного режиму. Такі дії суперечать принципам збереження природного балансу та можуть мати незворотні наслідки для екосистем регіону. Окрім екологічної шкоди, вирубка негативно впливає на рекреаційний потенціал території та якість життя місцевих громад, які залежать від лісів як джерела ресурсів і стабільного мікроклімату.
2. Незаконна або надмірна рекреація, зокрема розвиток туристичних об'єктів без врахування екологічної вразливості території. Будівництво доріг, готелів, паркінгів чи канатних доріг на високогірних ділянках спричиняє руйнування ґрунтового покриву, активізацію ерозійних процесів та зсувів. Крім того, техніка та масове пересування туристів можуть завдавати шкоди водним джерелам, болотам та струмкам, змінюючи їх природний гідрологічний режим. Ще однією проблемою є забруднення території побутовими відходами, особливо в місцях масового відпочинку. Через відсутність відповідної інфраструктури для збору та утилізації сміття ці відходи можуть залишатися в природі на тривалий час, шкодячи тваринам і рослинності. Не менш важливим є шумове та світлове забруднення, яке виникає внаслідок проведення масових заходів, руху транспорту або роботи туристичних об'єктів. Це може негативно впливати на поведінку диких тварин, порушувати їхню активність, розмноження та харчування. Таким чином, безконтрольний розвиток туризму на території Східного Свидовця несе загрозу екосистемам, які мають високу природоохоронну цінність, і може призвести до незворотних змін у довкіллі.
3. Будівництво ГЕС на р. Тересва, що протікає через територію Смарагдової мережі.

Потенційні загрози від цієї діяльності:

- зміна гідрологічного режиму, що порушує екосистемні функції водно-болотних угідь та річкових оселищ;
- фрагментація водних біотопів і порушення міграційних шляхів видів риб і амфібій;
- шумове та фізичне порушення середовищ існування під час будівництва;
- деградація рідкісних оселищ у прибережних зонах;
- ризик забруднення води під час робіт та експлуатації.

Переважна більшість завдань Стратегії та Плану зорієнтовані на забезпечення в середньо- та довгостроковому періоді позитивного впливу на довкілля та здоров'я населення (детально розглянуто в розділі 6 цього Звіту).

4. Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом

Основні екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, в розрізі компонентів довкілля, їх характеристика та основні завдання (можливі сфери їх реалізації), визначені Стратегією розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року та Плану заходів на 2026 – 2027 роки із реалізації Стратегії Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року (далі Стратегія та План), виконання яких пов'язано з даними проблемами (може мати тимчасовий короткостроковий негативний вплив на компоненти довкілля під час їх реалізації), наведено *у* таблиці 29.

Таблиця 29. Ключові потенційні екологічні проблеми і ризики та їхні зв'язки зі Стратегією розвитку громади та Плану заходів на 2026 – 2027 роки

Основні проблеми	Характеристика ризиків	Територіальна прив'язка	Завдання (можливі сфери їх реалізації, визначені Стратегією 2027
Забруднення атмосферного повітря	Викиди забруднюючих речовин стаціонарними та пересувними джерелами забруднення	Міста, ділянки промислового призначення, автошляхи	формування ефективної системи консультацій мешканців громади у започаткуванні підприємництва, фермерства та власної справи; просування продукції підприємців, що базується на місцевих традиціях та локальній ідентичності; просування позитивного іміджу громади на національному та міжнародному рівнях; розвиток інфраструктури туристично-оздоровчих зон і об'єктів; забезпечення покращення технічного стану будівель закладів освіти, закладів охорони здоров'я в громаді;
Забруднення водного басейну (як поверхневих, так і підземних вод)	Скид поверхневого стоку, що формується на території громади без очистки, та недостатня якість очищення стічних вод на очисних спорудах; забруднення поверхневих вод внаслідок природних катаклізмів	Водні об'єкти, розташовані поблизу житлової та промислової забудови; територія прибережних захисних смуг	
Деградація та забруднення ґрунтів	Небезпечні екзогенні геологічні процеси; забруднення об'єктами промисловості та сільського господарства	Гірські території; території промислового призначення; території під землями сільськогосподарського призначення	сприяння раціональному лісо- і природокористуванню та розширенню екосистемних послуг на природних територіях громади; формування системи ефективного управління ТПВ у громаді; формування системи заходів і дій з адаптації громади до змін клімату та зниження ризиків природних та техногенних катастроф (повеней); створення системи енергоменеджменту і енергомоніторингу споживання теплової і електроенергії у бюджетній та комунальній сферах громади; забезпечення зростання частки відновних джерел енергії (ВДЕ) у структурі енергетики громади через стимулювання інвестицій у ГЕС, вітрову та сонячну енергетику;

Основні проблеми	Характеристика ризиків	Територіальна прив'язка	Завдання (можливі сфери їх реалізації, визначені Стратегією 2027
			зростання енергоефективності та енергоощадності в муніципальній енергетиці громади.
Загрози використання надр	Промислове видобування мінеральних ресурсів	Рекреаційні зони на території громади території промислового призначення	Розвиток інфраструктури туристично-оздоровчих зон і об'єктів; просування туристичної пропозиції громади на національний та зовнішні ринки
Загрози біорізноманіттю та природо-охоронним територіям	Антропогенний вплив (туризм, збір рідкісних рослин, вирубка лісу тощо); поширення інвазійних видів рослин	Заліснені території; національні природні парки (НПП «Синевір»)	
Загрози рекреаційним зонам та культурній спадщині	Туристичне навантаження	Заліснені території	
Недосконала система управління відходами	Низька ефективність системи управління відходами, зокрема відсутність потужностей з утилізації побутових відходів, слабо розвинена система роздільного сортування відходів	Територія поблизу сміттєзвалищ; гірські території; території за межами населених пунктів, де утворюються стихійні сміттєзвалища	Термомодернізація будівель; благоустрій сільських та гірських населених пунктів; будівництво та реконструкція об'єктів інфраструктури
Загрози здоров'ю населення	Забруднення атмосферного повітря, переважно викидами забруднюючих речовин від автотранспорту; відсутність централізованого водопостачання; загрози здоров'ю, пов'язані з війною; захворюваність населення громади	Території уздовж магістральних автошляхів; території прилеглі до виробничих площ; території населених пунктів (особливо у сільській місцевості) не забезпечені централізованими мережами водопостачання гірські населені пункти	Забезпечення якісного покращення стану внутрішніх доріг населених пунктів громади та мостів, Модернізація спортивної інфраструктури у громаді

Нижче наведено характерні екологічні проблеми громади в розрізі компонентів довкілля.

Забруднення атмосферного повітря та зміна клімату. Високий рівень забруднення атмосферного повітря в громаді спричинений, головним чином, викидами двигунів внутрішнього згоряння автотранспорту, що обумовлено збільшенням кількості застарілого автотранспорту із значним ступенем амортизації серед населення країни в цілому. Відтак концентрація великої кількості транспортних засобів на порівняно обмеженій території громади істотно впливає на стан забруднення атмосферного повітря і, за певних умов, призводить до сильного негативного впливу

транспорту на довкілля, зокрема збільшення концентрацій шкідливих викидів на перехрестях внаслідок різкого викиду відпрацьованих газів автомобілів при нестаціонарній роботі двигуна в режимах гальмування/розгону та зупинках біля світлофору.

Також причинами незадовільного, а часто і небезпечний стан атмосферного повітря в населених пунктах громади є: невідповідність комунальної інфраструктури вимогам сьогодення, у т. ч. через значний наплив внутрішньо переміщених осіб та туристів; неефективна робота застарілого газоочисного обладнання на промислових підприємствах тощо.

Водночас джерелом появи шкідливих короткострокових тимчасових викидів в атмосферне повітря можуть стати будівельні та ремонтні роботи, пов'язані з розвитком транспортної та інженерної інфраструктури з огляду на залучення важкого спеціалізованого автотранспорту.

Забруднення водних об'єктів. Найбільшими забруднювачами поверхневих водойм в громаді є об'єкти житлово-комунальних підприємств. Усі існуючі каналізаційні очисні споруди комунальних підприємств потребують реконструкції та збільшення пропускної спроможності за рахунок впровадження передових технологій очищення стічних вод. Проблеми поглиблюються у період війни через значне додаткове навантаження на сферу житлово-комунального господарство, у зв'язку з розміщенням релокованих підприємств, прийняттям та розміщення внутрішньо переміщених осіб, туристів, будівництвом як модульних містечок для внутрішньо переміщених осіб, так і нової багатоповерхової та приватної житлової забудови.

Відсутність системи централізованого водовідведення та очистки стічних вод призводить до виникнення загрози забруднення підземних вод та відкритих водотоків, як джерел для забезпечення питного водопостачання.

Також у населених пунктах та на прилеглих до них територіях проводиться подальша забудова (будівництво житлових та громадських будівель) без вирішення питання розвитку інженерних комунікацій та об'єктів комунальної інфраструктури (систем централізованого водопостачання та централізованого водовідведення з будівництвом як водопровідних, так і каналізаційних очисних споруд), як це повинно бути передбачено генеральними планами та детальними планами територій.

Загрози земельним ресурсам і ґрунтам. Особливості геологічної будови території громади зумовлюють широкий розвиток в її межах, а саме в гірській частині, небезпечних екзогенних геологічних процесів (НЕГП), які мають вплив на ґрунти. Сходження селевого потоку спричиняє забруднення грубоуламковим та глинистим матеріалом.

Основною причиною масової активізації ЕГП є кліматичний фактор, в першу чергу підвищена кількість дощових опадів і швидке сніготанення, що призводить до перезволоження ґрунтів і виникнення повеней.

Забруднення ґрунтів можуть спричиняти промислові підприємства із застарілим пилоочисним обладнанням внаслідок осідання забруднюючих речовин на поверхню ґрунтів.

Також ризиками забруднення ґрунтів може стати і нераціональне використання пестицидів та хімічних добрив в сільськогосподарських підприємствах на території громади. В місцях зберігання контейнерів із пестицидами мають місце різкі запахи речовин, що негативно впливає на здоров'я мешканців даних населених пунктів та містить небезпеку для навколишнього природного середовища. Так, в с. Рокосово Хустського району зберігається забруднений пестицидами ґрунт.

Загрози надрам. Прояви НЕГП на території громади – зсуви, підтоплення, карст, селенебезпечні водотоки, осідання земної поверхні над гірничими виробками тощо – чинять загрозу надрам у.

Головними чинниками загрозами техногенного характеру для надр є високий рівень виробленості родовищ, нераціональне використання мінеральних вод внаслідок значного напливу туристів тощо. В результаті це може стати причиною порушення екосистем.

Загрози біорізноманіттю та природоохоронним територіям. Серед загрози та впливів антропогенних чинників на структурні елементи екомережі, біологічне та ландшафтне різноманіття можна назвати: 1) на глобальному рівні: глобальні кліматичні зміни; кислотні атмосферні опади; транскордонне перенесення забруднюючих речовин; 2) на локальному рівні: урбанізація прилеглих територій; порушення природоохоронного законодавства, а саме самовільні рубки, браконьєрство, збір лікарських і декоративних рослин, які занесені до Червоної книги України, незаконна забудова, влаштування незаконних туристичних стоянок тощо; надмірна заготівля дикорастучих ягід і грибів, а також лікарської сировини; деградація лучних екосистем внаслідок демутаційних сукцесій, меліоративних робіт радянської доби, занепаду традиційного господарювання.

Сучасну загрозу становить щорічне збільшення рекреаційного навантаження, в першу чергу автомобільний і з використанням мотоциклів та квадроциклів. Такий вплив людини особливо відчутний на рослинний покрив високогірного поясу Українських Карпат поблизу основних туристичних маршрутів. В результаті зростаючого туристичного навантаження відбувається витоптування рослинного покриву, зривання квітучих видів, розведення вогнищ і встановлення наметів у несанкціонованих місцях, засмічення, забруднення водотоків, тощо. Зменшення чисельних локалітетів рідкісних видів рослин, рослинних угруповань спостерігається на схилах та привершинних ділянках найвищих гір Українських Карпат.

Серед антропогенних чинників найбільшу сучасну загрозу становить збір рідкісних лікарських видів рослин місцевим населенням. Такий вплив спостерігаєтьсчя на популяції родіоли рожевої (Rhodiola rozea), тирличу жовтого (Gentiana lutea), арніки гірської (Arnica montana).

Вирубка лісів на прилеглих до Карпатського біосферного заповідника територіях безпосередньо впливає на такі рідкісні лісові види, як Erytronium dens-canis, Galanthus nivalis, Atropa belladonna, Lilium martagon. Суцільна вирубка на ділянках водозбірних басейнів прилеглих до Карпатського біосферного заповідника територій впливає на зміну гідрологічного режиму всієї території, зниження рівня та пересихання природних водотоків, тощо. Спостерігаєтьс зменшення вологолюбних видів, зокрема Narcissus angustifolius та багатьох орхідних. Значна кількість рідкісних видів зростає на луках, де в минулому проводили традиційне господарювання (щорічне сінокосіння і випас худоби). У сучасний період поголів'я худоби у місцевого населення зменшується, припиняється використання лук під сінокоси та випасання на деяких територіях. В результаті цього відбувається поступова заміна лучної рослинності на деревно-чагарникову, що призводить до зменшення місць зростання рідкісних лучних видів рослин: Gymnadcnia conopsea, Dactylorhiza sambucina, Platanthera bifolia, Arnica montana та ін.

Також в громаді простежуються тенденції до збільшення кількості адвентивних видів та розширення місця їх зростання і поширення. Експансія адвентивних видів гальмує процеси

відновлення корінного рослинного покриву, створюючи можливості їх блокування та спричиняє умови до утворення угруповань з домінуванням адвентивних видів. Негативним впливом на тваринний світ є фактор турбування в мисливських угіддях. Найбільшу шкоду фауні завдають собаки (особливо новонародженим особинам та молодняку диких тварин), які супроводжують домашніх тварин під час безсистемного випасу та випалювання сухої рослинності. Негативно на фауну також впливають масові відвідування угідь туристами та населенням в період збору продукції побічного користування (грибів, ягід, дикорастучих плодів, тощо).

Внаслідок впливу антропогенних чинників на структурні елементи екомережі, біологічного та ландшафтного різноманіття відбувається зменшення цілісності природного середовища тобто фрагментація ландшафтів (місць існування тваринного та рослинного світу). Внаслідок фрагментації зменшується чисельність представників тваринного та рослинного світу.

Загрози рекреаційним зонам та культурній спадщині. Основними загрозами рекреаційним зонам є розширення житлової та промислової забудови та недотримання містобудівних норм і обмежень. Також рекреаційні зони можуть зазнавати забруднення і руйнації, спричинених поведінкою туристів (описано вище), через несформованість екологічної культури у більшої частини населення як громади зокрема, так і регіону в цілому.

Недосконала система управління відходами. Для Закарпатської області та громади зокрема характерний низький рівень переробки й утилізації ТПВ та високий показник їх захоронення на полігонах. В області взагалі відсутні потужності з утилізації побутових відходів, слабо розвинена система роздільного сортування відходів. Низька ефективність системи управління відходами, їх захоронення на полігонах та звалищах спричиняє до забруднення ґрунтів фільтраційними стоками звалищ, що призводить до забруднення підземних вод та негативно впливає на здоров'я людей.

Більшість діючих місць видалення відходів в області вичерпали свої потужності (заповнені на 80-85 %), а термін експлуатації сміттєзвалищ м. Виноградова закінчився.

Через гірський характер, високу щільність населення, сусідство з 4 країнами Євросоюзу, єдиний водний басейн р. Тиса, заповідність території, ряд населених пунктів області позбавлені можливості вибору земельних ділянок під сміттєзвалища.

Ще одним негативним чинником системи управління відходами є низький рівень культури населення щодо **управління** відходами. Як наслідок, на території громади постійно утворюються стихійні сміттєзвалища. Водночас система сортування сміття слабо розвинута, а мешканці громади не мають усвідомлення необхідності сортування сміття.

Здоров'я населення. Забруднення компонентів довкілля може бути причиною появи загроз для здоров'я населення. Зокрема, за даними Європейського Бюро ВООЗ, забруднення атмосферного повітря є провокуючою причиною майже 10% всіх випадків респіраторних захворювань серед дітей, 3-7% нових випадків хронічних обструктивних захворювань органів дихання, 3-15% нових випадків бронхіальної астми. Забруднення атмосферного повітря за ступенем хімічної небезпеки для людини посідає перше місце. Проте оцінку можливого негативного впливу атмосферного повітря на стан здоров'я населення навіть окремих регіонів області за даними лабораторій ДУ «Закарпатський ОЦКПХ МОЗ» зробити неможливо, що пов'язане з незначною кількістю для змістовного аналізу даних лабораторних досліджень атмосферного повітря.

Відтак забруднене повітря може бути потенційним чинником найпоширеніших причин передчасної смерті (ішемічною хворобою серця та інсультом), але ці хвороби неспецифічні і можуть бути зумовлені іншими факторами, наприклад, курінням, або професійним впливом, значну роль при цьому може відігравати дія внутрішніх алергенів.

Ризики для здоров'я населення можуть бути пов'язані і з відсутністю належного обліку отруєнь ґрунтів хімічними засобами для рослин – пестицидами, які у 95% потрапляють в організм людини саме через продукти харчування та воду. Як наслідок, токсичність пестицидів може спричинити канцерогенний або мутагенний ефект, дію на дихальну, ендокринну, імунну, нервову системи.

На стан здоров'я населення може негативно впливати і близькість проживання біля сміттєзвалищ. За даними Національної академії медичних наук України, аналіз захворюваності населення прилеглих до сміттєзвалищ населених пунктів показав, що при зменшенні відстані від сміттєзвалища з 900 до 500 м спостерігається зростання у 1,4 раз частоти патології серцево-судинної системи; у 1,7 рази – патології нервової системи; майже у 2 рази – інфекційної патології.

Відтак переповнені сміттєзвалища є суттєвою загрозою для здоров'я населення, яке проживає на прилеглих територіях.

Інерційний розвиток закладів охорони здоров'я та обмежений доступ до них, зокрема у гірській місцевості, формує ризик несвоєчасного та неповного обсягу отримання необхідної медичної допомоги, що може стати причиною погіршення стану здоров'я населення громади.

Водночас прямо пов'язати ті чи інші наслідки для здоров'я населення з впливом конкретних заходів з реалізації Стратегії та Плану 2027 доволі складно (так само, як і навпаки, довести відсутність такого зв'язку), оскільки, вплив на здоров'я часто неспецифічний і носить опосередкований характер, має пролонгований прояв, характеризується наявністю часового лагу між моментом виникнення та проявом наслідків. Можуть спостерігатися кумулятивні ефекти, пов'язані з декількома видами господарської діяльності. Так, наприклад, захворювання дихальної системи можуть бути наслідками впливу як об'єктів житлово-комунального господарства чи транспорту, так і шкідливих звичок людини, на кшталт, паління цигарок.

5. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов’язані із запобіганням негативному впливу на здоров’я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов’язань під час підготовки документа державного планування

Під час підготовки Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року та Плану заходів на 2026 – 2027 роки із реалізації Стратегії Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року було враховано необхідність дотримання зобов’язань у сфері охорони довкілля, визначені правовими актами на міжнародному та державному рівнях.
Україна взяла на себе міжнародні обов’язки у сфері збереження та збалансованого використання біорізноманіття, підписавши понад 50 міжнародних багатосторонніх угод. Серед них:

- Конвенція про біологічне різноманіття, яка була започаткована під час Всесвітньої конференції глав держав та міністрів довкілля у 1992р. в м. Ріо-де-Жанейро (Бразилія) й ратифікована Верховною Радою України 29 листопада 1994 р.;
- Конвенція про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення головним чином як середовище існування водоплавних птахів (Рамсарська конвенція, м. Рамсар, Іран, 1971 р.);
- Конвенція про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі (Бернська конвенція) (Берн, 1979 р.);
- Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин (Бонн, 1979 р.);
- Угоди про збереження кажанів в Європі (1991р.);
- Європейська конвенція про охорону археологічної спадщини (Валлетта, 1992 р.);
- Угода про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (1995 р.);
- Рамкова конвенція ООН про зміну клімату (ратифікована Україною 29 жовтня 1996 р.);
- Конвенція про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер (Гельсінкі, 1992), що є чинною в Україні з 1 липня 1999 р. та інші.

Відповідно до Рамсарської конвенції, стороною якої є Україна, на території держави здійснюються заходи для збереження мігруючих водно-болотних птахів, шляхом виділення певних територій та надання їм охоронного статусу. На території Закарпатської області виділено 6 водно-болотних угідь міжнародного значення («Атак-Боржавське», «Чорне Багно», «Долина нарцисів», «Печера Дружба», Урочище «Озірний-Бребенескул» та «Озеро Синевир»), офіційно визнаних Рамсарською конвенцією.

На виконання Бернської конвенції в Європі створена мережа територій особливого природоохоронного значення – Смарагдова мережа, важливих для збереження біорізноманіття в країнах Європи і деяких країнах Африки. Смарагдова мережа України є українською частиною Смарагдової мережі Європи, яка розробляється з 2009 року. В листопаді 2016 року було затверджено першу версію Смарагдової мережі для України.
Європейський вектор України, відповідно до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (ратифікована із заявою Законом № 1678-VII від 16.09.2014), визначає і орієнтацію на виконання зобов’язань у сфері охорони довкілля, у тому числі пов’язаних

із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлених на міжнародному рівні, зокрема:

- Директивою № 2008/50/ЄС про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи;
- Директивою №2004/107/ЄС щодо миш'яку, кадмію, ртуті, нікелю та поліциклічних ароматичних вуглеводнів у навколишньому повітрі;
- Директивою № 2008/98/ЄС про відходи;
- Директивою № 2000/60/ЄС про встановлення рамок діяльності Співтовариства у сфері водної політики зі змінами і доповненнями, внесеними Рішенням № 2455/2001/ЄС і Директивою 2009/31/ЄС;
- Директивою № 2009/147/ЄС про захист диких птахів;
- Директива № 92/43/ЄС про збереження природного середовища існування, дикої флори та фауни, зі змінами і доповненнями, внесеними Директивами №№ 97/62/ЄС, 2006/105/ЄС та Регламентом (ЄС) № 1882/2003.

Також Стратегія та План громади орієнтуються на дотримання положень документа Європейської Комісії COM/2021/82 final 24/02/2021 «Формування стійкої до клімату Європи – нова стратегія ЄС щодо адаптації до зміни клімату», щодо адаптації до зміни клімату.

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є:

- Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015);
- Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС.

Стратегія та План громади враховує зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, визначені національними нормативно-правовими актами. Зокрема Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII регламентує цілескерованість державної політики у сфері екології на досягнення доброго стану довкілля шляхом запровадження екосистемного підходу до всіх напрямів соціально-економічного розвитку України з метою забезпечення конституційного права кожного громадянина України на чисте та безпечне довкілля, впровадження збалансованого природокористування і збереження та відновлення природних екосистем. Основними засадами державної екологічної політики є:

- збереження такого стану кліматичної системи, який унеможливить підвищення ризиків для здоров'я та благополуччя людей і навколишнього природного середовища;
- досягнення Україною Цілей Сталого Розвитку (ЦСР), які були затверджені на Саміті Організації Об'єднаних Націй зі сталого розвитку у 2015 році;
- сприяння збалансованому (сталому) розвитку шляхом досягнення збалансованості складових розвитку (економічної, екологічної, соціальної), орієнтування на пріоритети збалансованого (сталого) розвитку;

- інтегрування екологічних вимог під час розроблення і затвердження документів державного планування, галузевого (секторального), регіонального та місцевого розвитку та у процесі прийняття рішень про провадження планованої діяльності об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля;
- міжсекторальне партнерство та залучення заінтересованих сторін;
- запобігання виникненню надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру, що передбачає аналіз і прогнозування екологічних ризиків, які ґрунтуються на результатах стратегічної екологічної оцінки, оцінки впливу на довкілля, а також комплексного моніторингу стану навколишнього природного середовища;
- забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, підвищення рівня екологічної безпеки в зоні відчуження;
- забезпечення невідворотності відповідальності за порушення природоохоронного законодавства;
- застосування принципів перестороги, превентивності (запобігання), пріоритетності усунення джерел шкоди довкіллю, «забруднювач платить»;
- відповідальність органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування за доступність, своєчасність і достовірність екологічної інформації;
- стимулювання державою вітчизняних суб'єктів господарювання, які здійснюють скорочення викидів парникових газів, зниження показників енерго- та ресурсоємності, модернізацію виробництва, спрямовану на зменшення негативного впливу на навколишнє природне середовище, у тому числі вдосконалення системи екологічного податку за забруднення довкілля та платежів за використання природних ресурсів;
- упровадження новітніх засобів і форм комунікацій та ефективної інформаційної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Закон № 2697-VIII визначає 5 стратегічних цілей державної екологічної політики (аналіз відповідності стратегічних цілей Стратегії 2027 стратегічним цілям державної екологічної політики наведено в Розділі 1 цього Звіту).

Указом Президента України від 30.09.2019 р. № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» визначено 17 цілей сталого розвитку України до 2030 року (серед яких цілі, скеровані на захист та раціональне поводження з довкіллям), які є орієнтирами для розроблення документів державного планування для забезпечення збалансованості економічного, соціального та екологічного вимірів сталого розвитку України.

Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 року № 1264-XII визначає, що об'єктом охорони і регульованого використання на території України є навколишнє природне середовище як сукупність природних і природно-соціальних умов та процесів, природні ресурси, як залучені в господарський обіг, так і невикористовувані в економіці в даний період (земля, надра, води, атмосферне повітря, ліс та інша рослинність, тваринний світ), ландшафти та інші природні комплекси. Також державній охороні від негативного впливу несприятливої екологічної обстановки підлягають здоров'я і життя людей. Закон означує основні принципи охорони довкілля:

- пріоритетність вимог екологічної безпеки, обов'язковість додержання екологічних нормативів та лімітів використання природних ресурсів при здійсненні господарської, управлінської та іншої діяльності;
- гарантування екологічно безпечного середовища для життя і здоров'я людей;
- запобіжний характер заходів щодо охорони навколишнього природного середовища;
- екологізація матеріального виробництва на основі комплексності рішень у питаннях охорони навколишнього природного середовища, використання та відтворення відновлюваних природних ресурсів, широкого впровадження новітніх технологій;
- збереження просторової та видової різноманітності і цілісності природних об'єктів і комплексів;
- науково обґрунтоване узгодження екологічних, економічних та соціальних інтересів суспільства на основі поєднання міждисциплінарних знань екологічних, соціальних, природничих і технічних наук та прогнозування стану навколишнього природного середовища;
- обов'язковість оцінки впливу на довкілля;
- гласність і демократизм при прийнятті рішень, реалізація яких впливає на стан навколишнього природного середовища, формування у населення екологічного світогляду;
- науково обґрунтоване нормування впливу господарської та іншої діяльності на навколишнє природне середовище;
- безоплатність загального та платність спеціального використання природних ресурсів для господарської діяльності;
- компенсація шкоди, заподіяної порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища;
- вирішення питань охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів з урахуванням ступеня антропогенної зміненості територій, сукупної дії факторів, що негативно впливають на екологічну обстановку;
- поєднання заходів стимулювання і відповідальності у справі охорони навколишнього природного середовища;
- вирішення проблем охорони навколишнього природного середовища на основі широкого міждержавного співробітництва;
- встановлення екологічного податку, рентної плати за спеціальне використання води, рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів, рентної плати за користування надрами відповідно до Податкового кодексу України;
- врахування результатів стратегічної екологічної оцінки.

Під час розробки документів державного планування ці принципи повинні бути враховані. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.05.2017 № 2059-VIII встановлює правові та організаційні засади оцінки будь-яких наслідків планованої діяльності для довкілля, в тому числі наслідків для безпечності життєдіяльності людей та їхнього здоров'я, флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, повітря, води, клімату, ландшафту, природних територій та об'єктів,

історичних пам’яток та інших матеріальних об’єктів чи для сукупності цих факторів, а також наслідків для об’єктів культурної спадщини чи соціально-економічних умов, які є результатом зміни цих факторів. Виконання норм Закону № 2059-VIII спрямоване на запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, охорони довкілля, раціонального використання і відтворення природних ресурсів, у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів.

Закон України «Про природно-заповідний фонд України» від 16.06.1992 р. № 2456-XII регламентує правові основи організації, охорони, ефективного використання природно-заповідного фонду України, відтворення його природних комплексів та об’єктів, які повинні бути враховані при розробці документів державного планування. Законом № 2456-XII визначено, що збереження територій та об’єктів природно-заповідного фонду забезпечується шляхом:

- встановлення заповідного режиму;
- організації систематичних спостережень за станом заповідних природних комплексів та об’єктів;
- проведення комплексних досліджень з метою розробки наукових основ їх збереження та ефективного використання;
- додержання вимог щодо охорони територій та об’єктів природно-заповідного фонду під час здійснення господарської, управлінської та іншої діяльності, розробки проектної і проектно-планувальної документації, землевпорядкування, лісовпорядкування, здійснення оцінки впливу на довкілля;
- запровадження економічних важелів стимулювання їх охорони;
- здійснення державного та громадського контролю за додержанням режиму їх охорони та використання;
- встановлення підвищеної відповідальності за порушення режиму їх охорони та використання, а також за знищення та пошкодження заповідних природних комплексів та об’єктів;
- проведення широкого міжнародного співробітництва у цій сфері;
- проведення інших заходів з метою збереження територій та об’єктів природно-заповідного фонду.

Також території та об’єкти природно-заповідного фонду можуть використовуватися у природоохоронних, науково-дослідних, освітньо-виховних, оздоровчих та інших рекреаційних цілях, а також для потреб моніторингу навколишнього природного середовища.

Правові основи поводження з водними ресурсами визначені Водним кодексом України (від 06.06.95 № 213/95-ВР) та іншими законодавчими актами, що були розроблені для забезпечення збереження, збалансованого й науково обґрунтованого використання та відновлення водних ресурсів, захисту водних ресурсів від забруднення, зараження й виснаження, запобігання та пом’якшення негативного впливу, покращення екологічного стану водних об’єктів і захисту прав водокористувачів.

Найголовнішими питаннями у сфері водопостачання та водовідведення є дозвіл на забір води із джерел водопостачання (дозвіл на спеціальне водокористування) і дозвіл на скидання

очищених та неочищених стічних вод у навколишнє середовище. З 04.06.2017 року набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, що регулюють відносини, пов'язані з одержанням документів дозвільного характеру щодо спеціального водокористування» від 07.02.2017 року № 1830-VIII, яким внесено зміни до Водного кодексу України в частині процедури отримання дозволів на спеціальне водокористування.

Відповідно до внесених змін до ст. 49 Водного кодексу України дозвіл на спеціальне водокористування видається територіальними органами центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері розвитку водного господарства (Державне агентство водних ресурсів України).

До основних нормативно-правових актів у сфері екології та користування водними ресурсами належать:

- Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування» (від 13.03.2002 р. №321, зі змінами);
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин та перелік забруднюючих речовин, скидання яких нормується» (від 11.09.1996 р. № 1100, зі змінами);
- Постанова Кабінету Міністрів України від 11.09.1996 р. № 1100 «Про затвердження Порядку розроблення нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти та перелік забруднюючих речовин, скидання яких у водні об'єкти нормується»;
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів» (від 18.12.1998р. № 2024, зі змінами);
- Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 12.05.2010 р. № 400 «Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічні вимоги до питної води, призначеної для споживання людиною» (ДСанПіН 2.2.4-171-10).

Правові та організаційні основи, а також екологічні вимоги в галузі охорони атмосферного повітря регламентуються Законом України «Про охорону атмосферного повітря» від 16.10.1992 р. № 2707-XII. Закон № 2707-XII спрямований на збереження та відновлення природного стану атмосферного повітря, створення сприятливих умов для життєдіяльності, забезпечення екологічної безпеки та запобігання шкідливому впливу атмосферного повітря на здоров'я людей та довкілля. Документ передбачає регулювання діяльності, що впливає на погоду і клімат.

Серед основних нормативно-правових актів у галузі охорони атмосферного повітря є:

- Постанова Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2001 р. N 1655 «Про затвердження Порядку ведення державного обліку в галузі охорони атмосферного повітря»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 13 березня 2002 р. N 302 «Про затвердження Порядку проведення робіт, пов'язаних з видачею дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, обліку суб'єктів господарювання, які отримали такі дозволи»;
- Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 14.01.2020 № 52 «Про затвердження гігієнічних регламентів допустимого вмісту хімічних і біологічних речовин в атмосферному повітрі населених місць»;

– Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.96 № 173 «Про затвердження Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів».

Закон України «Про управління відходами» від 20.06.2022 № 2320-IX регламентує правові, організаційні, економічні засади діяльності щодо запобігання утворенню, зменшення обсягів утворення відходів, зниження негативних наслідків від діяльності з управління відходами, сприяння підготовці відходів до повторного використання, рециклінгу і відновленню з метою запобігання їх негативному впливу на здоров'я людей та навколишнє природне середовище.

Закон № 2320-IX визначає, що основними цілями державної політики у сфері запобігання утворенню та управління відходами є:

– захист здоров'я людей та навколишнього природного середовища від негативного впливу відходів;
– здійснення заходів у сфері управління відходами без загрози здоров'ю людей та спричинення шкоди навколишньому природному середовищу в межах встановлених нормативів шкідливого впливу фізичних факторів;
– дотримання ієрархії управління відходами;
– запровадження розширеної відповідальності виробника.

Закон України «Про рослинний світ» від 09.04.1999 р. № 591-XIV встановлює основні вимоги до охорони, використання та відтворення рослинного світу під час здійснення діяльності, яка впливає на стан його охорони, використання та відтворення. Серед них:

– збереження природної просторової, видової, популяційної та ценотичної різноманітності об'єктів рослинного світу;
– збереження умов місцезростання дикорослих рослин і природних рослинних угруповань;
– науково обґрунтованого, невиснажливого використання природних рослинних ресурсів;
– здійснення заходів щодо запобігання негативному впливу господарської діяльності на рослинний світ;
– охорони об'єктів рослинного світу від пожеж, захист від шкідників і хвороб;
– здійснення заходів щодо відтворення об'єктів рослинного світу;
– регулювання поширення та чисельності дикорослих рослин і використання їх запасів з врахуванням інтересів охорони здоров'я населення.

Закон України «Про тваринний світ» від 13.12.2001 р. № 2894-III регламентує здійснення заходів щодо охорони, науково обґрунтованого, невиснажливого використання і відтворення тваринного світу. Згідно із Законом № 2894-III під час здійснення будь-якої діяльності, яка може вплинути на середовище існування диких тварин та стан тваринного світу, повинно забезпечуватися дотримання таких основних вимог і принципів:

– збереження умов існування видового і популяційного різноманіття тваринного світу в стані природної волі;
– недопустимість погіршення середовища існування, шляхів міграції та умов розмноження диких тварин;
– збереження цілісності природних угруповань диких тварин;
– додержання науково обґрунтованих нормативів і лімітів використання об'єктів тваринного світу, забезпечення невиснажливого їх використання, а також відтворення;

- раціональне використання корисних властивостей і продуктів життєдіяльності диких тварин;
- платність за спеціальне використання об'єктів тваринного світу;
- регулювання чисельності диких тварин в інтересах охорони здоров'я населення і запобігання заподіянню шкоди довкіллю, господарській та іншій діяльності;
- урахування результатів оцінки впливу на довкілля об'єктів господарської та іншої діяльності, які можуть негативно впливати на стан тваринного світу.

Закон України «Про охорону культурної спадщини» від 08.06.2000 р. № 1805-III регулює правові, організаційні, соціальні та економічні відносини у сфері охорони культурної спадщини з метою її збереження, використання об'єктів культурної спадщини у суспільному житті, захисту традиційного характеру середовища в інтересах нинішнього і майбутніх поколінь. Охорона об'єктів культурної спадщини є одним із пріоритетних завдань органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Відтак доречним є передбачити їх охорону в документах державного планування.

Охорону довкілля забезпечують також містобудівні заходи шляхом раціонального функціонального зонування території, створення санітарно-захисних зон, визначення територій природно-заповідного фонду, забезпечення екологічного балансу природно-ландшафтних та урбанізованих територій. Основним правовим актом, який встановлює правові та організаційні основи містобудівної діяльності і спрямований на забезпечення сталого розвитку територій з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів, є Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17 лютого 2011 року №3038-VI. Закон № 3038-VI передбачає обов'язкову розробку комплексних планів просторового розвитку територій територіальних громад, що визначає планувальну організацію, функціональне призначення території, основні принципи і напрями формування єдиної системи громадського обслуговування населення, дорожньої мережі, інженерно-транспортної інфраструктури, інженерної підготовки і благоустрою, цивільного захисту, охорони земель та інших компонентів навколишнього природного середовища, формування екомережі, охорони і збереження культурної спадщини та традиційного характеру середовища населених пунктів, а також послідовність реалізації рішень, у тому числі етапність освоєння території.

Процедурні аспекти стратегічної екологічної оцінки документів державного планування в Україні регламентуються Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20.03.2018 року № 2354-VIII (зі змінами). Так, СЕО – це процедура визначення, опису та оцінювання наслідків виконання документів державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виправданих альтернатив, розроблення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків, яка включає визначення обсягу СЕО, складання звіту про СЕО, проведення громадського обговорення та консультацій, врахування у документі державного планування звіту про СЕО, результатів громадського обговорення та консультацій, інформування про затвердження документа державного планування. Метою стратегічної екологічної оцінки є сприяння сталому розвитку шляхом забезпечення охорони довкілля, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я, інтегрування екологічних вимог під час розроблення та затвердження документів державного планування. Відповідно до підпункту 6

пункту 1 статті 1 Закону № 2354-VIII наслідки для довкілля, в т. ч. здоров'я населення, під час проведення стратегічної екологічної оцінки повинні бути оцінені в розрізі компонентів довкілля.

До основних документів, які регламентують СЕО також належать:

- Постанова Кабінету Міністрів України від 2 травня 2023 р. № 430 «Про затвердження Порядку ведення Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 р. № 1272 «Про затвердження Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення».

Засади захисту довкілля під час інвестиційної діяльності закладено в Законі України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 р. №1560-XII. Він встановлює заборону інвестування в об'єкти, створення і використання яких не відповідає вимогам санітарно-гігієнічних, радіаційних, екологічних, архітектурних та інших норм, встановлених законодавством України. У разі порушення екологічних, санітарно-гігієнічних та архітектурних норм державний орган може прийняти рішення про зупинення або припинення інвестиційної діяльності. Інвестор також зобов'язаний одержати висновок з оцінки впливу на довкілля його діяльності у випадках та порядку, встановлених Законом України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.05.2017 № 2059-VIII.

Відповідно до нормативно-правової бази України ДДП відповідає ряду зобов'язань:

- пріоритетність вимог екологічної безпеки, обов'язковість додержання екологічних стандартів, нормативів та лімітів використання природних ресурсів;
- проведення природоохоронних заходів, що гарантують екологічну безпеку середовища для життя і здоров'я людей, а також запобіжний характер заходів щодо охорони довкілля;
- проектне спрямування на збереження просторової та видової різноманітності і цілісності природних об'єктів і комплексів;
- підвищення комфортності сформованої інфраструктури за рахунок її реконструкції та модернізації;
- вжиття заходів щодо зменшення обсягів викидів забруднюючих речовин і зменшення впливу фізичних факторів;
- вдосконалення системи управління відходами, в т. ч впровадження роздільного збору сміття;
- забезпечення загальної доступності ДДП, а також самого звіту про СЕО відповідно до вимог Законів України «Про доступ публічної інформації» і «Про стратегічну екологічну оцінку» шляхом розміщення на офіційному веб-сайті Дубівської селищної ради та в Єдиному реєстрі стратегічної екологічної оцінки.

Враховуючи результати аналізу можна зробити висновок, що Стратегія розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року та План заходів на 2026 – 2027 роки, відповідає встановленим на національному рівні цілям екологічної політики, враховує більшість з них і передбачає комплекс заходів, спрямованих на їх виконання.

Під час підготовки Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року та Плану заходів на 2026 – 2027 роки із реалізації Стратегії Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року було враховано регіональну Програму охорони

навколишнього природного середовища Закарпатської області на 2024 – 2027 роки, затвердженої розпорядженням голови Закарпатської обласної державної адміністрації – обласної військової адміністрації від 30.11.2023 №1054.

Програма передбачає виконання першочергових заходів щодо пом'якшення та адаптації до зміни клімату; забезпечення екологічно безпечного збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, видалення, знешкодження і захоронення відходів та небезпечних хімічних речовин, ліквідації несанкціонованих стихійних сміттєзвалищ, рекультивації територій полігонів твердих побутових відходів; захисту населення від факторів радіаційного забруднення навколишнього природного середовища; оснащення пунктів спостережень за забрудненням атмосферного повітря системами та приладами для контролю концентрацій забруднюючих речовин в атмосферному повітрі в рамках забезпечення Державної програми моніторингу довкілля; збереження біологічного та ландшафтного різноманіття шляхом створення нових та розширення існуючих територій та об'єктів природно заповідного фонду; проведення науково-технічних конференцій і семінарів, організацію виставок та інших заходів щодо пропаганди охорони навколишнього природного середовища; видання поліграфічної продукції з екологічної тематики тощо.

Основними завданнями Програми є реалізація екологічної політики, спрямованої на стабілізацію та поліпшення стану навколишнього природного середовища на території області. Реалізація основної мети досягається через: зниження негативного впливу на навколишнє природне середовище; відновлення природного стану порушених територій; зниження споживання природних ресурсів за рахунок здійснення ефективної господарської діяльності; функціонування системи моніторингу довкілля області. Виконання Програми дозволить: зміцнити кліматичну адаптацію та стійкість до пов'язаних з кліматом ризиків і стихійних лих; зменшити забруднення та покращити якість атмосферного повітря; виконати заходи щодо охорони і раціонального використання земель шляхом рекультивації територій полігонів твердих побутових відходів; провести спеціальні заходи, спрямовані на раціональне використання і зберігання відходів виробництва і побутових відходів; поліпшити використання природних ресурсів нашого краю; забезпечити функціонування системи моніторингу навколишнього природного середовища області з метою прийняття ефективних управлінських рішень та інформування громадськості про стан навколишнього природного середовища (якість поверхневих вод, стан природно-заповідних об'єктів та біотопів (оселищ); провести заходи щодо пропаганди охорони довкілля із залученням засобів масової інформації, громадських організацій та навчальних закладів з метою інформування громадськості про стан навколишнього природного середовища та підвищення рівня екологічної культури і свідомості населення; організувати проведення оцінки впливу на довкілля та стратегічну екологічну оцінку.

У частині розвитку природно-заповідної справи в Україні Закарпатська область посідає одне з провідних місць. В області здійснюються заходи, пов'язані з удосконаленням реалізації державного управління на регіональному рівні, цифровізації природоохоронної галузі та її електронних послуг (сервісів) у сфері захисту навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів, підвищення ефективності державної системи моніторингу довкілля на регіональному рівні.

6. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності -50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків

Відповідно до Методичних рекомендацій зі здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування, затверджених Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 року № 296, наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення – це будь-які ймовірні наслідки для флори і фауни, біорізноманіття, ґрунту, клімату, повітря, води, безпеки життєдіяльності населення та взаємодії цих факторів. Вторинні наслідки для довкілля – це непрямі впливи на довкілля, які виникають під дією природних чи антропогенних чинників, що не передбачають прямого впливу на довкілля. Кумулятивні наслідки – це нагромадження в організмах людей, тварин, рослин отрути різних речовин внаслідок тривалого їх використання. Синергічні наслідки – це сумарний ефект, який полягає у тому, що при взаємодії двох або більше факторів їх дія суттєво переважає дію кожного окремо компоненту.

Для визначення ймовірних наслідків для довкілля, в тому числі здоров'я населення, від реалізації цілей і завдань, визначених в Стратегії до 2027 року та Плані на 2026 – 2027 роки було використано контрольний перелік питань (таблиця 30).

Таблиця 30. Оцінка ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року та Плану заходів з її реалізації на 2025 – 2027 роки відповідно до контрольного переліку питань

Чи може реалізація Стратегії спричинити:	***Негативний вплив***			***Пом'якшення існуючої ситуації***
	Так	***Ймовірно***	***Ні***	
Повітря				
1. Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел?			+	
2. Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел?		+		+
3. Погіршення якості атмосферного повітря?			+	
4. Появу джерел неприємних запахів?			+	
5. Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату?			+	
Водні ресурси				
6. Збільшення обсягів скидів у поверхневі води?			+	
7. Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)?		+		+
8. Збільшення скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти?			+	
9. Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню?			+	
10. Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод?			+	
11. Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)?			+	
12. Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту?			+	

Чи може реалізація Стратегії спричинити:	*Негативний вплив*			*Пом'якшення існуючої ситуації*
	Так	*Ймовірно*	*Ні*	
13. Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону?			+	
14. Зміни напряму або швидкості потоків підземних вод?			+	
15. Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)?		+		+
16. Забруднення підземних водоносних горизонтів?			+	
Відходи				
17. Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів?		+		+
18. Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки?		+		+
19. Збільшення кількості відходів I-III класу небезпеки?			+	
*20. Спорудження еколого-небезпечних об'єктів **управління** відходами?*			+	
21. Утворення або накопичення радіоактивних відходів?			+	
Земельні ресурси				
22. Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару?		+		+
23. Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів?			+	
24. Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу?		+		+
25. Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури?			+	
26. Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або плановій практиці використання земель?		+		+
27. Виникнення конфліктів між ухваленими цілями стратегії та цілями ДСРР?			+	
Біорізноманіття та природоохоронні території				
*28. Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду, **у тому числі Смарагдової мережі** (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)?*			+	+
29. Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві?			+	+
30. Збільшення площ зернових культур або сільськогосподарських угідь в цілому?		+		+
31. Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин?			+	
Рекреаційні зони та культурна спадщина				
32. Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей?		+		+
33. Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини?		+		+
34. Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично неприйнятних місць, руйнування пам'ятників природи тощо)?			+	
Населення та інфраструктура				
35. Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території?		+		+
36. Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі?		+		+
37. Суттєвий вилив на нинішню транспортну систему? Зміни в структурі транспортних потоків?			+	+

Чи може реалізація Стратегії спричинити:	*Негативний вплив*			*Пом'якшення існуючої ситуації*
	Так	*Ймовірно*	*Ні*	
38. Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень?			+	+
39. Потреби в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги?			+	
40. Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей?			+	
Екологічне управління та моніторинг				
41. Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки?			+	
42. Погіршення екологічного моніторингу?			+	
43. Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження?			+	
44. Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва?			+	
Інше				
45. Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів?			+	
46. Суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу?			+	
47. Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії?			+	
48. Суттєве порушення якості природного середовища?			+	
49. Появу можливостей досягнення короткотермінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довготривалих цілей у майбутньому?			+	
50. Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності спричиняють значний негативний екологічний ефект, що матиме вагомий негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей?			+	

Визначені в Стратегії та Плані стратегічні, оперативні цілі, завдання, заходи та проєкти дозволяють оцінити їх ймовірний вплив на стан довкілля, в тому числі здоров'я населення, в розрізі його окремих компонентів: атмосферне повітря, водні ресурси, земельні ресурси, біорізноманіття та природоохоронні території, культурна спадщина та рекреаційні території, управління відходами, здоров'я населення та інфраструктура. Загалом цілі і завдання Стратегії та Плану 2027 зорієнтовані на людиноцентричний розвиток, підвищення конкурентоспроможності громади, розвиток інфраструктури безпеки та цивільного захисту на засадах збереження довкілля, формування доступного, інклюзивного, здоров'язберігаючого простору, розвиток циркулярної економіки орієнтованої на органічне виробництво та туризм. Відтак у середньо- та довгостроковій перспективі їх реалізація не повинна мати негативного впливу на довкілля, в тому числі здоров'я населення, а навпаки сприяти охороні і збереженню довкілля та покращенню здоров'я населення. Проте під час виконання окремих проєктів та заходів Стратегії до 2027 року та Плану на 2026 – 2027 роки можуть мати місце тимчасові короткотермінові негативні впливи на довкілля. Здебільшого до таких заходів та проєктів належать такі, які пов'язані з розвитком дорожньо-транспортної інфраструктури, інфраструктури безпеки та цивільного захисту, підтримка розвитку сільськогосподарського виробництва та агропереробки (наприклад, під час будівництва/ремонту доріг та інших об'єктів інфраструктури, в т. ч. безпекової, тимчасового негативного впливу може зазнати довкілля, зокрема ґрунти, прилеглих територій, де

виконуватимуться роботи, збільшиться обсяг відходів, в т. ч. відходів будівництва; заходи з підвищення енергоефективності в закладах соціальної сфери можуть завдати тимчасової короткотермінової шкоди довкіллю під час їх проведення; і т. п.). Загалом реалізація проєктів та заходів, які можуть мати тимчасовий короткостроковий негативний вплив на компоненти довкілля, з високою ймовірністю буде супроводжуватися позитивними вторинними наслідками для здоров'я населення та його життєдіяльності, оскільки передбачає розвиток інфраструктури, в т. ч. сфери охорони здоров'я, доступності, підвищення енергоефективності, покращення водопостачання, запобігання і мінімізації негативному впливу природних катаклізмів тощо. Реалізація завдань, заходів та проєктів Стратегії та Плану 2027 не повинна спричинити до появи вторинних негативних наслідків для довкілля та здоров'я населення. У таблиці 27 наведено оцінку ймовірного виливу реалізації цілей Стратегії та Плану 2027 на компоненти довкілля.

Таблиця 31. Оцінка ймовірного виливу реалізації цілей Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року на компоненти довкілля

Фактори впливу	***Компоненти довкілля, що зазнають впливу***							
Стратегічні та оперативні цілі	***Атмосферне повітря***	***Водні ресурси***	***Відходи***	***Земельні ресурси***	***Біорізноманіття і природоохоронні території***	***Рекреаційні зони та культурна спадщина***	***Населення та інфраструктура***	***Екологічне управління та моніторинг***
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 1. Активація місцевого економічного розвитку та залучення інвестицій								
1.1. Формування ефективної системи підтримки підприємництва і фермерства у громаді	*0*	*0*	-	-	*0*	++	+	*0*
1.2. Забезпечення сталого розвитку рекреаційно-оздоровчої і туристичної сфер громади	*0*	-	*0*	*0*	-	++	++	*0*
1.3. Формування системи залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій в місцеву економіку та інфраструктуру громади	*0*	*0*	*0*	*0*	-	*0*	+	*0*
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 2. Підвищення доступності і якості соціальних послуг у громаді								
2.1. Забезпечення доступності і якості освітніх послуг у громаді	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*	+	*0*
2.2. Забезпечення якісних і доступних медичних та послуг соціального захисту у громаді	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*	+	+	+
2.3. Формування сучасного культурного простору та підвалин згуртованості громади	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*	+	+	*0*
СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 3. Забезпечення потреб громади у просторовому, інфраструктурному, енергетичному плануванні і розвитку, та в екологічній безпеці								

3.1. Забезпечення просторово-інфраструктурного планування і розвитку громади	*0*	*0*	*0*	-	*0*	*0*	++	+
3.2. Досягнення екологічної безпеки і раціонального природокористування як передумови сталого розвитку та адаптації до змін клімату	++	++	++	+	+	+	++	+
3.3. Формування стійкості муніципальної енергетики та енергоефективності громади	++	++	++	+	+	+	++	+

(--) – значний негативний вплив. Значний негативний вплив слід звести до мінімуму із застосуванням заходів щодо пом'якшення наслідків, щоб він став незначним;
(-) – помірний негативний вплив. Цей вплив є прийнятним;
(0) – немає впливу;
(+) – помірний позитивний вплив;
(++) – значний позитивний вплив.

На основі наведених в таблицях 30 і 31 оцінок можна зробити такі висновки щодо ймовірних *наслідків від реалізації цілей і завдань Стратегії та Плану 2027 для компонентів довкілля та здоров'я населення:*

Атмосферне повітря. До короткострокових негативних впливів на стан атмосферного повітря (викидів забруднюючих речовин від стаціонарних та пересувних джерел) ймовірно може спричинити реалізація таких завдань Стратегії та Плану 2027, а саме:

3.1.Забезпечення просторово-інфраструктурного планування і розвитку громади:

- капітальний ремонт доріг від центральної дороги до сільських кладовищ у всіх населених пунктах Дубівської громади;
- розробка ПКД «Будівництво аеродрому малої авіації у Дубівській громаді».

Водночас низка завдань Стратегії до 2027 року та Плану на 2026 – 2027 роки орієнтовані на зменшення викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря. Серед них:

3.3.Формування стійкості муніципальної енергетики та енергоефективності громади:

- програма підвищення енергонезалежності Дубівської ТГ на 2023-2027 рр;
- "Зелена енергія для громади: енергоаудит і підготовка інвестиційних проєктів у ВДЕ;
- капітальний ремонт з впровадженням заходів енергоефективності будівлі Дубівського закладу дошкільної освіти (ясла-садок) №2 Дубівської селищної ради по вул. Подольського Д., буд 7, смт Дубове, Тячівського району, Закарпатської області;
- капітальний ремонт покрівлі та фасаду Калинівської філії Калинівського ліцею;
- капітальний ремонт покрівлі та фасаду Дубівського ліцею;
- освітньо-тренінгова платформа для сталого навчання;
- розробка Плану дій сталого енергетичного розвитку та клімату;
- створення системи енергоменеджменту і енергомоніторингу в Дубівській громаді; влаштування (Реконструкція внутрішньої мережі електропостачання) альтернативного джерела енергогенерації (сонячна електростанція) для потреб будівлі Відділу освіти, сім'ї, молоді та спорту Дубівської селищної ради;
- влаштування (Реконструкція внутрішньої мережі електропостачання) альтернативного джерела енергогенерації(сонячна електростанція) для потреб Водозабору КП "Дубівське" по вул.Заводська 54 А с-ще Дубове, Тячівського району Закарпатської області;

- влаштування (Реконструкція) Внутрішньої Мережі Електропостачання та Використання Альтернативного Джерела Енергії (Сонячна Електростанція) в Дубівській гімназії №1;
- влаштування (Реконструкція) Внутрішньої Мережі Електропостачання та Використання Альтернативного Джерела Енергії (Сонячна Електростанція) в Дубівській гімназії №2 Дубівської селищної ради Тячівського району Закарпатської області за адресою: Закарпатська обл., Тячівський р-н, смт. Дубове, вул. Заводська, 107;
- влаштування (Реконструкція внутрішньої мережі електропостачання) альтернативного джерела енергогенерації (сонячна електростанція) Комунального некомерційного підприємства "Дубівська лікарня" Дубівської селищної ради Тячівського району Закарпатської області за адресою: Закарпатська обл., Тячівський р-н, смт Дубове, вул. Миру, 131;
- влаштування (Реконструкція внутрішньої мережі електропостачання) альтернативного джерела енергогенерації (сонячна електростанція) Дубівського закладу дошкільної освіти (ясла-садок) № 2 Дубівської селищної ради Тячівського району Закарпатської області за адресою: Закарпатська обл., Тячівський р-н, смт. Дубове, вул. Подольського 7а;
- влаштування (Реконструкція внутрішньої мережі електропостачання) альтернативного джерела енергогенерації (сонячна електростанція) Дубівського ліцею Дубівської селищної ради Тячівського району Закарпатської області за адресою: Закарпатська обл., Тячівський р-н, смт. Дубове, вул. Миру 124;
- влаштування (Реконструкція внутрішньої мережі електропостачання) альтернативного джерела енергогенерації (сонячна електростанція) для потреб будівлі Калинівської філії Калинівського ліцею Дубівської селищної ради Тячівського району Закарпатської області Закарпатської області за адресою: Закарпатська обл. , Тячівський р-н, с.Калини, вул. Залізнична, 36;
- влаштування (Реконструкція внутрішньої мережі електропостачання) альтернативного джерела енергогенерації (сонячна електростанція) Калинівського ліцею Дубівської селищної ради Тячівського району Закарпатської області за адресою: Закарпатська обл., Тячівський р-н, с. Калини, вул. Джона Леннона, 147;
- влаштування (Реконструкція внутрішньої мережі електропостачання) альтернативного джерела енергогенерації (сонячна електростанція) Калинівського міжшкільного ресурсного центру Дубівської селищної ради Тячівського району Закарпатської області за адресою: Закарпатська обл., Тячівський р-н, с. Калини, вул. Бачинського Едмунда, 12;
- влаштування (Реконструкція внутрішньої мережі електропостачання) альтернативного джерела енергогенерації (сонячна електростанція) Краснянський заклад дошкільної освіти ясла-садок Дубівської селищної ради Тячівського району Закарпатської області за адресою: Закарпатська обл., Тячівський р-н, с. Красна, вул. Миру, 152;
- влаштування (Реконструкція внутрішньої мережі електропостачання) альтернативного джерела енергогенерації (сонячна електростанція) Краснянського ліцею Дубівської селищної ради Тячівського району Закарпатської області за адресою: Закарпатська обл., Тячівський р-н, с. Красна, вул. Миру, 193;
- підвищення енергоефективності та енергоощадності в муніципальній енергетиці громади
- нове будівництво і експлуатація міні ГЕС №1 та міні ГЕС №2 в с. Калини, Тячівського району, Закарпатської області на р. Тересва загальною встановленою потужністю до 999 кВт;
- встановлення вітряних електростанцій на вершинах Дубівської громади

1.1. Формування ефективної системи підтримки підприємництва і фермерства у громаді:

- менторська програма "Стартап-гід" для початківців;

- формування підприємницької культури серед молоді;
- локальний бренд: традиції та смак громади;
- форум підприємців і фермерів громади;

1.2. Забезпечення сталого розвитку рекреаційно-оздоровчої і туристичної сфер громади:

- створення «Алеї сакур» у селі Калини Дубівської громади

1.3.Формування системи залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій в місцеву економіку та інфраструктуру громади:

- бізнес-форум “Invest Dubove”
- розробка ПКД «Будівництво аеродрому малої авіації у Дубівській громаді»
- промоційна кампанія “Made in Dubove”

Водні ресурси. До ймовірного негативного впливу на стан водних ресурсів може спричинити реалізація завдань, пов’язаних з розвитком промисловості та інфраструктури. Зокрема:

3.2.2. Розширити можливості формування мереж водопостачання та водовідведення і очистки стічних вод громади:

- розробка ПКД «Нове будівництво каналізаційних очисних споруд продуктивністю 1000 м3/ добу та водопровідних мереж з використанням відновлювальних джерел електроенергії в смт Дубове , Тячівського району, Закарпатської області»

Водночас Стратегія та План 2027 включає завдання, орієнтовані на раціональне використання водних ресурсів громади. Серед таких завдань можна виділити:

3.2.4. Сформувати систему заходів і дій з адаптації громади до змін клімату та зниження ризиків природних та техногенних катастроф (повеней)

- будівництво дамб у Дубівській громаді для захисту територій від паводків;
- безпека та спільний захист від надзвичайних ситуацій
- нове будівництво і експлуатація міні ГЕС №1 та міні ГЕС №2 в с. Калини, Тячівського району, Закарпатської області на р. Тересва загальною встановленою потужністю до 999 кВт

Земельні ресурси. Негативний вплив на природні ландшафти, земельні ресурси та ґрунти може спричинити реалізація завдань Стратегії та Плану 2027, пов’язаних з розвитком інфраструктури, зокрема інженерної та транспортної. Наприклад:

3.2.2.Розширити можливості формування мереж водопостачання та водовідведення і очистки стічних вод громади:

- Нове будівництво каналізаційних очисних споруд продуктивністю 1000 м3/ добу та водопровідних мереж з використанням відновлювальних джерел електроенергії в смт Дубове , Тячівського району, Закарпатської області;

Проте у Стратегії та Плані 2027 сформовані завдання, які повинні забезпечити позитивний вплив на ґрунти та запобігати їхньому забрудненню, зокрема:

1.1. Формування ефективної системи підтримки підприємництва і фермерства у громаді:

- Локальний бренд: традиції та смак громади
- Фестиваль локального продукту та ремесел "Яфина-фест»

1.3. Формування системи залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій в місцеву економіку та інфраструктуру громади:

- розробка ПКД «Будівництво аеродрому малої авіації у Дубівській громаді»

3.1.1.Актуалізувати розробку містобудівної документації просторового розвитку громади:

- розроблення комплексного плану просторового розвитку громади;

3.2.1. Сформувати систему ефективного управління ТПВ у громаді:

- ЕкоШкола: свідоме **управління** відходами у школах Дубівської громади;

3.2.4. Сформувати систему заходів і дій з адаптації громади до змін клімату та зниження ризиків природних та техногенних катастроф (повеней):

- розробка ПКД «Нове будівництво каналізаційних очисних споруд продуктивністю 1000 м3/ добу та водопровідних мереж з використанням відновлювальних джерел електроенергії в смт Дубове , Тячівського району, Закарпатської області»;
- безпека та спільний захист від надзвичайних ситуацій

Відходи. Ймовірне збільшення обсягу утворюваних промислових та побутових відходів може спричинити реалізація окремих завдань Стратегії та Плану 2027. Зокрема:

1.1.Формування ефективної системи підтримки підприємництва і фермерства у громаді:

- формування підприємницької культури серед молоді);
- фестиваль локального продукту та ремесел "Яфина-фест";

2.3. Формування сучасного культурного простору та підвалин згуртованості громади:

- модернізація будинку культури в Дубовому: створення сучасного культурного простору
- сучасний сквер у селищі Дубове: простір для відпочинку та інтеграції
- Мачанка: смак традицій Дубівської громади).

Водночас Стратегія та План 2027 включає низку завдань, спрямованих на підвищення ефективності системи управління відходами. Серед них:

– 3.2.1.Сформувати систему ефективного **управління** відходами громади);

Також в області реалізується Регіональний план управління відходами Закарпатської області до 2030 року.

Надра. Біорізноманіття і природоохоронні території. Стратегія та План 2027 не передбачає реалізацію завдань, які можуть спричинити до негативного впливу на біорізноманіття та об’єкти природно-заповідного фонду, у тому **числі Смарагдової мережі України у Закарпатській області – UA0000259 Східний Свидовець.** Проте ймовірність настання ризиків негативного впливу на біорізноманіття та території з природними обмеженнями буде залежати від розташування територій, на яких будуть реалізуватися завдання та проєкти Стратегії та Плану 2027, пов’язані з розвитком інфраструктури та дорожнього господарства, та їх наближенням до природоохоронних об’єктів і територій.

Короткостроковий тимчасовий негативний вплив на рекреаційні зони громади може відзначатися внаслідок будівництва міні-ГЕС та встановлення вітрової генерації.

Однак, плановану діяльністю передбачено умови щодо використання поводження з об’єктами Смарагдової мережі:

- Забезпечити охорону типових та унікальних природних комплексів і об’єктів, рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу, рослинних угрупувань.
- Вести роботи способами, які забезпечують збереження природних комплексів і об'єктів, рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу, сприяти формуванню екологічної мережі.

- У разі виявлення рідкісних об'єктів рослинного та тваринного світу та таких, що перебувають під загрозою, провести додаткові дослідження та запроектувати й реалізувати заходи з охорони.
- При виявленні під час провадження планованої діяльності рідкісних та таких, що перебувають під загрозою зникнення типових природних рослинних угруповань занесених до Зеленої книги України вжити відповідні заходи охорони, які передбачені положенням про Зелену книгу України затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 29 серпня 2002 р. №1286 із змінами N 826 від 09.09.2020. Забезпечити збереження та захист від пощкодження рослиності на ділянках, що не входять до меж ділянки планування.
- Перед початком проведення робіт забезпечити проведення дослідження з метою виявлення оселищ, що відносяться до Смарагдової мережі.
- Перед початком робіт забезпечити здійснення додаткових обстежень з метою виявлення наявності рослин та тварин на території планованої діяльності, що занесені до Червоної книги України та рослинних угрупувань, занесених до Зеленої книги України; наявності типів оселиш, що відносяться до об'єктів Смарагдової мережі та мають бути забезпеченими збереженням згідно з міжнародними зобов'язанням України.

За результатами досліджень передбачити компенсації заходи за знищення або пошкодження видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України, а також за знищення чи погіршення середовища їх перебування (зростання) згідно Постанови Кабінету Міністрів України від 07.11.2012 №1030 «Про розмір компенсації за незаконне добування, знищення або пошкодження видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України, а також за знищення чи погіршення середовища їх перебування (зростання)» із змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 796 від 03.10.2018.

Дотримання чинного природоохоронного законодавства та витримані відстані дозволить звести можлий вплив на біорізноманіття до мінімуму.

Рекреаційні зони та культурна спадщина. Короткостроковий тимчасовий негативний вплив на рекреаційні зони громади може відзначатися внаслідок напливу туристів та рекреантів в пікові відпочинкові періоди. Водночас Стратегія та План 2027 містять завдання, реалізація яких націлена на відновлення та розвиток рекреаційних зон та збереження культурної спадщини регіону. Серед них:

1.2.1.Забезпечити просування туристичної пропозиції громади на національний та зовнішні ринки:

- Програма розвитку туризму в Дубівській селищній територіальній громаді на 2026-2030 роки
- розвиток та просування туристичного потенціалу громади на національному та міжнародному рівнях;
- розвиток та просування туристичного потенціалу громади на національному та міжнародному рівнях;
- проведення велозабігу "Пий буркут – крути педалі" у Дубівській громаді;
- розвиток туристично-оздоровчої інфраструктури;
- створення «Алеї сакур» у селі Калини Дубівської громади;
- Інвестиційний паспорт Дубівської громади;
- Дубівська громада: крок до світу;

2.3. Формування сучасного культурного простору та підвалин згуртованості громади

- модернізація будинку культури в Дубовому: створення сучасного культурного простору;
- сучасний сквер у селищі Дубове: простір для відпочинку та інтеграції;
- Мачанка: смак традицій Дубівської громади.

Здоров'я населення Реалізація певних завдань Стратегії та Плану 2027, яка скерована на покращення умов життєдіяльності населення, в т. ч. через відновлення та розвиток інженерної, дорожньо-транспортної інфраструктури тощо, а також збереження здоров'я населення, може мати тимчасові негативні впливи на довкілля. Проте, за умови дотримання встановлених екологічних нормативів та санітарних норм та правил, цей вплив буде зведено до мінімуму. А в середньо- та довгостроковій перспективі очікується позитивний вплив від їх реалізації. Серед таких завдань:

2.2. Забезпечення якісних і доступних медичних та послуг соціального захисту у громаді:

- модернізація медичних закладів громади: підвищення лікувально-діагностичного потенціалу;
- капітальний ремонт приміщень будівлі КНП "Дубівська лікарня" (для покращення умов надання медичних послуг) по вул. Миру, 131 в смт. Дубове, Тячівського району, Закарпатської області;
- рівний доступ до медичних послуг у гірській місцевості»: модернізація та розвиток КНП «Дубівська лікарня» у смт Дубове;
- здорова громада: профілактика та промоція здорового способу життя.

2.2.4. Підвищити рівень соціальної підтримки мешканців громади та ВПО:

- Програма поліпшення безбар'єрного простору у Дубівській селищній територіальній громаді на 2026 – 2027 роки;
- Програма підтримки внутрішньо переміщених осіб, що зареєстровані на території Дубівської селищної ради на 2026-2028 роки;
- Програма соціальної підтримки ветеранів війни,військовослужбовців та членів їх сімей на 2026 – 2028 роки;
- Програма запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі, гендерної політики та протидії торгівлі людьми на 2026 – 2030 роки
- Будівництво дитячого садка на 100 місць (на 4 групи) в с. Калини Тячівського району. Коригування.
- Створення та функціонування дитячого будинку сімейного типу, малих групових будинків, прийомних сімей та сімей патронатних вихователів в Дубівській ТГ
- Програма психоемоційної підтримки ветеранів та членів їх сімей на базі Центру надання соціальних послуг
- Оснащення ресурсної кімнати комп'ютерним та технічним обладнанням на базі місця тимчасового проживання (МТП) ВПО у гуртожитку Закарпатського фахового коледжу в селищі Дубове
- Придбання програмно-апаратного комплексу для оформлення та видачі посвідчень водія і державної реєстрації транспортних засобів у ЦНАП

2.3. Формування сучасного культурного простору та підвалин згуртованості громади:

- "Майбутнє України: Джура у Дубівській громаді";
- проведення футбольного турніру «Кубок Дмитра Подольського» у Дубівській громаді;
- проведення волейбольного турніру "Кубок Шевері" у Дубівській громаді;

- проведення спортивних змагань "Пліч-о-пліч" у Дубівській громаді;
- розробка проєктно-кошторисної документації (ПКД) реконструкції стадіону «Карпати» у селищі Дубове з облаштуванням багатофункціональних спортивних майданчиків;
- будівництво спортивного майданчика з елементами благоустрою подвір'я Краснянського ліцею;
- будівництво спортивного майданчика на території Калинівського ліцею для занять спортом здобувачів освіти та інтеграції внутрішньо переміщених осіб по вул. Дж. Леннона, 147 в с. Калини Тячівського району Закарпатської області.

Екологічне управління та моніторинг. Стратегія до 2027 року та План заходів на 2026 – 2027 роки не передбачає послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки. Водночас завдання Стратегії та Плану скеровані на підвищення значення екологічної складової у процесі розвитку громади. Серед них:

- 3.2.1. Сформувати систему ефективного **управління** ТПВ у громаді (ЕкоШкола: свідоме **управління** відходами у школах Дубівської громади);
- 3.3.2. Забезпечувати зростання частки самоенергозабезпечення бюджетних і комунальних установ за рахунок відновних джерел енергії (ВДЕ) (альтернативні джерела енергогенерації (сонячна електростанція) для потреб будівлі відділу освіти, сім'ї, молоді та спорту Дубівської селищної ради, підвищення енергоефективності та енергоощадності в муніципальній енергетиці громади тощо);

Погіршення клімату і мікроклімату в результаті реалізації цілей і завдань Стратегії та Плану 2027 не очікується, оскільки відсутні причини, які спричиняють до їх зміни, а цілі, завдання та проекти скеровані на покращення екологічної ситуації в громаді

Відтак за умови дотримання та виконання захисних і охоронних заходів, що відповідають чинним нормативним вимогам, ймовірність появи впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний кумулятивні та синергічні наслідки для довкілля, в т. ч. здоров'я населення, є незначними.

7. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування

Досягнення стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року та Плану заходів на 2026 – 2027 роки з її реалізації передбачає виконання завдань, пов'язаних з будівництвом, реконструкцією, термомодернізацією, розвитком відновлювальних джерел енергії та раціональним використанням природних ресурсів, виконання яких є невід'ємною складовою для забезпечення збалансованого розвитку громади в економічній, соціальній та екологічній площинах. Проте під час проведення аналізу ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Стратегії до 2027 року та Плану заходів на 2026 – 2027 роки було виявлено окремі завдання, виконання яких може спричинити до появи деяких негативних наслідків у вигляді тимчасового короткочасного впливу. Для нейтралізації, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків виконання цілей, завдань та проєктів Стратегії до 2027 року та Плану заходів на 2026 – 2027 передбачено здійснення низки заходів, які матимуть позитивний вплив на компоненти довкілля громади (таблиця 32).

Таблиця 32. Заходи та проєкти, передбачені для запобігання, зменшення та пом'якшення ймовірного негативного виливу на компоненти довкілля, в тому числі здоров'я населення, внаслідок реалізації цілей та завдань ДДП (Стратегії та Плану Дубівської громади)

Складові довкілля, в т. ч. здоров'я населення	Заходи/проекти, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії та Плану 2027
Атмосферне повітря	***Формування ефективної системи консультацій мешканців громади у започаткуванні підприємництва, фермерства та власної справи:*** Проєкт 1.1.1.1. Менторська програма "Стартап-гід" для початківців Проєкт 1.1.1.2. Формування підприємницької культури серед молоді Проєкт 1.1.2.1 Локальний бренд: традиції та смак громади Проєкт 1.1.3.2. Форум підприємців і фермерів громади ***Розвиток інфраструктури туристично-оздоровчих зон і об'єктів:*** Проєкт 1.2.3.2.Створення «Алеї сакур» у селі Калини Дубівської громади ***Формування системи промоції інвестиційних можливостей громади:*** Проєкт1.3.1.2. Бізнес-форум "Invest Dubove" Проєкт 1.3.2.2. Розробка ПКД «Будівництво аеродрому малої авіації у Дубівській громаді» Проєкт 1.3.2.3. Промоційна кампанія "Made in Dubove" ***Актуалізація просторово-інфраструктурного планування і розвитку громади*** Проєкт 3.1.3.1. Капітальний ремонт доріг від центральної дороги до сільських кладовищ у всіх населених пунктах Дубівської громади. ***Сприяння розвитку відновлювальної енергетики через залучення інвестицій у будівництво об'єктів ВДЕ:*** Програма підвищення енергонезалежності Дубівської ТГ на 2023-2027 рр Проєкт 1.3.3.1. "Зелена енергія для громади: енергоаудит і підготовка інвестиційних проєктів у ВДЕ"

Складові довкілля, в т. ч. здоров'я населення	Заходи/проекти, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії та Плану 2027
	Проєкт 2.1.3.1. Капітальний ремонт з впровадженням заходів енергоефективності будівлі Дубівського закладу дошкільної освіти (ясла-садок) №2 Дубівської селищної ради по вул. Подольського Д., буд 7, смт Дубове, Тячівського району, Закарпатської області Проєкт 2.1.3.2. Капітальний ремонт покрівлі та фасаду Калинівської філії Калинівського ліцею Проєкт 2.1.3.3. Капітальний ремонт покрівлі та фасаду Дубівського ліцею Проєкт 2.1.3.4. Освітньо-тренінгова платформа для сталого навчання Проєкт 3.2.4.1. Розробка Плану дій сталого енергетичного розвитку та клімату Програма підвищення енергонезалежності Дубівської ТГ на 2023-2027 рр Проєкт 3.3.1.1. Створення системи енергоменеджменту і енергомоніторингу в Дубівській громаді Проєкт 3.3.2.1. "Влаштування (Реконструкція внутрішньої мережі електропостачання) альтернативного джерела енергогенерації (сонячна електростанція) для потреб будівлі Відділу освіти, сім'ї, молоді та спорту Дубівської селищної ради" Проєкт 3.3.2.2. Влаштування (Реконструкція внутрішньої мережі електропостачання) альтернативного джерела енергогенерації(сонячна електростанція) для потреб Водозабору КП "Дубівське" по вул.Заводська 54 А с-ще Дубове, Тячівського району Закарпатської області Проєкт 3.3.2.3. Влаштування (Реконструкція) Внутрішньої Мережі Електропостачання та Використання Альтернативного Джерела Енергії (Сонячна Електростанція) в Дубівській гімназії №1 Проєкт 3.3.2.4. Влаштування (Реконструкція) Внутрішньої Мережі Електропостачання та Використання Альтернативного Джерела Енергії (Сонячна Електростанція) в Дубівській гімназії №2 Дубівської селищної ради Тячівського району Закарпатської області за адресою: Закарпатська обл., Тячівський р-н, смт. Дубове, вул. Заводська, 107 Проєкт 3.3.2.5. Влаштування (Реконструкція внутрішньої мережі електропостачання) альтернативного джерела енергогенерації (сонячна електростанція) Комунального некомерційного підприємства "Дубівська лікарня" Дубівської селищної ради Тячівського району Закарпатської області за адресою: Закарпатська обл., Тячівський р-н, смт Дубове, вул. Миру, 131 Проєкт 3.3.2.6. Влаштування (Реконструкція внутрішньої мережі електропостачання) альтернативного джерела енергогенерації (сонячна електростанція) Дубівського закладу дошкілької освіти (ясла-садок) № 2 Дубівської селищної ради Тячівського району Закарпатської області за адресою: Закарпатська обл., Тячівський р-н, смт. Дубове, вул. Подольського 7а Проєкт 3.3.2.7. Влаштування (Реконструкція внутрішньої мережі електропостачання) альтернативного джерела енергогенерації (сонячна

Складові довкілля, в т. ч. здоров'я населення	Заходи/проекти, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії та Плану 2027
	електростанція) Дубівського ліцею Дубівської селищної ради Тячівського району Закарпатської області за адресою: Закарпатська обл., Тячівський р-н, смт. Дубове, вул. Миру 124 Проєкт 3.3.2.8. Влаштування (Реконструкція внутрішньої мережі електропостачання) альтернативного джерела енергогенерації (сонячна електростанція) для потреб будівлі Калинівської філії Калинівського ліцею Дубівської селищної ради Тячівського району Закарпатської області Закарпатської області за адресою: Закарпатська обл. , Тячівський р-н, с.Калини, вул. Залізнична, 36 Проєкт 3.3.2.9. Влаштування (Реконструкція внутрішньої мережі електропостачання) альтернативного джерела енергогенерації (сонячна електростанція) Калинівського ліцею Дубівської селищної ради Тячівського району Закарпатської області за адресою: Закарпатська обл., Тячівський р-н, с. Калини, вул. Джона Леннона, 147 Проєкт 3.3.2.10. Влаштування (Реконструкція внутрішньої мережі електропостачання) альтернативного джерела енергогенерації (сонячна електростанція) Калинівського міжшкільного ресурсного центру Дубівської селищної ради Тячівського району Закарпатської області за адресою: Закарпатська обл., Тячівський р-н, с. Калини, вул. Бачинського Едмунда, 12 Проєкт 3.3.2.11. Влаштування (Реконструкція внутрішньої мережі електропостачання) альтернативного джерела енергогенерації (сонячна електростанція) Краснянський заклад дошкільної освіти ясла-садок Дубівської селищної ради Тячівського району Закарпатської області за адресою: Закарпатська обл., Тячівський р-н, с. Красна, вул. Миру, 152 Проєкт 3.3.2.12. Влаштування (Реконструкція внутрішньої мережі електропостачання) альтернативного джерела енергогенерації (сонячна електростанція) Краснянського ліцею Дубівської селищної ради Тячівського району Закарпатської області за адресою: Закарпатська обл., Тячівський р-н, с. Красна, вул. Миру, 193 Проєкт 3.3.3.1. Підвищення енергоефективності та енергоощадності в муніципальній енергетиці громади Проєкт 3.3.3.2. Нове будівництво і експлуатація міні ГЕС №1 та міні ГЕС №2 в с. Калини, Тячівського району, Закарпатської області на р. Тересва загальною встановленою потужністю до 999 кВт ***Проєкт 3.3.3.3. Встановлення вітряних електростанцій на території Дубівської територіальної громади з урахуванням вимог екологічної безпеки, збереження цінних природоохоронних територій та об'єктів»***
Водні ресурси	***Формування мереж водопостачання та водовідведення і очистки стічних вод громади:*** Програма розвитку житлово-комунального господарства КП «Дубівське» Дубівської селищної ради на 2026-2027 р.р

Складові довкілля, в т. ч. здоров'я населення	Заходи/проекти, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії та Плану 2027
	Проєкт 3.2.2.1. Розробка ПКД «Нове будівництво каналізаційних очисних споруд продуктивністю 1000 м3/ добу та водопровідних мереж з використанням відновлювальних джерел електроенергії в смт Дубове , Тячівського району, Закарпатської області» Проєкт 3.2.4.2. Будівництво дамб у Дубівській громаді для захисту територій від паводків Проєкт 3.2.4.3. Безпека та спільний захист від надзвичайних ситуацій Проєкт 3.3.3.2. Нове будівництво і експлуатація міні ГЕС №1 та міні ГЕС №2 в с. Калини, Тячівського району, Закарпатської області на р. Тересва загальною встановленою потужністю до 999 кВт
Земельні ресурси	***Формування ефективної системи підтримки підприємництва і фермерства у громаді:*** Проєкт 1.1.2.1 Локальний бренд: традиції та смак громади Проєкт 1.1.3.1. Фестиваль локального продукту та ремесел "Яфина-фест» ***Формування системи залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій в місцеву економіку та інфраструктуру громади:*** Проєкт 1.3.2.2. Розробка ПКД «Будівництво аеродрому малої авіації у Дубівській громаді» ***Розробка містобудівної документації просторового розвитку громади:*** Проєкт 3.1.1.1. Розроблення комплексного плану просторового розвитку громади ***Формування системи ефективного управління ТПВ у громаді:*** Проєкт 3.2.1.1.«ЕкоШкола: свідоме управління відходами у школах Дубівської громади» ***Формування мереж водопостачання та водовідведення і очистки стічних вод громади:*** Проєкт 3.2.2.1. Розробка ПКД «Нове будівництво каналізаційних очисних споруд продуктивністю 1000 м3/ добу та водопровідних мереж з використанням відновлювальних джерел електроенергії в смт Дубове , Тячівського району, Закарпатської області» Проєкт 3.2.4.3. Безпека та спільний захист від надзвичайних ситуацій
Надра	***Розширення та модернізація туристичних пропозицій і продуктів громади:*** Проєкт 1.2.2.1. Проведення велозабігу "Пий буркут – крути педалі" у Дубівській громаді
Відходи	***Формування ефективної системи підтримки підприємництва і фермерства у громаді:*** Проєкт 1.1.1.2. Формування підприємницької культури серед молоді Проєкт 1.1.3.1. Фестиваль локального продукту та ремесел "Яфина-фест» ***Формування системи ефективного управління ТПВ у громаді:*** Проєкт 3.2.1.1.«ЕкоШкола: свідоме управління відходами у школах Дубівської громади»

Складові довкілля, в т. ч. здоров'я населення	Заходи/проекти, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії та Плану 2027
Біорізноманіття та природоохоронні території	***Розробка містобудівної документації просторового розвитку громади:*** Проєкт 3.1.1.1. Розроблення комплексного плану просторового розвитку громади ***Сприяння раціональному лісо- і природокористуванню та розширенню екосистемних послуг на природних територіях громади:*** Проєкт 3.2.3.1. Сталий розвиток природних територій громади: раціональне лісокористування та розширення екосистемних послуг
Рекреаційні зони та культурна спадщина	***Забезпечення сталого розвитку рекреаційно-оздоровчої і туристичної сфер громади, а також формування системи промоції інвестиційних можливостей громади:*** Програма розвитку туризму в Дубівській селищній територіальній громаді на 2026-2030 роки Проєкт 1.2.1.1.Розвиток та просування туристичного потенціалу громади на національному та міжнародному рівнях Проєкт 1.2.1.1.Розвиток та просування туристичного потенціалу громади на національному та міжнародному рівнях Проєкт 1.2.2.1. Проведення велозабігу "Пий буркут – крути педалі" у Дубівській громаді Проєкт 1.2.3.1.Розвиток туристично-оздоровчої інфраструктури Проєкт 1.2.3.2.Створення «Алеї сакур» у селі Калини Дубівської громади Проєкт 1.3.1.1.Інвестиційний паспорт Дубівської громади Проєкт 1.3.2.1.Дубівська громада: крок до світу ***Підтримка розвитку культури та згуртованості громади:*** Проєкт 2.3.4.1. Модернізація будинку культури в Дубовому: створення сучасного культурного простору Проєкт 3.1.2.1. Сучасний сквер у селищі Дубове: простір для відпочинку та інтеграції Проєкт 2.3.3.1.Мачанка: смак традицій Дубівської громади
Здоров'я населення	***Підвищення лікувально-діагностичного потенціалу закладів здоров'я у громаді:*** Проєкт 2.2.1.1.Модернізація медичних закладів громади: підвищення лікувально-діагностичного потенціалу Проєкт 2.2.2.1 Капітальний ремонт приміщень будівлі КНП "Дубівська лікарня" (для покращення умов надання медичних послуг) по вул. Миру, 131 в смт. Дубове, Тячівського району, Закарпатської області Проєкт 2.2.2.2. Рівний доступ до медичних послуг у гірській місцевості»: модернізація та розвиток КНП «Дубівська лікарня» у смт Дубове Проєкт 2.2.3.1.Здорова громада: профілактика та промоція здорового способу життя ***Підвищення рівня соціальної підтримки мешканців громади, ВПО, ветеранів та членів їх сімей:***

Складові довкілля, в т. ч. здоров'я населення	Заходи/проекти, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії та Плану 2027
	Програма поліпшення безбар'єрного простору у Дубівській селищній територіальній громаді на 2026 – 2027 роки Програма підтримки внутрішньо переміщених осіб, що зареєстровані на території Дубівської селищної ради на 2026-2028 роки Програми соціальної підтримки ветеранів війни,військовослужбовців та членів їх сімей на 2026 – 2028 роки Програма запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі, гендерної політики та протидії торгівлі людьми на 2026 – 2030 роки Програма психоемоційної підтримки ветеранів та членів їх сімей на базі Центру надання соціальних послуг Проєкт 2.1.1.1.Будівництво дитячого садка на 100 місць (на 4 групи) в с. Калини Тячівського району. Коригування. Проєкт 2.2.4.1.Створення та функціонування дитячого будинку сімейного типу, малих групових будинків, прийомних сімей та сімей патронатних вихователів в Дубівській ТГ Проєкт 2.2.4.3.Оснащення ресурсної кімнати комп'ютерним та технічним обладнанням на базі місця тимчасового проживання (МТП) ВПО у гуртожитку Закарпатського фахового коледжу в селищі Дубове Проєкт 2.2.4.4.Придбання програмно-апаратного комплексу для оформлення та видачі посвідчень водія і державної реєстрації транспортних засобів у ЦНАП ***Розвиток можливостей відпочинку, дозвілля і занять спортом у громаді:*** Проєкт 2.3.1.1."Майбутнє України: Джура у Дубівській громаді" Проєкт 2.3.1.2.Проведення футбольного турніру «Кубок Дмитра Подольського» у Дубівській громаді Проєкт 2.3.1.3.Проведення волейбольного турніру "Кубок Шевері" у Дубівській громаді Проєкт 2.3.1.4. Проведення спортивних змагань "Пліч-о-пліч" у Дубівській громаді Проєкт 2.3.2.1. Розробка проєктно-кошторисної документації (ПКД) реконструкції стадіону «Карпати» у селищі Дубове з облаштуванням багатофункціональних спортивних майданчиків Проєкт 2.3.2.2. Будівництво спортивного майданчика з елементами благоустрою подвір'я Краснянського ліцею Проєкт 2.3.2.3. Будівництво спортивного майданчика на території Калинівського ліцею для занять спортом здобувачів освіти та інтеграції внутрішньо переміщених осіб по вул. Дж. Леннона, 147 в с. Калини Тячівського району Закарпатської області

Водночас для захисту компонентів довкілля (атмосферного повітря, ґрунтових вод, земельних ресурсів, а також здоров'я населення) територій, прилеглих до автошляхів в Стратегії та Плані 2027 передбачено формування/реконструкція територій зелених насаджень обабіч автошляхів.

Для захисту водних ресурсів у Стратегії та Плані 2027 заплановано здійснення постійного моніторингу та контролю за дотриманням норм водоохоронних зон; здійснення захисту джерел питного водопостачання від шкідливого впливу, формування зон санітарної охорони навколо джерел водопостачання.

Для запобігання використанню забруднених ґрунтів та зниженню ризиків для здоров'я населення передбачено сприяння консервації деградованих, техногенно забруднених та малопродуктивних земель, рекультивація порушених земель, запобігання необґрунтованому вилученню земель сільськогосподарського призначення для несільськогосподарських потреб, відтворення і підвищення родючості ґрунтів. Землі під сільськогосподарськими угіддями, розміщені на розмитих ґрунтах, пересічених ярами та балками, а також на крутосхилах з виходами корінних порід, краще використати для заліснення. А на ріллі необхідно проводити такий протиерозійний обробіток ґрунту, який створює можливості для швидкого переведення стокових вод у нижні ґрунтові горизонти, а також надає орному шару більш стійкий до ерозії стан.

Вагомим елементом захисту усіх компонентів довкілля загалом та земельних ресурсів зокрема може стати сприяння запровадженню громадського контролю за станом довкілля в регіоні (наприклад, через платформу електронної демократії e-dem.ua).

У сфері управління відходами заплановано підтримку інформаційно-роз'яснювальної кампанії щодо підвищення культури управління відходами, зокрема серед населення у сільській місцевості, а також питань щодо зміни клімату тощо.

Заходи, які заплановано вжити задля зменшення або запобігання впливу на територію Смарагдової мережі.

Сьогодні найефективнішим способом збереження видів тваринного і рослинного світу природних екосистем залишаються створення нових природоохоронних територій, розширення вже існуючих площ природно-заповідних об'єктів через запровадження спеціальних заходів «Смарагдової Мережі» – системи природоохоронних територій, що забезпечує збереження біологічного різноманіття на основі екологічних принципів, передбачаючи обмежену, незначну або найменш впливову експлуатацію та антропогенне навантаження на природні ресурси, а саме:

1) Збереження/відновлення конкретних типів оселищ

Для досягнення цієї цілі необхідно зберегти всі природні оселища, що представлені на території, відновити деградовані ділянки та створити сприятливі умови для їх стабільного розвитку. Основні кроки для досягнення цієї цілі:

- Моніторинг стану природних оселищ: Регулярне спостереження за станом екосистем (лісів, луків, болот, водних угідь) для оцінки ступеня їх деградації та визначення необхідних заходів.
- Відновлення деградованих ділянок: Проведення заходів із відновлення деградованих ділянок лісових та водно-болотних екосистем, що включають заборону на певні види діяльності, розробку планів відновлення біорізноманіття та вирощування місцевих видів рослин.
- Захист водно-болотних оселищ: Для збереження водно-болотних оселищ, особливо на річках і озерах, необхідно регулювати водогосподарську діяльність, включаючи контроль за рівнем води та збереження природних водних біотопів.

2) Стабілізація або збільшення чисельності охоронюваних видів

Ця ціль зосереджена на підтримці здорових популяцій видів, що перебувають під охороною на території. Заходи для досягнення цієї цілі включають:

• Моніторинг популяцій: Регулярний контроль чисельності популяцій охоронюваних видів, визначення чинників, що можуть впливати на їх зростання чи скорочення, таких як зміни середовища існування або антропогенний вплив.
• Відновлення середовища існування: Вжиття заходів для відновлення природного середовища для охоронюваних видів, зокрема створення природоохоронних зон і запровадження обмежень на людську діяльність у їхніх місцях проживання.
• Активне відтворення та популяційний контроль: Встановлення програм для штучного відтворення видів у разі, якщо їх популяція буде критично знижена або зникне, включаючи заходи для підтримки генофонду.

3) Усунення загроз для природних оселищ та видів

Для досягнення цієї цілі необхідно виявити та усунути всі фактори, що негативно впливають на стан екосистем і видів. Це включає в себе:
• Контроль за антропогенним впливом: Включає зменшення чи регулювання діяльності, що може призводити до деградації середовища (лісозаготівля, будівництво, надмірна рекреація, сільське господарство).
• Видалення інвазійних видів: Боротьба з інвазійними видами рослин і тварин, що загрожують місцевим екосистемам. Це включає регулярний моніторинг та знищення небажаних видів за допомогою механічних або біологічних методів.
• Локалізація та боротьба з забрудненням: Зменшення забруднення води, ґрунтів та повітря, що може негативно впливати на стан видів і екосистем.

4) Забезпечення екологічної стабільності території

Відновлення природних екосистем

Одним із важливих аспектів забезпечення екологічної стабільності є відновлення природних екосистем, що втратили свою природну функціональність через господарську діяльність або зміни в природному середовищі. Зокрема, необхідно зосередитися на відновленні:
• Водно-болотних угідь: Відновлення водно-болотних екосистем є критично важливим для підтримки екологічної стабільності території. Ці екосистеми виконують важливі функції фільтрації води, зберігання вуглецю та підтримки численних видів фауни та флори. Рекомендовано здійснити відновлення водного режиму та створення необхідних умов для відтворення цих природних комплексів.
• Лісових екосистем: Ліси території «Східний Свидовець», зокрема старовікові букові ліси, є важливими для збереження біорізноманіття та стабільності екосистем. Відновлення деградованих лісових ділянок та запобігання незаконним вирубкам сприятиме збереженню природного середовища для рідкісних видів.
• Альпійських луків: Альпійські та субальпійські луки є специфічними екосистемами, які потребують особливого захисту. Відновлення та підтримка цих екосистем через боротьбу з інвазійними видами та запобігання забрудненню ґрунтів допоможе зберегти численні рідкісні види рослин та тварин.

5) Запобігання фрагментації екосистем

Фрагментація природних оселищ через розробку нових інфраструктурних проектів, таких як будівництво доріг або прокладання ліній електропередач, є однією з головних загроз для біорізноманіття. Запобігання фрагментації екосистем забезпечить:
• Створення екологічних коридорів: У межах території необхідно визначити та створити екологічні коридори, які забезпечать безперешкодний рух диких тварин між різними частинами екосистеми. Це дозволить видам переміщатися та знаходити нові місця для відтворення.
• Обмеження будівництва та розвитку інфраструктури: Для забезпечення екологічної стабільності необхідно встановити чіткі правила щодо обмеження будівництва та прокладання

інфраструктурних об'єктів на чутливих природних територіях. Це дозволить мінімізувати ризики фрагментації екосистем і збереження екологічної цілісності території.

6) Контроль за станом інвазійних видів

Інвазійні види, які можуть витісняти місцеві види флори та фауни, становлять серйозну загрозу для стабільності екосистем. Для забезпечення екологічної стабільності необхідно:

• Моніторинг та контроль: Регулярне моніторинг інвазійних видів на території Смарагдової мережі, зокрема флори та фауни, що можуть негативно впливати на місцеві екосистеми. Виявлення нових інвазійних видів на ранніх стадіях дозволить ефективно реагувати та здійснювати заходи з їх контролю.

• Зниження чисельності інвазійних видів: Вжиття активних заходів щодо контролю чисельності інвазійних видів шляхом механічного, хімічного або біологічного контролю. Це може включати вирубку інвазійних рослин, впровадження природних ворогів або використання біологічних агентів для знищення інвазійних видів.

7) Захист водних ресурсів

Для підтримки екологічної стабільності території «Східний Свидовець» важливим завданням є захист водних ресурсів, зокрема річок, озер та боліт. Це включає:

• Моніторинг якості води: Проведення регулярних досліджень води в річках і озерах для оцінки її якості та виявлення можливих джерел забруднення.

• Запобігання забрудненню водних ресурсів: Вжиття заходів для запобігання забрудненню води через сільськогосподарську діяльність, будівельні роботи або незаконне скидання відходів. Забезпечення чистоти водних ресурсів є важливим для підтримки біорізноманіття та функціонування екосистем.

8) Залучення громадськості та екологічне просвітництво

Одним з ключових аспектів екологічної стабільності є залучення місцевих громад до процесів збереження та управління природними ресурсами. Для цього потрібно:

• Розробка програм екологічного просвітництва: Проведення навчальних програм для місцевих жителів, які допоможуть підвищити рівень екологічної свідомості та залучити населення до охорони природи.

• Залучення до управлінських процесів: Створення платформ для участі місцевих громад у процесах управління природними ресурсами. Це включає участь у моніторингу, прийнятті рішень щодо використання природних ресурсів і проведенні екологічних акцій.

9) Підтримка та розвиток природоохоронної інфраструктури

Забезпечення ефективного управління територією включає створення відповідної інфраструктури для моніторингу, охорони та відновлення екосистем. Ключові завдання:

1. Створення та оновлення інфраструктури для моніторингу Для ефективного управління територією необхідно встановити систему моніторингу природних процесів та стану біорізноманіття. Це включає створення постів для спостереження за станом екосистем, розробку програм для збору та аналізу екологічних даних. Встановлення автоматичних станцій для моніторингу якості води, повітря та стану рослинного покриву дозволить оперативно виявляти зміни в екосистемах і вживати відповідних заходів для їх збереження. Регулярні обстеження території за допомогою GPS та інших технологій дозволяють визначати потенційні загрози для біорізноманіття та природних оселищ.

2. Будівництво та утримання екологічних коридорів Створення екологічних коридорів між природними оселищами є важливим для підтримки генетичної різноманітності видів та їх здатності до міграції. Це дозволить тваринам переміщатися між різними частинами території без загрози для їх виживання. У рамках розвитку природоохоронної інфраструктури важливо проектувати й реалізовувати зелені шляхи та коридори, що з’єднують окремі біотопи,

особливо для видів, що мають великі територіальні потреби або є вразливими до фрагментації середовища.

3. Розвиток туристичної інфраструктури з врахуванням екологічних стандартів Для залучення туристів на території Смарагдової мережі можна створювати екологічні стежки, які дозволяють відвідувачам знайомитися з природними особливостями території без шкоди для екосистем. Ці стежки повинні бути спроектовані таким чином, щоб мінімізувати людський вплив на природу, а також забезпечувати можливості для моніторингу стану біорізноманіття та природних ресурсів. Потрібно також розвивати інформаційні пункти, де туристи можуть дізнатися більше про охоронювані види та природні процеси на території.

4. Інфраструктура для підтримки охоронних заходів Один із ключових аспектів природоохоронної інфраструктури – це створення та підтримка структур, відповідальних за охорону території. Це можуть бути охоронні пости, склади для зберігання спеціального обладнання, засоби для боротьби з незаконними рубками лісу або полюванням. Важливо також забезпечити наявність достатнього транспортного та комунікаційного обладнання для ефективного патрулювання та забезпечення швидкого реагування на порушення природоохоронного законодавства.

5. Підтримка дослідницьких і навчальних центрів Створення дослідницьких центрів на базі території Смарагдової мережі дозволить проводити наукові дослідження з охорони природи, а також розробляти нові методи збереження екосистем. Центри повинні здійснювати не лише наукові дослідження, але й освітні заходи для підвищення екологічної свідомості серед місцевого населення та туристів. Підтримка навчальних програм для професіоналів в галузі екології та природоохоронної діяльності також є важливим елементом інфраструктури.

6. Забезпечення стійкості природоохоронної інфраструктури Окрім побудови нових об'єктів, необхідно забезпечити стійкість існуючих природоохоронних структур через регулярне їх обслуговування та оновлення. Це включає планування фінансування для довгострокової підтримки інфраструктури та забезпечення постійного технічного моніторингу для попередження її руйнування або зносу.

Охорона лісу від незаконних рубок є першочерговим завданням державної лісової охорони.

Також доцільно зосередити увагу на залученні представників бізнесу до реалізації місцевих екологічних програм та проєктів.

Загалом Стратегія та План 2027 передбачає заходи для запобігання, зменшення та пом’якшення ймовірних негативних наслідків від виконання завдань з розвитку дорожньо-транспортного господарства, інженерної інфраструктури, житлового фонду та об’єктів соціальної сфери та промисловості. На всіх етапах реалізація цілей і завдань Стратегії та Плану 2027 повинна здійснюватися у відповідності до норм і правил охорони навколишнього природного середовища і вимог екологічної безпеки, в тому числі згідно з вимогами Водного кодексу України, Законів України «Про охорону земель», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про охорону атмосферного повітря», «Про природно-заповідний фонд України» та інших.

8. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення

Проєкт Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року та Плану заходів на 2026 – 2027 роки з її реалізації є довгостроковим плановим документом.
Оцінка ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Стратегії та Плану 2027 вказує на те, що її реалізація передбачає досягнення цілей, виконання завдань, заходів та проєктів, які повинні сприяти поширенню позитивних впливів на складові довкілля та здоров'я населення, зокрема збереження та відтворення біологічного і ландшафтного різноманіття, природних комплексів, водних, земельних та лісових ресурсів, розширення регіональної екологічної мереж, формування дружнього до довкілля простору громади, забезпечення енергетичної сталості громади в умовах «зеленого» переходу, формування доступного, інклюзивного, здоров'язберігаючого простору для фізичного відновлення та розвитку людини тощо. Відтак Стратегія та План 2027 враховує принцип екологічної збалансованості (сталого розвитку) громади та Закарпатської області вцілому та зорієнтована на зниження антропогенного впливу на довкілля.

У контексті стратегічної екологічної оцінки Стратегії та Плану 2027 можуть бути розглянуті й інші сценарії розвитку:
1) гіпотетичний «нульовий» сценарій, за яким Стратегія та План 2027 не затверджується та більшість зовнішніх загроз і багато внутрішніх проблем з високою ймовірністю погіршать існуючу екологічну ситуацію в громаді;
2) сценарій, який передбачає врахування в документі державного планування пропозицій та зауважень щодо покращення стану довкілля, в тому числі здоров'я населення, які надійдуть за результатами громадського обговорення та консультацій з органами виконавчої влади Стратегії та Плану 2027 та Звіту про стратегічну екологічну оцінку Стратегії та Плану 2027.

Гіпотетичний «нульовий» сценарій пов'язаний із збереженням нинішнього стану речей. Цей варіант виходить з того, що зміни практично не відбуватимуться. При цьому якісні показники відновлення і розвитку громади будуть залишатись малорухомими. А це стримує реалізацію заходів з охорони та збереження компонентів довкілля і забезпечення збалансованого розвитку громади, а також розширення природоохоронних територій. Головною потенційною загрозою гіпотетичного «нульового» сценарію є потенційна втрата системності розвитку громади в середньо- та довгостроковій перспективі, що може спричинити до відсутності комплексного підходу до економічного, соціального та екологічного розвитку Дубівської сільської територіальної громади.

У разі не затвердження Стратегії та Плану 2027 можуть загальмуватися процеси, скеровані на екологічно збалансований соціально-економічний розвиток громади, що спричинятиме до збільшення викидів парникових газів в атмосферу, забруднення водних та земельних ресурсів, незворотної втрати рідкісних видів тварин і рослин, руйнування природоохоронних та заліснених територій, а також об'єктів культурної спадщини. Водночас може погіршитися і стан здоров'я населення через зниження рівня доступності та спроможності мережі закладів охорони здоров'я, падіння якості медичних послуг тощо.

Реалізація гіпотетичного «нульового» сценарію ілюструє значне загострення екологічних проблем, які не сприятимуть формуванню комфортних умов життєдіяльності населення та можуть спричинити до погіршення його здоров'я.

Відтак за результатами аналізу визначено, що в **рамках гіпотетичного «нульового» сценарію** розвиток Дубівської сільської територіальної громади буде ускладнений, і цей сценарій з високою ймовірністю може призвести до погіршення екологічної ситуації в громаді, що в кінцевому результаті негативно позначиться на здоров'ї населення.

Другий альтернативний сценарій передбачає затвердження проєкту Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року та Плану заходів на 2026 – 2027 роки з її реалізації, який враховуватиме обґрунтовані пропозиції та зауваження щодо покращення стану довкілля, в тому числі здоров'я населення, які надійдуть за результатами громадського обговорення та консультацій з органами виконавчої влади Стратегії та Плану 2027 та Звіту про стратегічну екологічну оцінку Стратегії та Плану 2027. Водночас цей сценарій може передбачати додаткові витрати ресурсів громади для його реалізації.

Натомість, в аналізованому проєкті ДДП на період до 2027 року передбачено, що планування розвитку громади ґрунтується на врахуванні ключових викликів, які впливають на людину, інфраструктуру, безпекове середовище, економіку, довкілля, здоров'я населення тощо.

Відтак в інтересах забезпечення ефективного системного розвитку Дубівської селищної територіальної громади найбільш прийнятним варіантом буде **затвердження аналізованого проєкту Стратегії розвитку громади та Плану її реалізації на період до 2027 року** з врахуванням рекомендацій, викладених у даному Звіті.

Опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у т. ч. ускладнення. Зміст звіту про СЕО сформований відповідно до пункту 2 статті 11 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку».

З огляду на стратегічний характер проєкту Стратегії та Плану на період до 2027 року, ключове значення у виконанні СЕО мали методи стратегічного аналізу. Насамперед, доречним виявилось застосування аналізу контексту стратегічного планування, що передбачає встановлення зв'язків з іншими документами державного планування. Відповідність цілей та завдань Стратегії та Плану 2027 загальним цілям оновленої Державної стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки, державної екологічної політики та цілям, завданням, напрямкам галузевих документів державного планування.

Також проведено аналіз поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я, в розрізі компонентів довкілля (клімату і факторів, що на нього впливають, атмосферного повітря, водних та земельних ресурсів, біорізноманіття та природоохоронних територій, відходів, здоров'я населення та інфраструктури). Здійснено оцінку ймовірних наслідків виконання цілей та завдань Стратегії та Плану 2027, як на окремі компоненти довкілля, так і на комплексні умови територій – стан довкілля, збереження біорізноманіття, раціональність використання наявних ресурсів, розвиток природних та техногенних процесів, а також вплив на здоров'я населення.

Оцінка кумулятивних ефектів дозволила спрогнозувати потенційний сукупний вплив на стан довкілля, в тому числі здоров'я населення, внаслідок реалізації цілей, завдань, проєктів та заходів Стратегії та Плану 2027.

Для здійснення СЕО був обраний метод експертних оцінок, суть якого полягає у визначені майбутнього на основі думок кваліфікованих спеціалістів-експертів, викладених у публічних звітах та аналітичних матеріалах, а також метод екстраполяції, оскільки цей метод полягає в перенесенні встановленого характеру розвитку певної території чи процесу в майбутнє і ґрунтується на вивченні кількісних і якісних параметрів досліджуваного об'єкта за попередні роки, з подальшим логічним продовженням, окресленням тенденцій його розвитку.

Під час проведення стратегічної екологічної оцінки Стратегії та Плану 2027 та підготовки відповідного Звіту було здійснено:

- збір та аналіз інформації про поточний стан складових довкілля Дубівської сільської територіальної громади, включаючи значення ключових показників в розрізі компонентів довкілля, в т. ч. здоров'я населення;
- визначення можливих чинників змін антропогенного та природного характеру;
- проведення оцінки потенційного впливу цілей Стратегії та Плану 2027 на складові довкілля та на стан здоров'я й добробут населення.

В процесі аналізу стану довкілля були використані статистичні дані Державної служби статистики України та офіційні дані органів виконавчої влади, на які покладено функції і завдання спостереження та інформаційного забезпечення державної системи моніторингу довкілля (Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, Державна гідрометеорологічна служба, Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство аграрної політики та продовольства України, Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України, Державне агентство водних ресурсів України, Державне агентство лісових ресурсів України, Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру), а також Департаменту екології та природних ресурсів Закарпатської обласної державної адміністрації.

Особливе значення для аналізу та визначення перспектив просторового розвитку відіграють геопросторові дані, тобто дані з чіткою географічною прив'язкою. Проте частина таких даних є застарілими та зберігаються у паперовому форматі, що унеможливлює їх застосування для виконання поточного аналізу та прогнозування розвитку територій. Це стосується як інформації щодо природних умов та ресурсів, розвитку небезпечних природних процесів, так і структури землекористування та територій зі встановленим режимом використання (природоохоронні території, зони та округи санітарної охорони, охоронні зони, санітарно-захисні зони тощо). Також доступ до частини даних під час війни є обмеженим (наприклад, інформація Держгеокадастру), що теж унеможливлює їх застосування для аналізу поточної ситуації та прогнозування ймовірних тенденцій розвитку.

Таким чином, стратегічна екологічна оцінка проєкту Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року та Плану заходів на 2026 – 2027 роки з її реалізації здійснювалась з огляду на зазначені вище обмеження.

9. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

Обов'язковою складовою процесу виконання документа державного планування є здійснення моніторингу наслідків його виконання для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, а також для своєчасного вжиття заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення ймовірних негативних наслідків виконання документа державного планування, а в разі їх виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків, вжиття заходів для їх усунення.

Моніторинг проводиться згідно з Порядком здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2020 р. №1272). Відповідно до пункту 5 зазначеного Порядку для забезпечення систематичності та об'єктивності спостережень за змінами стану довкілля визначено:

1. Зміст заходів для здійснення моніторингу та строки їх виконання. Моніторинг фактичного впливу на довкілля, умови життєдіяльності населення та стан його здоров'я під час реалізації Стратегії та Плану 2027 буде здійснюватися Дубівською селищною радою, який визначатиме перелік індикаторів, забезпечить доступ до вихідних даних та результатів моніторингу.

Для проведення моніторингу рекомендовано здійснювати такі заходи:

- збір та аналіз інформації про поточний стан складових довкілля, включаючи значення ключових екологічних показників, порівняння фактичного стану компонентів довкілля з минулорічними показниками – 1 раз на рік на підставі результатів державного статистичного спостереження (у разі виявлення перевищень минулорічних показників провести аналіз на предмет зв'язку з реалізацією заходів, визначених Стратегією та Планом 2027);
- порівняння захворюваності населення з минулорічними показниками – 1 раз на рік на підставі результатів державного статистичного спостереження (у разі виявлення перевищень минулорічних показників провести аналіз щодо зв'язку з реалізацією заходів, передбачених Стратегією та Планом 2027).

Здійснення таких заходів забезпечує можливість:

- виявлення наслідків виконання Стратегії та Плану 2027 для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, а саме вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (на один, три-п'ять, 10-15 років, 50-100 років відповідно), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків;
- запобігання, зменшення та компенсації негативних наслідків, зумовлених виконанням Стратегії та Плану 2027;
- виявлення непередбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків виконання Стратегії та Плану 2027 для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Заходи, передбачені для здійснення моніторингу, враховують специфіку Стратегії та Плану 2027, період її реалізації та необхідність здійснення моніторингу на різних стадіях виконання визначених в ній завдань. Водночас вплив на довкілля проєктів та заходів, скерованих на

досягнення цілей Стратегії та Плану 2027, виконання яких передбачає проведення стратегічної екологічної оцінки відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», будуть моніторитися окремо під час їх реалізації та після їх завершення.

2. Кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників відповідно до кожного з визначених у звіті про стратегічну екологічну оцінку наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення. Моніторинг наслідків виконання Стратегії та Плану 2027 для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, базується на відстеженні певних показників (індикаторів) в розрізі компонентів довкілля (таблиця 33). Перелік показників (індикаторів) для здійснення моніторингу Стратегії та Плану 2027 є орієнтований (невичерпний) і, за потреби, може бути змінений (зменшений або доповнений).

Таблиця 33. Рекомендовані показники (індикатори) моніторингу наслідків виконання Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів на 2026 – 2027 роки з її реалізації для довкілля, в тому числі для здоров'я населення

Стратегічна/ оперативна ціль	Показник	Одиниця вимірювання	Базове значення 2025 (за наявності або 2024, 2023)	Проміжне значення 01.01.2026	Проміжне значення 01.01.2028	Цільове значення 01.01. 2035	Джерело даних
Атмосферне повітря	Кількість встановлених об'єктів відновлюваної енергетики	одиниць	3	4	6	12	Дані ОМС
	Обсяги спрямованих коштів на теплової та електричної енергії (у грошовому вимірі)	тис грн.	9553,0	10508,3	11560,1	11560,1	Дані ОМС
	Зростання частки самоенергозабезпечення та енергомодернізації бюджетних і комунальних установ	відсоток	1%	3%	5%	10%	Дані ОМС
	Охопленість бюджетних і комунальних установ системою енергоменеджменту і моніториингу енергоспоживання у громаді	од об'єктів	13	13	13	13	Дані ОМС

Стратегічна/ оперативна ціль	Показник	Одиниця вимірювання	Базове значення 2025 (за наявності або 2024, 2023)	Проміжне значення 01.01.2026	Проміжне значення 01.01.2028	Цільове значення 01.01. 2035	Джерело даних
	Протяжність відремонтованих внутрішніх доріг у населених пунктах громади	км	5	5	7	10	Дані ОМС
	Кількість розроблених проєктів інфраструктурного розвитку громади	од	26	14	16	18	Дані ОМС
	Кількість реалізованих проєктів інфраструктурного розвитку громади	од	0	4	5	8	Дані ОМС
	Кількість встановлених об’єктів відновлюваної енергетики	од об’єктів	3	4	6	12	Дані ОМС
Водні ресурси	Обсяги коштів, спрямованих на будівництво (оновлення, розширення) мереж водопостачання і водовідведення та очистки стічних вод	тис грн.	0	0	86000	100000	Дані ОМС
	Обсяги коштів, спрямованих на адаптацію населених пунктів до змін клімату та захист від повеней	тис грн.	853	42000	15484	19000	Дані ОМС
	Зростання переліку екосистемних послуг лісових та інших природних територій громади	од	1	1	1	1	Статистика
Земельні ресурси	Кількість розроблених (оновлених) містобудівних документів просторового розвитку громади	од	0	0	1	1	Дані ОМС

Стратегічна/ оперативна ціль	Показник	Одиниця вимірювання	Базове значення 2025 (за наявності або 2024, 2023)	Проміжне значення 01.01.2026	Проміжне значення 01.01.2028	Цільове значення 01.01. 2035	Джерело даних
Рекреаційні зони та культурна спадщина	Кількість сформованих нових або модернізованих туристичних пропозицій (продуктів)	од	0	4	9	12	Дані ОМС
	Кількість проведених у громаді масових заходів підтримки підприємництва і фермерства	од	0	10	12	15	Дані ОМС
	Кількість наданих консультацій починаючим підприємцям і агропідприємствам	од	0	3	5	8	Дані ОМС
	Обсяги збільшення частки податкових надходжень від підприємництва і агровиробництва	тис.грн	50344,7	54529,8	56515,0	56515,0	Дані ОМС
	Обсяги зростання туристичного збору	тис грн	2,0	5,0	5,1	5,5	Дані ОМС
	Кількість інвестфорумів, виставок, ярмарків тощо, в яких взяла активну участь громада	од	0	2	3	5	Дані ОМС
	Обсяги залучення інвестицій в економічний розвиток громади	тис. грн.	0	1000	2000	30000	Дані ОМС
Відходи	Кількість ліквідованих стихійних сміттєзвалищ на території громади	од	0	2	5	8	Дані ОМС

Стратегічна/ оперативна ціль	Показник	Одиниця вимірювання	Базове значення 2025 (за наявності або 2024, 2023)	Проміжне значення 01.01.2026	Проміжне значення 01.01.2028	Цільове значення 01.01. 2035	Джерело даних
	Частка відсортованих і утилізованих ТПВ у громаді	відс.	10%	20%	23%	24%	Дані ОМС
	Частка домогосподарств, що користуються системою збору, сортування і утилізації ТПВ	відс.	40%	45%	50%	60%	Дані ОМС
Здоров'я населення	Кількість нового обладнання та діагностичних приладів, закуплених для закладів охорони здоров'я громади	од.	1	2	4	5	Дані ОМС
	Обсяги коштів, спрямованих на ремонт (капремонт) та енергомодернізацію медичних закладів громади	тис грн	0	11522	12204	15000	Дані ОМС
	Обсяги коштів, спрямованих на соціальний захист мешканців громади	тис грн	3952,7	5134,0	5425,7	5425,7	Дані ОМС
	Обсяги коштів, спрямованих на модернізацію спортивної інфраструктури громади	тис грн	0	0	11700	6000	Дані ОМС
	Зростання числа мешканців громади – учасників активного дозвілля і занять спортом	осіб	1000	1500	2000	3000	Дані ОМС
	Зростання числа мешканців громади, що беруть активну участь у культурних акціях та масових культурних заходах	осіб	1000	1500	2000	3000	Дані ОМС
	Обсяги коштів, спрямованих на ремонт	тис грн	2900	937,2	100	150	Дані ОМС

Стратегічна/ оперативна ціль	Показник	Одиниця вимірювання	Базове значення 2025 (за наявності або 2024, 2023)	Проміжне значення 01.01.2026	Проміжне значення 01.01.2028	Цільове значення 01.01. 2035	Джерело даних
	(капремонт) та енергомодернізацію ДНЗ і закладів освіти						
	Кількість впроваджених нових навчально-методичних матеріалів у школах громади	од.	19	20	24	26	Дані ОМС
	Кількість нових зареєстрованих фізичних і юридичних осіб підприємництва у громаді	од.	0	3	6	9	Дані статистики

За результатами щорічного моніторингу кількість індикаторів може бути розширена шляхом включення до моніторингу додаткових показників відповідно до умов реалізації Стратегії та Плану 2027.

Рекомендовано включити показники (індикатори) моніторингу наслідків виконання Стратегії та Плану 2027 для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, до загального переліку показників (індикаторів) моніторингу процесу реалізації цілей та завдань Стратегії та Плану 2027.

Здійснення моніторингу впливів виконання Стратегії та Плану 2027 на довкілля, у тому числі на здоров'я населення, за визначеними показниками з веденням щорічної звітності дозволить своєчасно виявляти недоліки і порушення, що негативно впливають на складові довкілля та здоров'я населення, і обґрунтувати необхідні заходи щодо їх усунення.

3. Кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Оцінка ймовірних наслідків для довкілля під час реалізації Стратегії та Плану 2027 вказує на те, що загалом її реалізація повинна позитивно вплинути на стан атмосферного повітря, водних об'єктів, земельні ресурси, біорізноманіття, збереження об'єктів природно заповідного фонду, Смарагдової мережі, водно-болотних угідь міжнародного значення, об'єкти культурної спадщини, систему управління відходами, а також здоров'я населення та інфраструктуру забезпечення його життєдіяльності.

Водночас під час виконання Стратегії та Плану 2027, в результаті моніторингу реалізації передбачених в ній цілей, можуть бути виявлені впливи на довкілля, у тому числі на здоров'я населення, які мають прямі наслідки на стан довкілля, умови життєдіяльності та здоров'я населення. У такому випадку перелік індикаторів для моніторингу наслідків виконання Стратегії

та Плану 2027 для довкілля, в т. ч. здоров'я населення, буде доповнено відповідними індикаторами, які дозволять об'єктивно оцінити та відстежити зміни.

4. Методи визначення кожного із показників, які дають змогу швидко та без надлишкових витрат їх вимірювати. Під час реалізації Стратегії та Плану 2027 будуть відстежуватись екологічні загрози для довкілля шляхом спостережень та збору наявних статистичних та звітних даних про стан довкілля, про наслідки для довкілля та здоров'я населення, які виникли за результатом реалізації передбачених у Стратегії та Плані 2027 цілей, завдань, проєктів та заходів. Отримані показники будуть проаналізовані та об'єктивно оцінені шляхом порівняння наявних значень з вихідними значеннями, з нормативними значеннями (встановленими нормативно-правовими актами) та/або з цільовими значеннями (визначеними у Звіті про стратегічну екологічну оцінку Стратегії та Плану 2027).

5. Періодичність вимірювання показників, проведення їх аналізу та співставлення із цільовими значеннями. Відповідно до статті 17 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» моніторинг наслідків виконання документа державного планування, у тому числі для здоров'я населення, оприлюднюється один раз на рік орган виконавчої влади, який є відповідальним за розроблення документу державного планування та здійснює загальне керівництво і контроль за його виконанням (Дубівською селищною радою), на своєму офіційному веб-сайті у мережі Інтернет, вносить до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки та у разі виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживає заходів для їх усунення. Відтак вимірювання показників, проведення їх аналізу та співставлення із цільовими значеннями буде здійснюватися не рідше одного разу на рік.

6. Засоби і способи виявлення наявності або відсутності наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, з урахуванням можливості виявлення негативних наслідків виконання документа державного планування, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку, включають:

- порівняння очікуваних і фактичних наслідків, що дозволяє отримати інформацію про вплив реалізації документа державного планування на довкілля, в т. ч. здоров'я населення;
- отримання інформації, яка може бути використана для удосконалення майбутніх оцінок (моніторинг як інструмент контролю якості СЕО);
- перевірка дотримання екологічних норм, встановлених відповідними органами влади;
- відстеження процесу виконання документа державного планування відповідно до ухвалених в ньому цілей та завдань, включаючи передбачені заходи із запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків для довкілля, в т. ч. здоров'я населення;
- отримання інформації, яка може бути використана для удосконалення майбутніх оцінок (моніторинг як інструмент контролю якості СЕО).

У разі виявлення систематичних відхилень від встановлених нормативів щодо складових довкілля рекомендовано здійснити аналіз захворюваності населення для виявлення негативного

впливу факторів навколишнього середовища на здоров'я населення. Водночас доцільно використовувати також відповідні статистичні та звітні дані.

У разі коли під час здійснення моніторингу виявлено не передбачені звітом про стратегічну екологічну оцінку негативні наслідки реалізації Стратегії та Плану 2027 для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, замовник повинен вжити заходів для їх усунення, а також розглянути пропозиції щодо внесення змін до Стратегії та плану 2027 для запобіганню подібним негативним наслідкам у майбутньому. У разі внесення суттєвих змін до Стратегії та Плану 2027 вони підлягають стратегічній екологічній оцінці.

Замовник протягом п'яти робочих днів з дня затвердження документа державного планування розміщує на своєму офіційному веб-сайті та вносить до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки затверджений документ державного планування, рішення про його затвердження, заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документу державного планування, і письмово повідомляє про це орган, зазначений у статті 6 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» (центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища).

10. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

Проєкт Стратегії розвитку Дубівської селищної ради до 2027 року та Плану заходів на 2026 – 2027 роки з її реалізації не містить конкретних проєктів здійснення господарської діяльності, які можуть мати значний вплив на довкілля сусідніх держав, і які потребують надання документів дозвільного характеру на їх провадження, а також не визначає місцезнаходження, розміру, потужності або розміщення ресурсів. Відтак стратегічна екологічна оцінка проєкту Стратегії та Плану 2027 не передбачає проведення транскордонних консультацій щодо ймовірних наслідків від її реалізації для довкілля, в тому числі здоров'я населення, зачеплених держав (сусідніх країн). Водночас проєкти, які будуть скеровані на виконання завдань та досягнення цілей Стратегії та Плану 2027, і відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» підлягатимуть оцінці впливу на довкілля та/або проведенню стратегічної екологічної оцінки відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», окремо проходитимуть процедуру оцінки впливу на довкілля, в т. ч., за потреби, щодо транскордонних наслідків для довкілля та здоров'я населення зачеплених держав, до прийняття рішення про їх реалізацію.

11. Резюме інформації нетехнічного характеру, розраховане на широку аудиторію

1. Проєкт Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року та Плану заходів на 2026 – 2027 роки з її реалізації визначає тенденції та основні проблеми соціально-економічного розвитку громади, стратегічні та оперативні цілі, завдання та заходи (проєкти) на відповідний період, основні завдання, етапи та механізми їх реалізації, систему моніторингу та оцінки результативності. У Стратегії та Плану 2027 визначено три стратегічні цілі:

1. Активація місцевого економічного розвитку та залучення інвестицій;

2. Підвищення доступності і якості соціальних послуг;

3. Забезпечення потреб громади у просторовому, інфраструктурному, енергетичному плануванні і розвитку, та в екологічній безпеці

2. Проєкт Стратегії розвитку Дубівської селищної територіальної громади до 2027 року та Плану заходів на 2026 – 2027 роки відповідають стратегічним цілям державної екологічної політики України та узгоджується з низкою документів державного планування, серед яких: Стратегія розвитку Закарпатської області на період до 2027 року, Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року, Водна стратегія України на період до 2050 року; Державна стратегія управління лісами України на період до 2035 року; Енергетична стратегія України до 2050 року; Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року; Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року та інші.

3. Аналіз стану довкілля, в тому числі здоров'я населення, вказує на позитивні тенденції, за більшістю компонентів довкілля. Статистичні дані по викидам в атмосферне повітря, очищеним стічним водам по Дубівській селищній територіальній громаді відсутні. Тому, для аналізу використовувалися дані по Закарпатській області. Зокрема відбулося зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення (впродовж 2016-2021 років зменшились майже на 43 %); збільшується обсяг нормативно очищених стічних вод, які надходять у поверхневі водні об'єкти (у 2022 році він зріс на 3,84 % порівняно з 2021 роком). Дубівська громада посідає в області вважається однією із найекологічних громад.

4. У сфері захисту довкілля є чимало негативних чинників, вплив яких необхідно мінімізувати. Статистичні дані по громаді відсутні, але у відповідності до аналізу статистичних даних по області, можна зробити висновок, що внаслідок використання старих необладнаних вловлювачами викидів шкідливих речовин автомобілів, збільшились викиди в атмосферу шкідливих речовин пересувними джерелами забруднення (лише у 2021 році вони збільшились на 8,1 %, порівняно з 2020 роком). А в 2022-2023 роках, після початку збройної агресії росії проти України і втрати Україною морських транспортних шляхів Закарпатська область стала однією з ключових транспортних артерій держави, які сполучають Україну з країнами Європи, цілком ймовірно, що викиди забруднюючих речовин на території регіону від автотранспорту зросли ще більше.

5. Найбільшими забруднювачами поверхневих водойм в громаді і надалі залишаються об'єкти житлово-комунальних підприємств внаслідок відсутності централізованого водопостачання.

6. Дубівська громада як і все Закарпатське передгір'я є зоною надмірного зволоження, що зумовлює сильний змив і розмив ґрунтів на схилах, поширення площинної та лінійної ерозії

земель (в регіоні обліковано 39,6 тис. га еродованих земель). Також 530,2849 га земель всієї Закарпатської області потребують консервації.

7. Простежуються тенденції до збільшення кількості адвентивних видів та розширення місця їх зростання і поширення. Також в громаді поширені інвазійні види рослин (амброзія полинолиста, повитиця польова та борщівник Сосновського).

8. В громаді відсутній роздільний збір ТПВ та потужності з утилізації побутових відходів відсутні.

9. В громаді відбувається процес депопуляції та простежується природне скорочення населення.

10. Основними проблемами довкілля, які стосуються Стратегії та Плану 2027 є: зростання забруднення атмосферного повітря пересувними джерелами забруднення; скид, головним чином, житлово-комунальними підприємствами, поверхневого стоку, що формується на території громади без очистки, та недостатня якість очищення стічних вод на очисних спорудах; забруднення поверхневих вод внаслідок природних катаклізмів; небезпечні екзогенні геологічні процеси; забруднення земельних ресурсів об'єктами сільського господарства; надмірне туристичне навантаження в пікові періоди на рекреаційні зони; антропогенний вплив (туризм, збір рідкісних рослин, вирубка лісу тощо) на природоохоронні території; поширення інвазійних видів рослин; низька ефективність системи управління відходами (відсутність потужностей з утилізації побутових відходів, слабо розвинена система роздільного сортування відходів); низька якість води через значну амортизацію водопровідних мереж.

11. Основні зобов'язання у сфері охорони довкілля Стратегії та Плану 2027 визначаються низкою документів міжнародного рівня, які підписала Україна, та законами України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про оцінку впливу на довкілля», «Про природно-заповідний фонд України», «Про охорону атмосферного повітря», «Про управління відходами», «Про рослинний світ», «Про тваринний світ», «Про охорону культурної спадщини», «Про стратегічну екологічну оцінку», «Про інвестиційну діяльність», Водним кодексом України та іншими.

12. Цілі і завдання Стратегії та Плану 2027 зорієнтовані на розвиток людського капіталу, підвищення конкурентоспроможності громади, розвиток інфраструктури громади на засадах збереження довкілля, формування доступного, інклюзивного, здоров'язберігаючого простору. Відтак у середньо- та довгостроковій перспективі їх реалізація не повинна мати негативного впливу на довкілля, в тому числі здоров'я населення, а навпаки сприяти охороні і збереженню довкілля та покращенню здоров'я населення. Проте під час виконання окремих завдань Стратегії та Плану 2027 можуть мати місце тимчасові короткотермінові негативні впливи на довкілля. Здебільшого до таких завдань належать завдання, пов'язані з розвитком дорожньо-транспортної інфраструктури, інфраструктури безпеки та цивільного захисту, підтримка розвитку сільськогосподарського виробництва та агропереробки (наприклад, під час будівництва/ремонту доріг та інших об'єктів інфраструктури, в т. ч. безпекової, тимчасового негативного впливу може зазнати довкілля, зокрема ґрунти, прилеглих територій, де виконуватимуться роботи, збільшиться обсяг відходів, в т. ч. відходів будівництва; заходи з підвищення енергоефективності в закладах соціальної сфери можуть завдати тимчасової короткотермінової шкоди довкіллю під час їх проведення; і т. п.). Загалом реалізація завдань, які можуть мати тимчасовий короткостроковий

негативний вплив на компоненти довкілля, з високою ймовірністю буде супроводжуватися позитивними вторинними наслідками для здоров'я населення та його життєдіяльності, оскільки передбачає розвиток інфраструктури, в т. ч. сфери охорони здоров'я, доступності, підвищення енергоефективності, покращення водопостачання, запобігання і мінімізації негативному впливу природних катаклізмів тощо. Реалізація завдань Стратегії та Плану 2027 не повинна спричинити до появи вторинних негативних наслідків для довкілля та здоров'я населення. А, за умови дотримання та виконання захисних і охоронних заходів, що відповідають чинним нормативним вимогам, ймовірність появи впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний кумулятивні та синергічні наслідки для довкілля, в т. ч. здоров'я населення, є незначними.

13. Для нейтралізації, зменшення та пом'якшення можливих короткочасних негативних наслідків виконання цілей та завдань Стратегії та Плану 2027 передбачено здійснення низки заходів, які матимуть позитивний вплив на компоненти довкілля. Серед них: сприяння розвитку екотранспорту; формування еколого-орієнтованого багатофункціонального наближеного до природи лісівництва та захист лісів від впливу кліматичних змін; будівництво та реконструкція автомобільних доріг загального користування; впровадження системи енергомоніторингу; будівництво\модернізація систем водопостачання та водовідведення, очисних споруд; підвищення ефективності очистки води; заходи захисту територій і населених пунктів регіону від повеней, паводків, підтоплень; проведення навчальних заходів населення з екологічних питань; екологічні акції; будівництво сміттєсортувальних/ сміттєпереробних комплексів із застосуванням новітніх технологій та сучасних технічних стандартів; забезпечення функціонування спроможної системи громадського здоров'я та формування здорового способу життя; формування спроможної мережі закладів охорони здоров'я; створення Центру безпеки.

14. Розглянувши альтернативи аналізованому проєкту Стратегії та Плану 2027, дійшли висновку, що в інтересах забезпечення ефективного соціального та економічного розвитку громади на засадах екологічної збалансованості найбільш прийнятним варіантом буде затвердження аналізованого проєкту Стратегії та Плану 2027.

15. Моніторинг наслідків виконання Стратегії та Плану 2027 для довкілля, в т. ч. здоров'я населення, проводитиметься згідно з Порядком здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2020 р. №1272).

16. Проєкт Стратегії та Плану 2027 не містить конкретних проєктів здійснення господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля сусідніх держав, і яка потребує надання документів дозвільного характеру на провадження такої діяльності, а також не визначає місцезнаходження, розміру, потужності або розміщення ресурсів. Відтак стратегічна екологічна оцінка Стратегії та Плану 2027 не передбачає проведення транскордонних консультацій щодо ймовірних наслідків від її реалізації для довкілля, в тому числі здоров'я населення, зачеплених держав.

Виконавчий директор регіонального відділення «Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України»

Експерт зі стратегічного планування, розвитку довкілля, гендеру, інклюзії та сталого розвитку громад

ФОП, Бойко Наталія